

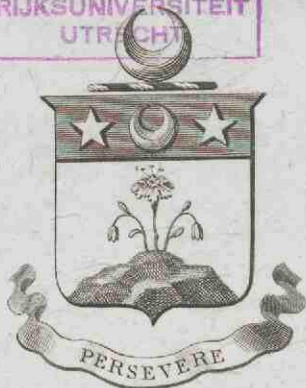
Zederyke zinnebeelden, verthoont in konstplaten, door kragtige redeneeringen en maat-digt ten nutte van het menschelyke leven toegepast

<https://hdl.handle.net/1874/40560>

RARE. (Verrugde) Praz, 1964, p.528
Landwehr, 1970, 494

(Houbrake) Praz, 1964, p.375
Landwehr, 1970, 494

IKONOLOGISCH
INSTITUUT DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

Joseph Romilly

XVIII

35

I N H O U D
V A N D E
T Y T E L P R I N T .

DE GODVRUGT, die hier op den voorgrond staat,
Van elk gekent aan 't zuiver wit gewaat,
Beurt van de waerelt

Het kleed, dat met Vooroordeel is gefikt,
Waar door haar oog ziet alles opgekweekt,
Door list bepaerelt.

't Gesleepe glas, dat niet bedriegt, of streelt,
De dingen regt, en ongeveinst verbeeld,
Door spiegelingen,

Houd z' in haar hand om hoog geheft, en laat
De waerelt zien in onvermombd gewaat,
Den aart der dingen;

Daar 't Leugenzwerk, in 't blaauw verschiet, verdwynt,
Nu 't helderlicht van Waarheit 't glas doorschynt
Met goude stralen.

De DEUGD, verbeeld door d'Oosterpalm, schiet lot,
En kan, door druk geteifert, en geknot,
Nog zeegepralen.

ZEDERYKE
ZINNEBEELDEN

† Amsterdam by I. Trojel 1712

Houbraken del.
Harrismans fecit

100

ZEDERYKE
ZINNEBEELDEN,

Vertoont in

KONSTPLATEN,

Door krachtige Redeneeringen en Maat-Digt
ten nutte van het menschelyke leven
toegepast

D O O R

E. V E R R Y K E.

AMSTERDAM,

By ISAAC TROJEL, Boekverkooper op 't
Rokkin, in Marcus Antoninus.

M D C C X I I.

A A N D E N

L E E Z E R.

't Sontegenzeggelyk, dat Denkbeelden van zaken, door d'oo- gen ontfangen, zo vatbaar op de hersenen zyn, als die door behulp van 't gehoor zyn ingedrukt. Roem verdienen die wyzen, die, in den Lentetyt der waerelt dit in agt nemende, grooten dienst gedaan hebben aan de geslagten der menschen; wanneer zy de geheimen der Godsdienst, en Borgerpligten, door zamengestelde Figuren voor het mensche- lyke verstand affschetzen. Onder deze zyn d'Egiptenaren wel de eerste geweest, die in 't geheel haar werk hebben gemaakt van Beeldsprakige vertoonzelen te vormen, daar de roem van hare verborgen wysheit in opgesloten was; zodanig dat, die den geheimen zin daar van wilde ramen, wel een op Raadzelen gesleept Edipus moest wezen.

Dat een sprakeloos vertoonzel de zelve bewerking op het menschelyk begryp maakt, als een kragtige Redeneering, blykt, als wy zien dat Tarquinius, met het afslaan der grootste slaapbollen, in zyn

AAN DEN LEEZÉR.

Hof wandelende, 't zelve aan zyn zoon heeft doen begrypen : dat Antisthenes dooreen wydlopige Redeneeringe (waar in hy aantoonde , dat het behoud , en geluk van 't Volk en den Staat , bestond in de grootste van het land om te brengen) heeft te weeg gebragt.

Maar gelyk stomme vertoonzelen , en verstandige Redeningen elk in het byzonder vermogen hebben op het gemoed der menschen , zo gaat de uitwerkinge nogtans zekerder , als die beide gepaart gaan : gelyk dit ook naderhant by Grieken en Latynen in gebruik is gebragt.

De Schipbreukelingen (gelyk de Heer D. van Hoogstraten in zyn berymden Phœdrus aanmerkt) liepen met Tafereelen , waar op haar ongeval stond afgeschildert , langs de huizen bedelen , om de menschen , door die vertooningen , en klagten , tot medelyden over hun ongeluk te bewegen.

En om geen langen omtrek te maken , die den leezer verveelen zou , zeggen wy , dat onder d'ouden Æsopus in die leerwyze (waar van wy gemelt hebben) heeft doorgesteeken , leerende door afbeeldzelen van wilde en tamme dieren , al wat yder in 't byzonder , of den landen en volken in 't

ge-

AAN DEN LEEZER.

gemein, pryffelyk en fchadelyk was.

Maar gelyk het fchandelyk zoude zyn, 't verftant der Ouden te veragten, zo doet men ook al te veel kleinagting aan de tegenwoordigen, d'Oude in opzigt van haar verftand alleen te pryzen; nadien 'er van Eeuw tot Eeuw, onder onzen Landaard, Mannen in die oefeningen hebben doorgeftoken, welkers gefpitste brein leerzame Zinnebeeldige vertooningen heeft uitgevonden, en meerendeels met pryffelyk Maat-Dicht gepaart; waar van men een groote lyft zoude kunnen opftellen, welke de Deugd in haren regten aard door Zinnebeelden hebben afgefchildert, en door kragtige Redeneringen aangeprezen, de gemoedsdriften na de Reden leeren teugelen, en alle de bedryven van het menfchelyke leven gefpoort, om het pad ter eeuwiger onfterffelykheit te loopen.

Vaar wel.

OP DE
ZEDERYKE
ZINNEBEELDEN.

Da' loude Wysheit doet haer werk
Door beelden, om het menschlyk leven
Vermaningen vol heil te geven
En lessen, om vol moedt en sterk
In voor- en tegenspoed te wezen,
En niets te hoopen, niets te vreezen.

De nieuwe Wysheit hout dien voet,
En breyt zich uit in tafereelen,
Waar in 't aandachtig oogh vaert spelen,
En voetsfel zoekt voor 't graeg gemoet,
Dat met geen yd'le zorg beladen
Met zulk banket zich wil verzaden.

Komt, wysheits minnaars, hier naer toe,
Van loffelyke zucht bewogen,
En ziet het aertsch met andere oogen
Dan 't wufte volk, noit dwalens moê;
En dankt den onvermoeiden Schryver
Voor zynen loffelyken yver.

- D. VAN HOOGSTRATEN.

OP DE
ZEDERYKE
ZINNEBEELDEN.

MYn Dichtvier voor een tyd gebluft
Door and're bezigheid, gloeit sterker,
Ontworfelt uit die prang en kerker,
Nu 't opgewekt door nieuwen lust,
En aangevoerd word, op 't vertoonen
Van dit pryswaardig Zedeschrift,
Gebooren uit een Heil'ge drift,
Wel dubbeldwaardig om te kroonen
Met een verdiende letterkrans.
Verschoon my, die zo laag by d'aarde
Heen kruip, als 't veil van weinig waarde,
Dat ik den roem des waardens mans
Besta in kreupel Dicht te zingen:
Te meer, nu een * vernuft verryft,
Dat brave Dichteren verwyft
Van 't hoog Parnas, als aterlingen.

Myn oog verdooft in al het fraay
Gevormt begrip der Tafereelen.
Hier is een zienschat te deelen.
Kom waereltling! kom oegft, en maay
De vrugten van dees Zeedenakker,
Zo overkoff'lyk van waardy,
En weërgaloos in lekkerny.

* 4

Tree

* Ziet op den Maker van het vaars, onlangs uitgekomen,
onder den Tytel: *Het verval der Nederduitfche Dicht-
kunft.*

Tree toe: hier is, voor die zich wakker,
En yverig, en leerzaam stelt,
Een schoone voorraad op te garen.
Wie zich by tyds gewent tot sparen,
Die wort van d'armoe niet gekwelt.

De Deugt, zo Goddelyk van luister,
Om haar natuurlyk schoon bemint,
Schoon deze Zeed'looze eeuw verblind
Haar dompelt in het naare duister,
Word in haar duur ten troon gevoert,
Ver boven pragtige gebouwen.
Al wat oud Roome kon beschouwen,
Een reeks van eeuwen onberoert;
Gebouwen die verheven stonden,
Vervallen eer 't schier iemand weet,
Haar schoonte ontluifert als een kleed,
't Wort alles van den tyt verflonden;
Maar Deugt groeit tegen 't ongeval
Der tyden, en haar wisselingen.
Laat ramp op ramp de Deugt omringen,
Zy staat gelyk een zeerots pal,
En ziet de woeste golven woelen,
Door dwaze tochten voortgezweept,
Dog met dien vloed niet weggesleept,
Die op haar bodem aan komt spoelen.
En word zy van het schuim bespat,
Men leert 'er uit hoe lasteringen
De Deugt haar luister steeds ontwringen,
Zy word wel voor een tyt beklad;
Maar komt die buy eens te bedaren,
Zo dat zy weder adem haalt,
Straks ryft zy, die eerst was gedaalt,
En komt te schooner op te klaren.
En zie ik op der vromen stant,

Geroemt van 't Bethleëms Orakel,
Gehegt aan deze Zeedeschakel,
Die als een waardig halskarkant,
Van elk behoort te zyn gedragen:
Opregte Vroomen hier geplaagt,
Veragt, gelastert, en verjaagt,
Dit Zinbeeld zal uw luister schragen:
Waar in gy als een bolwerk staat
Verbeelt, dat stormen kan verduuren,
Nog u door wreede solfervuuren
Ontroeren, of verschrikken laat.

Men kent (ô schand) op deze waereld
d'Opregte, en ware Vromen niet.
Waarom? zy leven in verdriet,
Door dien de schyndeugt schoon bepeert,
Der waereltlingen oog verdooft.
Zo weet 't bedrog zich op te luist'ren,
Dat het de Deugt zelf kan verduist'ren,
En haar van haren glans berooft,
Of t'onregt in haar lof komt deelen.
Geveinsde, doorgeslepen fyn!
Gy weet door eenen valschen schyn,
De rol der Vromen na te spelen.

Hoe geestig schetst het Zinnebeeld
Den regten aard der laste vleijers,
Geveinsde tong- en oorverleijers,
Alwaar het op de schaduw speelt,
Die 't beeld navolgt, en aan blyft kleven.
Zy ook, zo lang 't hun voordeel bied,
Maar komt hun vriend eens in verdriet,
Door dien zyn staat word omgedreven,
Door 't wisselvallig waerelds lot,
Zy zullen hem den rug toe keeren,
Zyn ongeval met smaet vermeerren,

Of dryven met zyn val den spot.
Heet dit zyn drift na reden ftieren?
Vergeefs heeft dan de Schepper milt
Die weldaad aan den mensch verfpilt,
Wanneer hy volgt op 't spoor der dieren.

Het pluimgedierte kwinkeleert,
En komt met zang den Boomgaard ftreelen,
Zo lang zy van de vrugten deelen;
Maar niet wanneer 't fayfoen verkeert,
De boomen leedig zyn van vrugten,
Zoo houd het kwinkeleeren op;
De kale boomgaard krygt de fchop,
En elk ontgaat zyn dank met vlugten.

Komt waereldlingen, die het oog
Tot nog toe liet na 't ydel wenden,
En nimmer uw verftemde lenden;
En ftugge nek na 't leerjuk boog;
Beschouw met oordeel deze bladen;
Waar op dat yder beelt'nis fpreekt,
En 't zeedig pryft dat u ontbreekt;
Dus laat u dog ten beste raden.

Myn kunftmeestrefte lonkt my aan,
Besteed voor my uw tyt en leven,
Die oeffning zal uw voordéel geven,
(Dus zeit ze) en laat dog 't dichten staan;
Te meer: 't word van te langen adem.
Men meet geen Dichten by de vadem.

A. HOUBRAKEN.

I. ZIN.

I. ZINNEBEELD.

Laat by dit alleen hebben, en behouden.

G Een stoffelyk vuur aan d'eeuwigheid;
 Of Vesta eertyts toegeweid,
 Kon met zyn vlam den hémel raaken;
 Maar 't hert ontvonkt door heilige min;
 Dringt met zyn vlam ten hémel in,
 En kan alleen tot God genaaken.

't **V**uur, van de oude Romeinen, aan
 de eeuwigheit toegewyd, gaven ze
 de naam van Vesta; en hare Tempeldienst be-
 A stont

2 Z E D E R Y K E

flont in het gefladig aanhouden van 't vuur op het altaar. Dit deden deze dappere mannen, om ons een beeltenis van de onfterffelykheid te geeven, daar ze zich aan toegeheiligt hadden, door de glans der vlammen, en de geduurzaamheit van dat vuur afgebeeld; het welk ook te kennen gaf, hoe de liefde tot de deugd hen uit de vuiligheit der misdaden, en de banden der lafhertigheit, tot treffelyke en roemelyke daaden had opgewekt. Zyn de Heidenen bekwaam geweest zich zodanig tot de wereldfche glory aan te prikkelen, zo moeten wy Christenen, die de kenniffe van een heiliger onfterffelykheid hebben bekomen, hen niet alleen navolgen, maar overtreffen, om 'er ons aan toe te heiligen; die ons niet alleen tot een eerlyke roem in 't leven, maar voornamentlyk, de ziel het lichaam verlaaten hebbende, tot een gelukzaligheit verheft, daar ze in een heerlyke ruste, de eeuwige vreugde geniet. 't Is onmogelyk, hier een waarachtige eeuwigheit te vinden, terwyl de ongeregelheden en verwarring onzer hertstochten, ons, dan eens tot de uitfpoorigheeden van gramfchap en woede, dan, tot een ontydige vreugde, en dan weêr, tot de fmerte van een dwaaze vreeze, zal brengen. En, hoewel 't kan gebeuren, dat wy eenige geduurzaamheit in onze blydfchap vinden, zo is 'er doch geen gefladigheit in de vergankelyke dingen des waerelds te verwachten, waar op wy met een vast vertrouwen konnen fteunen; maar de waarachtige eeuwigheit is alleen in Godt te vinden, die ons zwakke

ZINNEBEELDEN. 3

menschen, als wy ons maar aan hem hebben overgegeeven, met een bestendige blydschap begenadigt, en met dat dierbaare pand des geloofs, door onzen Heiland Jezus Christus oprecht, op dat wy ons op zyn genade verlatende, de vaste hoope der onsterffelykheit zouden verwerven.

Ze zyn dan bedroogen, die gelooven zich volkomentlyk aan God op te offeren, wanneer ze zich alleenlyk hegten aan de uitwendige oeffening van eenige plechtelykheit, en door een strenge heiligkeit hunne lichaamen met boete beladen, ten einde hen daar door beroemt by de menschen te maaken. Hy vorderd niet van ons al deze lichaams kwellingen; maar begeerd alleen een gemoed, onderworpen aan zyn Wet; een oprecht hert, van alle zonden gezuivert; en een brandende liefde, welke altyt in ons binnenste dat Goddelyk en geheiligd vuur onderhoud, waar door 't gestadig moet branden. *Ille habeat, servetque sibi.* Deze offerhanden laat hy toe, door de welke wy ons tot zyn dienst heiligen, en na eeneeuwigheit trachten, bevryd van alle veranderingen.

ZEDERYKE
II. ZINNEBEELD.

Zyn wortelen stellen hem in veiligheid.

En boom die vast geworteld staat,
Schoon hem de wind en 't onweer slaat,
Houd stand, hoewel zyn takken beeven.
Een ziel, door zaal'ge hoop gevoed,
Word door des waerelds tegenspoed,
Noch hooger tot zyn God verheeven.

En ziel, aan Godt geheiligd, verwacht
met een vaste hoop de gelukkige schei-
dinge van zyn lichaam, en laat zich door al de
ver-

ZINNEBEELDEN.

5

vergankkelyke vermaakelykheden niet verstriken, noch verflaan, door de vreeze van de gevaaren, welke zich vertoonen: ze tracht met een wonderlyke stantvastigheid na de oefeninge der dingen, die tot de verbreidinge van Gods naam behooren, en word door de bespringingen en aanvechtingen niet bewoogen, waar meê de waereld, in zyn bedorventheid en boosheit verdronken, de geloovigen tracht te verhinderen, en geweldiglyk van hun vasten grondslag, daar ze op betrouwen, af te trekken. Men vind 'er die zo lafhertig zyn, dat de minste wind van tegenspoed hen ter nederwerpt, en roepen datze van God zelfs verlaaten zyn: maar de anderen rechten zich in 't midden van de tegenspoeden te krachtiger op, en slygen te hooger na den hemel, wanneer hen de rampen op 't geweldigst bestormen, en onschuldig slingereren. Zo groot is de deugd en kracht des gemoeds, datze door deze bewegingen word versterkt, en zich met een onwankelbaare bestendigheit wapent. Hy kan niet door 't woeden van een wreede fortuin nedergeworpen worden, die zich zelfs van de rampen, elende, en armoede bediend: want daar woond een grooter kracht in hem, die zyn gemoed met een hemelsche macht bevestigt, en dat naaste by de Godheit mededeelt, namentlyk: *Niet beweegt te worden.*

't Is te vergeefs, dat de nyd en kwaadspreekentheit zyn verderf hebben gezwooren, en de achterklap zyn goede naam wil krenken: want hy staat vaster als alle lasteringen; en, zyn

gedachten ten hemel gericht, veracht hy al de
 fchichten van zyn vyanden op hem gefchoten.
 Geen boom met diepe wortelen ftaat zo vaft
 tegen 't woeden der winden, alzo een menfch
 tegen al de ftormen en rampen des waerelds,
 welke hem beftryden: want op zyn God be-
 trouwende, verduurd hy 't alles. Terwyl hy
 leefd, word hy door een geftradige hoop ge-
 voeid; en alhy fterft, voegd hy by deze hoop
 de vreugde van een gewenfchte gelukzaligheid,
 welke hem met alle hemelfche goederen zal
 belaadn, en de zoetigheden en vermaakelyk-
 heden doen genieten, die eeuwig zullen duu-
 ren.

III. ZINNEBEEELD.

Ik verlaat al't andere.

W At baate kroone , en 's waerelds schatten ?
 Ze stillen geen begeerlykheid ,
 En hinderen ons de kroon t'omvatten ,
 In duurzaamheid , als d'eeuwigheid.
 Wie zou die zielen-schat niet kiezen ,
 Voor 't geen de dood ons doet verliezen.

W At voordeel kan men trekken door 't
 verzamelen van groote rykdommen , in-
 dien ze onze begeerlykheit niet voldoen? Wat
 baat

baat de glans van een Ryks-Staf, en een groot gedeelte des waerelds aan zyn gehoorzaamheit onderworpen te zien, indien de onverzadelyke begeerte van een anders goederen te hebben, en de vreeze van de zyne te verliezen, 't hert gestadig kwelt? 't Zou kunnen weezen, dat deze voorspoed en hoogverhevene Eertytels de tyt van veertig of meer jaaren zouden bestaan, en in volkome pracht en uitwendige heerlykheit van een Opper-regeeringe uitblinken: maar deze onverzadelyke begeerten die tyt volcind hebbende, zal 't gebeuren, dat het hert, door deze grootheit opgeblaazen, zal gedwongen worden te verlaaten, 't geen 't met zulken brandenden liefde heeft bezeeten: zodanig, dat den verwaanden bezitter van al deze goederen niet zal behouden, als het droevig geheugen van zyn fortuin aangebeeden, en al zyn hoop verlooren te hebben.

't Is dan niet in de onbestendigheid van deze waereld, dat men een duurzaam geluk moet zoeken, noch hoopen dat men in de vergankelyke rykdommen van dit leven, de zoetheit, rust, of vreedzaamheit des gemoeds zal vinden; als zynde t'eenemaal srydig met de verwarringen en zucht tot de ydelheden, dewelke de zonden in 't herte ontfteeken, die al het zaad van de deugd in ons bederven, en rampzalig de ongeregelde begeerten tot onze gierigheid voeden. 't Is een zaak, onwaardig voor een eerlyk man, zyn gemoed tot een slaaf dezer vergankelyke dingen te maken, die hem

van

van de deugd verwyderen, en, na 't aandoen van duizent verdrietelykheden, eindelyk verlaaten, en dusdanig de schandelyke verbintnisse, die men 'er aan heeft gehad, beloonen. Heel anders is 't met de onvergankelyke rykdommen, dewelke ons gemoed gestadig verlustigen, in geen vergelykinge met de onbestendige vermaakelykheeden te stellen, die van de Fortuin gebooren worden. De onverzadelijke begeerte, om onze schatten te vermeerderen, doet gestadig kwaade indrukzelen op ons gemoed: daar de verplichtende bekoorlykheit van de Goddelyke gunst dezelve tot de oeffeninge van de deugd brengt. Den overvloed der rykdommen doet niet als de natuurlyke schrik des doods toeneemen, en werpt al de achting onzer dapperheit ter neder, welke wy in veel jaaren hebben bekoomen. In tegendeel, het betrouwen, 't welk wy op God stellen, vermeerderd onze hoop en kloekmoedigheid; en, God ons gemoed door de Blixemen en Tempeesten van 's waerelds rampen beproevende, doet ons het einde onzer dagen aanmerken, als 't beginzel van ons geluk, en 't gewenschte einde onzer elenden. In dat oogenblik verlaaten de Koningryken met al hun pracht en rykdommen de geenen, die 'er hier hun Godheit van maakten: ende uitwerkinge der Goddelyke beloften overlaad hen met een eeuwig gelukzaligheid, die hun hoope op hem hebben gesteld; en doet hen beleiden, dat ze *een dankbaar Meester hebben gediend.*

Die dan den rykdom bezit, in 't purper
 A 5 praald,

praald, Koningryken en Volkeren regeerd, moet geen betrouwen op de zelve stellen, of daar in zyn ziel-rust zoeken; maar zich tot God keeren, daar dit heil alleen te vinden is. Hy is 't, die den regel onzer begeerten moet zyn; en van wien wy met verzekering, 't waare geluk kunnen ontfangen. Wy moeten ons in dezen staat, zodanig na zynen wille voegen, dat, indien 't hem beliefd ons al de goederen te beneemen, welke wy bezitten, wy deze proeven met geduld moeten verdraagen, en ons zelfs verbleiden, dat hy ons van deze tydelyke goederen beroofd, om ons de eeuwigduurende hemelsche kroone waardig te maaken, welkers schoonheit duizendmaal uitmuntender is, als die van al de Throonen en Scepters des waerelds, en oneindelyk boven de uitwendige pracht en deftigheid, welke 't schoonste vercierfel van al de dingen des werelds maaken.

IV. ZINNEBEELD.

Van daar trekt hy zyn leven en deugd.

DE Wyngaard van de Zonne-straalen
 Bescheenen, schaft ons schoone wyn;
 Maar zo dit licht weêrhoud zyn stralen,
 Zal allen arbeid vruchteloos zyn.
 Ô Mensch! roemt niet op uw vermogen,
 Al wat je hebt, dat komt van boven.

DE Sterkte, die met reden onder een van
 de eerste plaatzen der deugden word ge-
 steld, wanneer ze zich met heilige banden aan
 de

de goedheit , de onthoudinge , en de zedigheid vereenigt. 't Is in dezen staat , dat ze de dapperheit der Helden ontsteekt , en hen de onsterffelykheit van hun naam voorstellende , groote moeilykheden doet onderneemen , en de gevaaren verachten , die alle anderen doen vreezen. Hier in hebben onze Voorouders te beroemder geweest , om dat ze zich van deze deugd hebben bediend , niet uit het oogmerk om hun geluk te vermeerderen , maar enkelyk om den lof te verdienen , welke hun deugdzaam leven rechtvaardig kon verwerven , om tot een voorbeeld aan de nakomelingen te verftrekken , en hen de verwondering aller volkeren waardig te maaken. Dit zyn de voordeelen der geenen , die met deze eedele deugd zyn aangedaan ; maar , daar de zodanigen geen deel aan kunnen hebben , de welke deeze pryffelyke eerzucht van de kragten des lichaams en des gemoeds fcheidende , zich door een ongeregelde stoutmoedigheid laten bestieren , of door de hovaardigheid tot wreetheit vervallen : en alzo hun naam en de deugd door hun misdaad uitwiffen en vernietigen.

't Blykt hier aan , dat wy door deze waare kracht niet kunnen vervuld zyn , indien we de zelve niet van een hooger macht ontfangen : even als den Wyngaaad de vruchten , tot vermaak van den mensch , niet kan voortbrengen , indien de hette der zonne ze niet verwarmt en voed. 't Is ook zodanig met de fterkte , en al de andere deugden , die al hun kracht van de Goddelyke gunft ontfangen , waar van ze hun oorspronk hebben , zonder welke zy niet kon-

ZINNEBEELDEN. 13

kunnen bestaan, en door een onvermeidelyke bederving van deugden, in misdaden moeten veranderen. Zo dat wy ons zelve bedriegen, wanneer we niet aan God al de gelukkige uitkomsten onzer onderneemingen toeschryven, en ons de zelve toe-eigenen, zonder aan te merken, dat, hoewel 't onzen arm is, die de zelve heeft uitgevoerd, het echter niet door zyn natuurlyke kracht, maar alleen door de hulpe van hem is, die ons geschapen heeft, wiens voorzienigheid, alle dingen tot zyn glory en onze zaligheid schikt. Hierom is 't, dat die God, na-yverig van zyn eer, met de zelve hand, waar mede hy de geenen verkwikt, die hem voor 't beginzel hunner krachten erkennen, de moetwilligheid der hovaardigen ternederwerpt, en tefchande maakt, dewelke zich inbeelden, dat al't geen zy doen, de uitwerking van hun eigen kracht is, en wreekt den toeg, welke deze menschen door hun hovaardige aanmaatiging op zyn rechten hebben gedaan.

Laat ons dan al onzen roem God toeëigenen, en al onze goederen, gelukken, en leven hem toebrengen: en, indien wy iets prysselyk in ons vinden, laat het ons opofferen aan den geenen, van wien wy 't ontfangen hebben, en 'er duizend dankzeggingen aan zyn goedheit voor doen, die 'er ons meê heeft believen te begunstigen: want wy kunnen, zonder ons aanden blaam van ondankbaarheid schuldig te maken, de weldaaden niet vergeeten, waar mede hy ons heeft overladen, met ons 't leven en de sterkte te geeven, toen wy zwak en elendig waren.

ZEDERYKE
V. ZINNEBEELD.

Wederstaande word ik gebroken.

En hoog gebouw, dat voor 't geweld
Van 't onweer schynt bevryd te weezen,
Word door den blixem neêrgeveld;
Daar 't buigzaam riet niet heeft te vreezen.
Al dat niet zwicht voor d'Oppermacht,
Word schandelyk ten val gebracht.

't **I**s een onbetwistelyke waarheit, dat, wan-
neer kleine lichaa men machtiger weder-
staan, zy met hun verderf de rechtvaardige
straffe

straffe hunner tegenstant over zich haalen. De hooge Colommen en Spitzten, die door de hardigheid van hunne stoffen de Stormen en Tempeesten trotzen, wordendoor een blixemslag verbryzeld, en elendig nedergeworpen. Daarentegen het riet, wanneer 't aan 't woeden der winden gehoorzaamd, wykt, en 't hoofd nederbuigd, leid geen gevaar, en hersteld zich haast weêr in de zelve staat, als 't voor het onweer was.

't Is met veel meer reden, dat den mensch zich moet wachten hem te wederstaan, die den blixem en donder in zyn handen heeft, en al de wraakmiddelen om 't menschelyk geslacht te straffen, indien hy zyn eigen oordeel en wil boven die van God steld, en voor zyn Almacht niet wil wyken. Men vind nochtans zulke verwaande en vermeetene. Onder dit getal zyn de geenen, die alleen zich zelve zoeken, verzuimende aan God den dienst en eer te bewyzen, welke wy hem schuldig zyn, en met de heiligste dingen spotten, tergende God, en trachtende zelfs de geloovigen van hem, en zyn vreeze af te trekken. Maar laat ze toezien dat de Goddelyke wraak, die met lankzame schreeden voortgaat, hen niet eindelyk achterhaale, en tot straffe hunner roekeloosheit en moedwil met den blixem van de eeuwige verdoemenisse slaat.

Z E D E R Y K E
VI. ZINNEBEELD.

Daar is de rust niet te vinden.

Die op verstand en kracht betrouwen,
Die rusten op het zwakke riet:
Hun val verzeld met na-berouwen,
Laat haar niet anders als verdriet.
Maar die betrouwd op Gods vermogen,
Word nimmer in zyn hoop bedroogen.

AL die zich op hun verstand beroemen,
en op hun eigen krachten verlaaten, zyn
die groote Vogelen gelyk, dewelke hun rust
op

op een riet willende neemen, 't zelve met hun gewigt nederdrukken, en ter aarde vallen. Zodanig is 't ook met deze godloozen, die al 't geen in de waereld geschiet aan 't geval toefchryven, en God niet voor den Auteur en Opperbestierder van hun geluk erkennende, eindelijk tot hun verderf bevinden, dat ze op een rietstok hebben geleund, en dat z' 'er te vergeefs hun rust in hebben gezocht.

Wy hebben veel dappere mannen op deze wyze zien vallen, die 't gelukken, en de uitvoeringe van eenige onderneming, de sterkte van hun arm hadden toegeschreeven, en over deze hovaardye zyn gestraft, en door de vreeze, dewelke op hun gemoed niet pleeg te vermogen, lafhertiglyk verflaagen, het overige van hun leven verachtelyk hebben doorgebracht. Wy hebben veel Geleerden dezelve straffe zien lyden, wanneer ze zich te veel op de grootheit van hun verstand en oordeel hadden verlaaten, en dezelve te gelyk met hun aching, die zy als een Godinne hadden aanbeelden, t'eenemaal verlooren. Indien wy dan een bestendige rust willen genieten, zo laten wy onze oogen en gemoederen ten hemel heffen, en gelooven, dat de godvruchtigheid, een der treffelykste deugden, het zekerste steunzel is, daar wy op kunnen rusten. Men kan zeggen, dat al de andere deugden zonder deze, niet dan een uitwendig vercierzel zyn; dat ze hun oorspronk niet als uit de ydele glory trekken, en dat de hovaardy alleenlyk, daar ze hun roem van wachten, dezelve eeni-

gen luister geeft. Maar, gelyk de beste dingen ontaarden, wanneer ze tot geen goed einde worden aangeleid, zo ook de menschen, die den hemel in hunne ondernemingen niet beoogen, zien dezelve eindelyk met groote verwarringen, en een onglukkige uitkomst eindigen. Vermits dan alle aardze dingen, door hun ongestadigheid, als rook en damp vergaan, zo laten wy 'er ons zelve niet aan heggen. Ons gemoed vereischt een andere rust, die niet in de schepzelen, maar alleenlyk in Godt te vinden is. 't Is van zyn gunst, dat wy deze ruste en vreedzaamheit des gemoeds moeten hoopen en afbidden. Laten wy hem dan vastelyk met ons geloove aanhangen, dagelyks onze onbestendigheid beklaagen, en al onze stantvastigheid en kragt in hem alleen stellen.

VII. ZINNEBEELD.

Lichtende, verlicht ze alles.

G Een konst of praal kan 't oog bemerken,

In 't duister, of de naare nacht;

Ten zy 'er 't licht word bygebracht.

Geen luister hebben onze werken,

Als 's Hemels gunst niet nederdaald,

En haar met zyne glans bestraald.

Niet t'onrecht word Gods gunst by een
brandende kaars vergeleeken, die ter zel-
ve tyt, als ze haar licht in een kamer verspreid,

ook aan de kristallen, spiegels, en al de kostelyke praalwerken, waar meê de zelve is verciert, glans en luister geeft; zonder welke 't goud en 't zilver niet zou kunnen blinken, noch de dierbaarste dingen zich meer, als de slechtste vertoonen, dewyl ze eenpariglyk in de duisternisse zouden begraaven zyn. 't Is ook zoo met de Goddelyke gunst, die onze werken verlichtende glans en luister geeft: maar niet zo haast is geweeken, of wy bevinden, dat we in duisterheit zyn, geen zoetheit in dit leven vinden, en dat de ongenoegten, droefheit, en onrusten, elendig op de vreugden en voldoeningen volgen, dewelke wy te vooren genooten, en de dingen zelfs, die wy zo yverig hebben bemind, ons niet meer beweegen, en wy de zelve niet anders aanmerken, als of ze vergaan en voor eeuwig gestorven waren.

Midas, de Koning van Phrygien, geeft ons hier van een voorbeeld: want dezen dwaazen Vorst kon geen genot hebben van 't goud, 't welk hy zo ieverig had begeerd, en zag zich in 't uiterste gevaar, om van honger te sterven. Hier uit kunnen wy besluiten, dat al de goederen, welke wy genieten, van boven komen: en, indien niet de Goddelyke gunst zyn zegeningen op de aardze dingen deê nederdaalen, dezelve ons krachteloos en smaakeloos zouden worden. Hoe schoon en heerlyk alles dan voor 't oog blinkt, 't word enkel droefheit, van deze waarachtige vreugde beroofd; en nooit als door die Goddelyke gunststralen hersteld.

VIII. ZINNEBEELD.

Hy verlicht ook de geringste dingen.

DE Zonne-straalen zomtyts geeven
 Meer luister aan het klein, als 't groot.
 God heeft de kleinen wel verheeven,
 Daar hy de Grooten nederstoot,
 Onwillig om voor hem te zwichten.
 Die God bestraalt, zal 't schoonste lichten.

WAt staat ons Stervelingen van de deugd
 en de voordeelen te denken, dewelke
 wy uit den Adeldom, of het voorspoedig ge-
 val

tuin ontfangen hebben? Eilaas! zonder de gunst van God verdwynen al deeze voordeelen als den rook, onze dapperheit wort nedergeworpen, en al de bewegingen tot dezelve weggenomen, en niet als met een menigte van misdaden en kwade neigingen beladen, storten wy ons zelve ongevoelig in een afgrond van elenden neêr, daar wy niet als door een hooger macht kunnen uitgetrokken worden. Indien de Zon zyn straalen op de schubben der slangen latende nederdaalen, als de kostelyke gesteenten doet blinken, waarom zou dan den grooten en magtigen God, de geringsten onder de menschen, niet uit het stof der nederigheid boven de gene konnen verheffen, die de natuur en 't geluk meer schynen begunstigt te hebben?

Inderdaad, dit behaagt dikwils de Goddelyke goedheit, die de mildaadigheit zynen gunsten aan zeer geringe voorwerpen bewyft, en om ons te meer over zyn macht, en de grootheit van zyn barmhertigheit te doen verwonderen, de nederigste verhoogt, en tot een trap van grootheit verheft, die hen verre boven de geenens steld daar ze zich voor pleegen neder te werpen.

IX. ZINNEBEELD.

Ze ondersteund.

GElyk een bal, om hoog geheeven
 Door waterkonst, valt eindelyk neêr,
 Ter plaats daar hy is opgedreeven.

Zoo kaatft 't geval ons op, en weêr
 Door 't Oorlogs-twiftvuur, in den landen.
 Die God bewaard, raakt niet te schanden.

HOewel de Goddelyke gunst, het eenige
 steunzel van 't menschelyke geslagt, ons
 t'aller tyt en plaatze met duizend weldaaden

belaad, zo moet men nochtans bekennen, dat ze ons de wonderlyke uitwerkinge hunner goedheit in 't byzonder doet gevoelen, wanneer ze ons op de reizen en de gevaaren des Oorlogs bewaard, en tegen al de toevallen en gevaaren, by na onaffcheidentlyk in diergelyke gevallen, in zekerheit steld.

Zy ondersteund ons dan, even als een klood, uit de grond van een konst-fontein opgekomen, door 't water word opgehouden, tot dat het nedervalt, en dezelve noodzaakt weêr in zyn eerste verblyfplaats neder te daalen. Dusdanig gedraagt zich God ten onzen opzichte, die ons in zyn bewaaringe en bescherminge neemt, wanneer wy ons aan hem offeren en toebetrouwen. Hy neemt vermaak met ons weêr op te beuren, wanneer wy door een ongewoonelyk ongeval eenigen tyt zyn verlaagen geweest, en verplicht ons door zyn herhaalde weldaaden ons met meer bestendigheit aan de schuldige gehoorzaamheit zynere geboden over te geeven: ons reden geevende om te gelooven, dat hy ons nooit t'eenemaal zal verlaten. Want, hoewel 't veeltyts gebeurd, dat de rechtvaardigen in de bloem van hun ouderdom sterven, of door verdrietelyke ziekten worden wech genomen; daarom moet men niet gelooven dat God hen in dit uiterste verlaat, vermits hy ze niet op deze wyze bezoekt als om ze te beproeven, en eindelyk niet tot hem roept, als om ze de zoechtigheit van een eeuwig gelukzalige rust te doen smaaken, en uit een elendig leven, met

on.

ZINNEBEELDEN. 25

ongemakken vervuld, te trekken, en tot een heerlyker leven over te brengen, daar de vervulling van hun begeerten gevonden word.

Mijn Gode, die mij de licht en de
Blijde en de
X

ZEDERYKE
X. ZINNEBEELD.

Hy schrikt voor zich zelven.

DE Bazeliscus raakt om 't leven,
Wanneer 't zich voor het spiegel houd,
En zyn fenyn en vuil beschoud.
Wat zondig mensch zou dan niet beeven,
Die zyn verschrikkelyke smet
Der zonden spiegelt in Gods Wet?

MEn vind veel menschen, die met de schyn
van Godtzaligheid pralen, en zich de
heiligste en volmaakste des waerelds achten :
maar

maar ze hebben niet als 't gezicht op de geboden Gods te slaan, daar ze zullen bevinden, dat hun deugd met veel zonden is bevelekt, en dat de besmettinge van hun ongeregelde driften t'eenemaal heeft bedorven, 't geen ze geloofden met zo veel volmaaktheit te bezitten. Men zegt, dat den Basilisk, zo haast hy zich in een spiegel ziet, en aldaar gewaar word de lelykheit van zyn lichaam, en 't fenyn, 't welk uit zyn gezicht komt, sterft, en zich zelfs door dat vergiftig aanschouwen, 't welk hy niet kan verdraagen, dood. Het zelve lot ontmoeten byna die schynheiligen met hovaardigheid vervult, wanneer ze de heilige schriften lezen: want zy bevinden terstont, dat dezelye hun verdoemenisse behelzen, en hoe weinig overeenkomste dat 'er tusschen hun kwaade gedrag, en den waarachtigen Godsdienst is.

Deze eigen liefde, welke wy voor al onze werken hebben, is zo frydig met de Geest Gods, dat hy ze niet alleen verbied, maar 'er ons in de nederigheid van onzen Heiland een gevoelig voorbeeld van heeft willen geeven; die, hoewel van een onvergelykelyke volmaaktheit en heiligheit, zich echter altyt nederig heeft gehouden, en niet gezeit of gedaan, 't welk te kennen gaf, dat hy verheeve gedagten van zyn heiligheit had. Dit moest onze hovaardye t'eenemaal nederwerpen; dewyl wy, in vergelykinge van Jezus Christus, zwak, onbestendig, en kragteloos zyn: want hoe zouden wy in den laatsten dag het blinkende

de aanschyn van een Rechter kunnen verdraagen, voor wie niets verborgen zal zyn, en recht zal hebben om ons te straffen, indien wy ons door kwaade gewoonten de zonden en misdaden eigen maken, waar van wy ons ligtelyk kunnen onthouden. 't Is dan alleenlyk aan God, daar wy 't oordeel van ons binnenste aan moeten laten; 't is aan hem, daar wy ons t'eenemaal aan moeten onderwerpen; en die wy, onze zwakheit kennende, met ontzag en vreeze om vergiffenisse onzer misdaden moeten verzoeken, om de gestadige bystand van zyn gunst bidden, en met traanen smeeken, van ons niet te verlaten, op dat wy tot geen grouwelyker zonden als de voorgaande vervallen, zyn gramschap verwekken, en niet eindelyk het slagtoffer van deeeuwige dood worden.

XI. ZINNEBEELD.

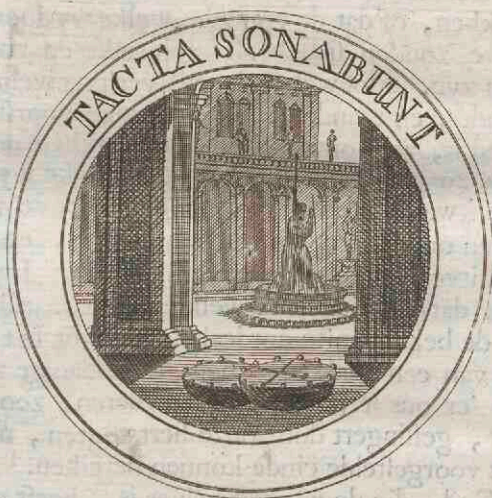
Zy vlugten voor zyn opgaande ligt.

A Urora op haar goude wagen,
Verdryft des waerelds duisterheit;
Maar als het Heilligt op komt dagen,
Die Zonne der gerechtigheit,
Dan moet bedrog en valscheit zwichten:
Geen schyndeugd kan by waarheit ligten.

Hoewel de bedriegeryen en kunstgreepen
der menschen byna tot den hoogsten
trap van boosheit zyn gekomen, en de groot-
ste

fte misdaaden en leugenen , zich wonderlyk , onder de schyn van deugd en opregtigheit , weeten te verbergen , zo kunnen nochtans al de strecken en vermommingen voor 't licht van de Zonne der waarheit niet bestaan , maar verdwynen zo haast , als dezelve te voorschyn komt. En , vermits ze de grootste vyand van valsheeden en verdichtzelen is , laatze nooit toe , dat de geveinstheit zich in zyn tegenwoordigheit met de fluyer van de deugd vermomd , maar maakt zich den wreeker van alle ongerechtigheeden. En , hoewel hy toelaat , dat de nacht aanleidinge en gelegentheit tot bedriegeryen , kuiperyen , en heimelyke onderhandelingen geeft , 't is niet , dan om dezelve zo haast te doen verdwynen , als zyn licht begint te schynen , en ze uit de duisternissen te trekken , met voorneemen , om ze voor 't licht bloot te stellen , ten einde ze meer verwarringe en schande toe te brengen. Dusdanig blinken by duistere nacht de minder starren , en bedriegelyke ligten aan den heemel , maar neemen (om zoo te spreken) de vlugt , zo haast zy de komst der zonne gewaar worden , en in 't Oosten opkomende , zyn licht door den gantschen hemel verspreit.

XII. ZINNEBEELD.

Aangeraakt, zullen ze geluit geeven.

DE Ketel-trom, hoe wel gemaakt,
 Nooit zonder slaan aan 't klinken raakt.
 Al woeld den mensch in 's waerelds zaaken,
 Zyn ydel oordeel is te broos,
 't Blyft alles dood en krachteloos,
 Gods hand moet de beweeging maaken.

IK wil veel liever dat de vermaakelykheeden en de vergenoegingen, die ik my in dit leven voorstelle, door God, den bestierder van

van alle dingen, als door myne inbeeldinge en eigen liefde worden geregelt: want onze zwakheit en onbestendigheit is te groot, dan dat wy 'er eenige voordeelen uit zouden kunnen trekken, of dat de vreugde, welke wy door dezelve zouden smaaken, volmaakt en zuiver zou zyn. Hoewel onze wil veelyts welmeene-
nende, en't einde, 't welke ze zich voorstelt, goed is, zo is onze natuurlyke zwakheit nochtans zo groot, en de neigingen welke wy tot het kwaad hebben zo geweldig, dat ze zich tegen onze beste voorneemens stellen, en ons de uitvoeringe der zelve verhinderen. Invoegen dat de middelen, welke wy de vaardigste en de bekwaamste oordeelen, om tot het einde van een zaak te komen, de zodanige zyn, die 'er ons 't verste van verwyderen; zoo dat wy, geslingert door onze hertstogten, nooit het voorgestelde einde kunnen bereiken.

God, die de wysheit zelve is, heeft oogmerken, heel verschillende van de onze, en doet dikwils veranderingen tegen onze onderneemingen te voorschyn komen: ten einde ons te kennen te geeven, dat de bestieringe van alle dingen van hem afhangt, en zyn hand ons moet geleiden en sterken, wanneer wy een treffelyke daad zullen uitvoeren. De menschen, verblind door hunne hertstogten, zoeken gemeenlyk in al't geen ze doen hun vermaak en wellust; maar God, die 't binnenste van ons hert doorgrond, en best weet wat ons tot het waarachtige heil en nut van ons leven diend, wil niet, dat wy 't zelve door midde-
len

ZINNEBEELDEN. 33

len zoeken, die geen gemeenschap met hem hebben. Wy moeten dan, zonder toevlucht tot onze ongeregelde begeerten te neemen, of op onze eige kragten te steunen, onzen wille t'eenemaal in zyne handen stellen, op dat hy ze na de regelen van de zyne bestiere, en al wat wy vervolgens doen tot zyne eer en roem mag zyn. Want, gelyk een keteltrom, met een heldere klank, de bewegingen van de hand beantwoord, die ze geraakt heeft, zoo werkt het menschen hert, door Godes hand bestierd, met vrugt en eer. 't Is vergeefs hem voor te willen komen, die 't beweegen aan alles geeft, en ons eindelyk, hier om laag zyn wille en wet onderdanig geweest hebbende, alleen de eeuwige glory deelachtig kan maaken.

XIII. ZINNEBEELD.

Ik vind rust in de beweeging.

DEn Afrikaan zyn ruste vind
 In 't bed, geslingert door de wind.
 Die 't hert van 's waerelds liefd' ontbinden,
 En God beminnen boven al,
 Ontroerd geen ramp of ongeval.
 Zy zullen rust in d'onrust vinden.

VEel Volkeren van America zyn gewoon,
 wanneer ze hun rust willen neemen, een
 soort van bed tusschen twee boomen vast te
 maa-

maaken; waar in zy tot verwondering lichter in slaap vallen, wanneer de opgereeze wind, hen gints en herwaarts schud, als by stil ende kalm weér. Van deze kunnen wy een goede toepassing tot de oprechte godsdienstigen maaken, die al hun betrouwen op de gunste Gods stellen: want geen rampen of waerelds ongevallen zullen hun zielrust ontroeren, zo verre boven 't aards verheeven.

't Is op deze wyze, dat *wy de rust in de onrust vinden*, en dat wy door de kragt van boven gesterkt, in 't midden van de gevaaren en moeilykheden, in vrede slaapen. Al was dan de waereld met de verschrikkinge, van een algemeen woedend oorlogsvuur, vervuld, het welk ze van alle kanten verwoeste, en al de elementen door een vreesfelyke verwarringezig met malkander vermengden, al deze wanorde zou niet bekwaam zyn, onze rust te verstoo- ren: want, geduurende al deze stormen, zou God ons een byzondere bystand van zyn genade doen gevoelen, dewelke ons de rust zou bewaren, die ze ons gegeven heeft, en in weérwil van al deze rampen doen behouden.

Van een en voornamelyc in de
Om nimmels ter bekwaam
Die in Gods hand verborgen is
Wet en weghen en licht te geven

En in zyn die een plaats en tyd hand
dat wy licht een licht doet, moet niet
op dat ze niet onnatuurlyc
XIV.

ZEDERYKE
XIV. ZINNEBEELD.

Op dat hy niet verteerd.

GElyk een kaars by dag gedooft,
Zo worden wy zomtyds berooft
Van eer, en voorspoed in dit leven:
Om namaals ter bekwaamer tyt,
Die in Gods hand verborgen leid,
Weér nieuwe glans en licht te geeven.

EEn kaars, die op een plaats en tyd brand,
daar zyn licht geen dienst doet, moet uit-
gebluscht worden, op dat ze niet onnuttelyk
ver-

verteerd; en daar na, wel te pas ontfteeken zynde, door haar licht de duisterheit verdryven, en eenig nut voor die van 't huisgezin mag toebrengen. Even zo moet het ook zyn met ons verstand en oordeel, 't welk wy zorgvuldig moeten bewaaren, op dat het in de lalfigheit van de onnutte vermaakelykheden en ledigheit, de oorspronk van alle misdaden, zyn kragt en deugd niet verlieze. Men moet zig dan van de oeffening veeler dingen onthouden, die ter onbekwaamer tyd uitgevoerd worden, ons verstand krenken, en de gezondheid, en de gematigheit van ons lichaam bederven: 't welk dingen zyn, dewelke wy in dit leven heel dierbaar moeten achten.

Indien God wil dat wy eenige jaaren, na dit verborge leven, tot zyn glory te voorschyn komen: dan moeten wy ons gemoed zonder eenige vreeze met kragt wapenen, en al ons vermogen aanwenden, om een beroemde naam, en de hoedanigheit van een eerlyk man te verdienen. 't Is zeker, dat wy op die tyt lichtelyk alle verhinderingen zullen te boven komen; en dat onze voorneemens, van God goedgekeurd, en van zyn gunst geholpen, ontwyffelyk door al de gelukkige uitkomsten zullen gevolgt worden, die wy zouden konnen wenichen; zonder dat de moeiten en arbeid, daar ze meê vergezelschap zyn, in 't minste onze gezondheid zullen hinderen. Hierom moeten wy ons door geen verhaasten yver krenken, om te doen 't geen God voor ande-

re tyden heeft bestemt; maar ons met een Christelyke onderdanigheid t'eenemaal aan zyn wille onderwerpen; en ons bereiden, om zyn beveelen in 't uur en oogenblik uit te voeren, 't welk hy zal oordeelen wel te paste zyn.

XV. ZINNEBEELD.

Overal zoet.

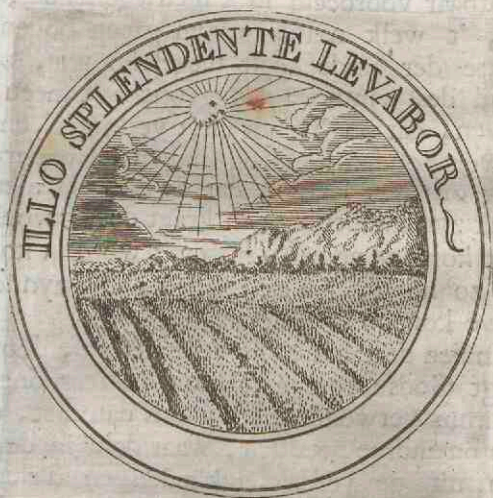
d' **O** Ranje-vrucht de zinnen vleid
 Door zyne geur en zoetigheid.
 Die hier de vrugt der deugden draagen,
 Gesprooten uit een rein gemoed,
 Zyn binnen, en van buiten zoet.
 Zy zullen God en mensch behaagen.

Daar is een soort van Citroenen en Oran-
 je Appelen, welkers zoetigheid verwon-
 derlyk is, en welkers schil zyn zoeten geur,

zo wel als 't inwendig zap, de smaak uitnemende vermaakt. Men kan insgelyks zeggen, dat men perfoonen vind met zo veel schoone hoedanigheden van Godsdienst, heiligheit, zedigheid, en onnoozelheit begaaft, dat hunne uitwendige, zo wel als hunne inwendige deugden God, en de menschen behaagen. Deze, die zoo gelukkig van de genade zyn medege-deeld, smeeken hem, die hen zo mildadig is geweest, met yverige gebeden, hen gerustelyk, de kostelyke geschenken van zyn hand ontfangen, te mogen laten genieten: en gebruiken ze vervolgens tot bevordering van hun naasten, om door een gemoed, gezuivert van alle misdaden, de achting te bekomen, daar alle eerlyke lieden na moeten tragten.

God kan niets met meer vermaak aanschouwen, als een hert door zyn liefden ontsteeken; en de menschen kunnen zich niet genoeg over de zoetheit en bekoorlykheit verwonderen, welke zich over 't aangezigt van zo een gelukzaligen verspreid. Het schynt, dat onzen Opper-Heer geen voorwerpen met zoo veel voordeelen belaad, als om ons te doen aanmerken, tot hoe verre zich de uitnemenheit van zyn goedheit tot den mensch kan uitstrekken: en dat de bekoorlyke schoonheit van zyn genade oneindelyk te boven gaat, al 't geen wy hier kunnen beschouwen.

XVI. ZINNEBEELD.

Hy schynende, zal ik opgeheft worden.

L Eg door de rampe in 't stof ter neêr;

Als 't Graan in 't barre winter-weêr.

Myn God! wilt my weêr kragten geeven,

Zo word ik als het koren doet,

Gekoestert door de zonnen gloed,

Met grooter luister opgeheeven.

Onder de voortreffelyke uitwerkingen,
die God ons van zyn Almacht doet zien,
is 'er geen verwonderlyker, als waar door hy

C 5

in een oogenblik de dingen doet te voorschyn koomen, dewelke wy dachten verlooren en hoopeloos te zyn. Hier van zien wy een zichtbaar voorbeeld in 't nieuwgezaaide koo- ren, 't welk naauylks zyn groen boven de vlakke der aarde heeft uitgeschooten, of 't word des winters zodanig onder 't sneeu be- dolven, dat wy 't voor altyt verlooren, en be- dorven zouden houden, indien de ondervin- ding ons niet leerde, dat de zon het niet zo haast zyn invloeijsinge en kragt doet gevoelen, of 't komt te voorschyn, en 't word in korten tyt zo hoog, dat de beesten onder zyn scha- duwe kunnen rusten.

Indien deze schieleke verandering, door de magt Gods uitgewerkt, ons zo zeer ontzet; waarom verwonderen wy ons dan niet, over zyn oneindige goedheit, waar door hy de gee- nen uit de verdrietelykheden en d'elenden trekt, daar ze in verdrongen zyn? om op hun- ne smerten zulke uitneemende vreugden en vermaakelykheeden te doen volgen, dat de zoetigheit, die z' 'er door smaaken, hen t'ee- nemaal de uitgestaane rampen doet vergeeten. Wy moeten ons dan door 't kwaad niet la- ten verslaan, als 't ons bestryd: noch o- ver Godt klaagen, wanneer hy ons niet zo haast verloft en verlicht als wy wel zouden wenschen; maar bestendig hoopen, dat hy ons onder dien last niet zal doen bezwyken, en dat, wanneer 't t'onzen beste noodzaakelyk zal zyn, de Goddelyke hulpe en bystand ons ge- duld zal komen kroonen, en van al onze te- genheden verlossen.

XVII. ZINNEBEELD.

Hy is 'er boven.

Die hier omlaag't gevaar bezeft,
 En zyn gemoed na boven heft,
 Zal in die hoogte veilig weezen.
 Geen mensch of waerelds ongeval
 Ons daar in 't minste treffen zal.
 Zo na by God, is niets te vreezen.

HY verheft zich boven de aarde, die, zyn
 Heigen zwakheit kennende, zich met een
 yast geloove aan God verbind, en zich alleen
 aan

aan dien bestierder van alle dingen overgeeft, zónder wien geen rust of veiligheid op aarde te vinden is. Wanneer den geloovigen tot dien trap van hoogheit gekomen is, heeft hy niets meer te vreezen: zelfs niet de gevaaren, die de onvermydelykste schynen, als de nyd, de geschillen, bedriegeryen, ende achterklap, die 't vergift der stervelingen zyn. Hy ziet al deze dingen onder zyne voeten, en beschouwd gerustelyken de wolken, daar de stormen en tempeesten worden bereid, om zich vervolgens op de aarde neder te storten.

Zodanig is 't dat den Rhee-bok, wanneer hy van de Jaagers word vervolgd, om hem te ontvlugten, op den top der rotzen, en hooge bergen klimt. Daar hy niet zo haast is gekomen, of veragt de vervolging zyner vyanden, en vreesst voor de list en wreetheit der nabaffende honden niet. Hy ziet zich daar in een volkome veiligheid, zonder zich voor de hoogte van de lucht, daar hy in verheven is, te ontzetten.

XVIII. ZINNEBEELD.

Ik word door levendige wateren gedreven.

D It rad zou onbeweegelyk staan,
Indien 't door 't vallen, en het slaan

Van 't water, niet wierd omgedreven.

ô Levensbron! myn werk staat stil,

Wanneer uw kracht niet werken wil.

Al wat je raakt ontfangt het leven.

DE ondervinding doet ons zien, dat de
wateren, die uit de levendige bronnen
der bergen vloeijen, met grooter geweld ne-
der-

derstorten , en de raderen van de molens met veel meer kragt doen omloopen , als die door de konst der menschen , tot het zelve gebruik , uit de modderpoelen worden getrokken. Wy kunnen van dit voorbeeld een goede toepassing op ons zelve maaken , en dit levendige water by de leevendige hand Godts vergelyken , die ons beweegd , en dingen doet uitvoeren , dewelke al de geenen doen verwonderen , die ze komen te aanschouwen. Ja , men kan zeggen , dat hy zelfs die levendige en onuitputtelijke bron is , uit welke al de beroemde daaden zyn voortgekomen , die de gedagtenis der grootste Helden onsterffelyk hebben gemaakt. Inderdaad , wy moeten bekennen , dat wy ons bedriegen , wanneer we de uitwerking van een hooger oorzaak onze eige krachten toeschryven. Om ons dan met geen ydele waan te vleyen , moeten wy gelooven , dat onze werkingen of doeningen niet ongelyk met dat van deeze groote molen raderen is , die geen de minste beweginge zouden hebben , indien ze dezelve niet door de vloeden dezer waterbronnen ontfingen , dewelke geweldig van deze bergen afftroomen. Waarlyk , wy zouden onvruchtbaar in alle goede werken zyn , indien ze geen ander beginzel van uitwerking hadden , als onze eerezucht , wenschen , en ongeregelde begeerten , die de onreine wateren der modderpoelen gelyken , en niet bekwaam zyn om deze groote werktuigen gaande te maaken.

Wat kunnen wy menschen van de zwakheit

ZINNEBEELDEN. 47

heit onzer natuur verwachten? en hoe groot zou onze onmacht zyn, indien geen hooger kragt ons aanmoedigde, 't onderscheid tuschen 't goede en 't kwaade leerde, en de schoonheit van de deugd boven de lelykheit der misdaden deé achten. 't Is dan met groote reden, dat de rechtvaardigen hun natuurelyke zwakheit kennende, al 't prysselyke in hunne werken God toebrenge, en bekenen, dat zy onbeweegelyk zouden zyn, indien dit levendig hemelswater hen geen beweeging gaf, en overvloedig in hunne herten storte.

De zon te
 Door welken
 Wanneer ze op
 Met groen, met goud, en purper praal.
 Geen tegenwoord de Deugd verduistert.
 Maar word daar door meer opgetuistert.

De regenboog, die men 'tis noemd, is
 een beeltenis van de zon, dewelke zich
 in een holle duuw-wolk formert: die, hoe
 wel

Schoon in tegenheeden.

DE zon te fierelyker straalt
 Door wolken, zwaar van nat betogen,
 Wanneer ze op 't rond der regenboogen,
 Met groen, met goud, en purper praald:
 Geen tegenspoed de Deugd verduistert;
 Maar word daar door meer opgeluistert.

DE regenboog, die men Iris noemd, is
 een beeltenis van de zon, dewelke zich
 in een holle dauw-wolk formeert: die, hoe-
 wel

wel ze zich altyt tegen de zon steld, dezelve nochtans door de weêrschyn een uitneemende glans byzet, en den luister van de verscheidenheit haarer koleuren mededeeld. Inderdaad, wy vinden niet vermaakelyker voor 't gezicht als deze schoone verscheidenheit, dewelke ons doet verwonderen over een hemels-blaauw, door een schoone goud koleur verheven, van een natuurlyk groen ondersteund, en met veel purpere streepen doorsneeden, die de zon niet zodanig bedekke, of wy kunnen zyn straa-len, geschildert met al de verwen, aanschouwen, welke deze wolk verwonderlyk op hem doet weêrschynen.

Dit Zinnebeeld leerd ons, dat de rechtvaardigen hun schoonheit in deze waereld bekoomen door de moeilykheden en verdrietelykheden, welke zig tegen hen vertoonen; en dat de zondaaren, wanneer ze als een duistere wolk met hun zonden zyn omvangen, niet anders hebben te doen, als met de oogen van berouw en geloove die zonne der gerechtigheit te aanschouwen: en hy zal door zyn licht al deze duisterheit doen verdwynen, en duizend aangenaame koleuren in de plaats laten komen. 't Is dan in 't aanschouwen van de Goddelyke goedheit, dat wy onzen troost kunnen vinden; en moogen hoopen, dat alle de ongelukken en rampen, die ons overvallen, door zyne kragt zullen verdwynen. Eilaas! wy zouden de elendigste van alle Schepselen zyn, indien wy deze vry-

D

plaats

plaats en toevlucht niet hadden, wanneer een tegenspoedig nootlot ons tot het uiterste heeft gebracht, en niet als middelen van wanhoop inboezemt.

XX. ZINNEBEELD.

Op dat het te beter wasse.

MEn maait het gras , te hoog verheven ;

Op dat het namaals beter spruit.

Zo bluscht God ook de voorspoed uit ,

Wanneer ze ons doet te dartzel leven ;

Op dat uit ons vernederd hert

Een heiliger vrucht gebooren wert.

WY weten door de dagelykze ondervinding , dat het noodzaakelyk is , het gras van 't veld te maaijen , indien wy 't te beter willen

len zien waffen, en met meer kracht opschieten als te vooren. Even zo gaat het ook met de rechtveerdigen in dit leven. Wy moeten ons niet verwonderen, wanneer God hen met ziekten, kwellingen, en alderhande zoorten van moeyelykheeden, bezoekt: want hy heeft geen ander oogmerk in de uitverkoorene met deze tydelyke rampen te bezoeken, als om ze namaals tot een hooger trap van heerlijkheit te verheffen, en de volstandigheit van hun geloove en vertrouwen met byzondere giften en geschenken te beloonen. 't Is dan niet om hen te verdelgen, dat ze door de almagtigen arm worden geslaagen, maar veel meer om ze te verheffen. Al de kwaden die hy ze toezend, vloeyen niet uit zyn verderf-wraak; maar zyn niet alstot hun voordeel gericht. Zy worden met geen elenden beladen, als om 'er eindelyk door een ongewonlyken slag zyner gunste van verloft te worden; dewelke hen reeden geeft, om de grootheit van de Goddelyke gunste te verkondigen, en de geenen tot zyn waarachtige kennisse te doen komen, die 'er noch van verweiderd zyn.

Hierom is 't, dat wy een bestendig geduld en lydzaamheit, tegen alderlei slag van bezoeking, moeten behouden. 't Is onze pligt de slagen, die ons van boven komen, met een volkome wil, onderworpen aan de voorzienigheit, gewillig te dragen: uit vreeze, dat onze tegenstreevingen en klagten ons niet van de goederen berooven, die aan onze volstandigheit zyn beloofd; en de treffelyke belooningen niet ontrukken, dewelke ons onwankelbaar geduld moeten bekroonen.

XXI. ZINNEBEELD.

Hy heeft in 't brooze gewerkt.

D En Maaker sterft, zo wel als 't beeld;
 Daar zyne konst en geest in speeld
 Vergaat, en moet op 't end bederven.
 ô Mensch! verlaat de ydelheit,
 En werkt aan d'altyduurzaamheit,
 Om d'eeuwige vreugde te beërven.

D Aar is niet beschreyelyker in de waereld,
 als 't gedrag van veel menschen, die de
 gedagtenis van de verplichtingen verliezen,

dewelke zy aan God hebben , en van de gehoorzaamheit, die zy aan zyn geboden ſchuldig zyn; hun verſtand alleen aanleggende tot het zoeken van vergankelyke vermaakelykheden; dewelke in zich zelve niets vaſt of beſtendigs hebbende, hun waarachtig geluk niet kunnen maaken. Deze menſchen zyn die beeldhouwers gelyk , die veel maanden bezig zyn met een beeld van een brooze ſteen te maaken, 't welk de tyt, die alles verſlind, eindelyk in 't ſtof doet nedervallen, en met het werk de naam en achting van den maaker, die 't zoo-konſtig had gewrocht, doet vergaan. Al de geenen, die zich in de zonden en welluſten wentelen, loopen het zelve gevaar: want het gebeurt veelyts dat een onverwachte dood hen in 't midden hunner onderneemingen wegneemt, en noodzaakt voor een Rechter te verſchynen, die niet kan verdraagen, dat den menſch, geſchikt tot zyn dienſt, zig met werken zal bezig houden, die door zich zelve ſtrydig zyn met de deugd, en door hun vergiftig zoet ons verſtand bederven, 't welk zy rampzaliglyk van de eerbiedigheit aftrekken, welke hy aan zyn Godt ſchuldig is, veel meer te achten als andere oefeningen en dingen des waerelds.

XXII. ZINNEBEELD.

Zy zullen duuren.

DE Eez' groenen boom schynt vast en pal
 Te staan, voor tyt en ongeval,
 Waarom z' een ichets der deugd kan geeven.
 Die in Gods gunst geworteld staat,
 Al 's waerelds rampen wederstaat,
 En in der eeuwigheit zal leven.

DE Cipres heeft dien aard, dat zyn
 hout niet aan de bederving onderworpen
 is; de worm kan hem niet beschadigen, zo
 D 4 lang

lang hy in de grond slaat; en de strengheit des winters, nog de hette des zomers, konnen hem van zyn schoone groen berooven, 't welk hem zoo vermaakelyk voor ons gezicht maakt. Hierom is 't, dat de Ouden dezen boom aan Pluto toeheilighden, en 'er de graven meê vercierden, om 'er de onsterffelykheit door te kennen te geeven, welke de overleedene genooten. Maar boven al stelden zy hem voor, als een afbeeldzel van de bestendigheit, zoo ter oorzaak van zyn gestaadige groenigheit, als door zyn onbedervelykheit, dewelke hem tegen al de jaargetyden in veiligheid stelt.

Indien deze Afgodische volkeren zulken liefde voor deze edele deugd hadden, met wat yver moeten wy ze dan zoeken, in den dienst van den waaren God? Ons (zeg ik) die de belooning van een eeuwige glory alleenlyk tot de oeffening en de betragting moet brengen, van 't geen een heilige eerzucht zo behoorlyk vleid. Maar, op dat deze bestendigheit volmaakt mag weezen, moet ze niet zyn, als die der Heidenen, dewelke zyn kragt niet van boven trekkende, van geen geduurzaamheit kon zyn, noch 't verderf myden, 't welk ze eindelyk ter neder heeft geworpen: ze moet in de tegenheden haar toevlugt tot hem neemen, die ze kracht geeft, en ons gemoed in de gevoeligste smerste verkwikt. 't Is door dit middel, dat ze zich in de hoogste voorspoet kan matigen, en in tegenspoet kan gehard, en staande blyven. Dus
mag

ZINNEBEELDEN. 57

mag men ze door haar ongevoeligheit tegen 't kwaad, en haar onwrikbaarheid in de gevaaren, by de Cypres vergelyken, die niet vreeft voor de strengheit der jaargetyden, en den ouderdom, als de andere planten, aan de bederving onderworpen.

D 5 XXX.

XXIII. ZINNEBEELD.

Zy word door inwendige beweegingen bestierd.

Als 't binnewerk niet om wil gaan,
 Zo blyft de wyzer stille staan.

Wat zal ik nietig mensch beginnen
 Met myn natuur? zo zwak en boos!
 'k Blyf in de deugden werkeloos,
 Zo God my niet beweegd van binnen.

't **I**S te bekenden waarheit om tegengespro-
 ken te worden, dat wy de liefde tot de
 deugd aan de ingeevingen Gods verschuldigd
 zyn;

zyn; en dat het door inwendige bewegingen is, waar door hy ons herte treft, dat wy ons zomtyts tot de oeffeninge der godzaligheid begeeven. Hoewel wy dan veeltys ten einde van moeyelyke onderneemingen komen, en dingen van de uiterfte aangelegentheit verrichten, zo bedriegen wy ons, indien wy 'er ons zelden roem van toefchryven, en de machtige hand niet erkennen, die ons heeft bestierd. Wy moeten bekennen dat wy uit ons zelve niets prys- of roemwaardig kunnen doen; dat het de goddelyke gunst is, waar van 't gevolg, en de uitkomst van al onze ontwerpen, afhangt: en dat, hoewel de reden ons leert, dat men de deugd boven de misdaad moet stellen, het nochtans niet als door 't Goddelyke licht is, dat wy ze te recht kennen, en met vermaak oeffenen.

Wy zyn hier in de wyzer van een uurwerk gelyk; 't welk geenzints de uren en minuten zou aanwyzen, indien 't door geen heimelelyke werktuigen, door de konst der menschen bestierd, wierd bewoogen en geregeld. Myn God! wanneer ik dan een aanmerking op myn zwakheit maake, zo smeek ik uw Goddelyke barmhertigheit my 't goede in te geeven, 't welk ze wil dat ik zal doen; en dat het haar believe myn gemoed de noodige bewegingen te geeven, om eenig werk te doen, 't welk u aangenaam mag zyn.

XXIV. ZINNEBEELD.

Hy is niet al te zeker.

DEez' Leeuw, daar al 't gediert' voor vlood,
 Word door een Scorpioen gedood,
 Terwyl hy sliiep. Myn hert wilt waaken.
 Rust niet op uw geloof en kracht.
 Bid om de hulp van d'Oppermacht,
 Op dat gy niet ten val moogt raaken.

HOewel den Leeuw de sterkste en de ont-
 zachelykste van al de dieren is, zo ge-
 beurd het nochtans veelyts, dat hy zich in 't
 vlak-

vlakke veld te rust leggende, zonder vreeze voor eenige bespringsen van buiten, als denkende niet beschadigt te kunnen worden, van de geringste Scorpioen met de staart word gesteecken, en door die vergiftigen indruk het leven verliest, 't welk zo ontzachelyk voor alle andere dieren was, en alzo de straffe van zyn gewaande zekerheit met de dood betaald. Hier in zien wy een voorbeeld van 't gedrag veeler Christenen, die te veel op hunne krachten betrouwende, en geloovende tegen alle bespringsen en aanvechtingen van buiten veilig te zyn, zich niet op hun hoede houden, en, door deze vleyende vryheit bedroogen, ongevoelig van de zonden worden overvallen, waar van zy zich door eigen vermogen niet konden verlossen.

Den gezworen vyand van 't menschelyk geslacht, nydig over ons geluk, waakt altyt tot ons verderf; en ontbreekt niet van ons lagen te leggen, wanneer wy niet op onze hoede zyn. Dan verblind hy ons eens door de bedriegelyken glans der rykdommen, die hy ons voorstelt; en dan weêr door de bekoorlyke zoetigheid der vermakelykheden, daar hy ons meê verlokt; en eindelyk, hy bedriegt en verleid ons gemoed door duizend konstgreepen en listen; en 't zelve allengs van de heilige oeffeninge af-trekkende, stort hy in 't vuiligheden neêr, waar voor 't zou schrikken, indien 't in deze slavernye de vryheit had, om zich van zyn oordeel te bedienen. 't Is dan onze plicht in 't midden van zoo veel gevaaren niet te slapen, en

onze

onze zaligheid hangt 'er aan, dat wy ons door de gevaarlyke bedriegeryen van den geenen niet laten misleiden, die ons gestadig strikken leit, voornamentlyk als hy gewaar word dat wy op onze krachten steunen. Hy is gelukkig, die, op God betrouwende, waakt; gestadig om de nieuwen invloed van zyn genade bid; hem nieuwe aanbiedingen van zyn herte doet, om 't zelve tegen alle bespringingen te bewaren, en zyn dagen en nachten in zyn dienst besteed, en eindigt.

XXV. ZINNEBEELD.

Ze geeft het meêgedeelde licht weder.

HEt Spiegel zend de zonneſtraalen
Te rug, met ſchoone wederſchyn.

Wanneer wy hier verheerlykt zyn,
En God zyn gunſt op ons doet daalen,
Geeft hem alleen de lof en eer.

Hy gaf het u, geeft het hem weêr.

DE ſtraalen van de zon daalen niet zoo
haaſt op 't ſpiegelglas neêr, of 't geeft een
weêrſchyn, en 't deeld zyn licht mede aan al
de

de dingen die 'er omtrent zyn. God, de zonne der gerechtigheit, handeld ook zodanig ten onzen opzichte, en zegent ons niet met zyne gunsten en weldaden, als om 'er hem dankbaarheid voor te bewyzen, en de eer en roem tot hem te brengen, waar mede hy onze werken heeft believen te verheffen. Hier in zullen wy ons volkomentlyk kwyten, wanneer wy duizent lofpryzingen aan zyn goedheit geeven; als wy met iever tot de grootmakinge van zyn naam arbeiden; en door een goed voorbeeld onze naasten stichten en nut zyn.

Zy maaken zich dan deze gunsten onwaardig, die in 't aanzien van zo veel wonderen, dewelke de goddelyke macht in deze wereldt uitwerkt, aan hem de plichten en eere niet bewyzen, dewelke zy hem schuldig zyn; maar opgeblaazen van hovaardy, en verblind door de voorspoet, de wellust boven de zedigheid, en de eierzucht boven de nederigheid stelen. Wy moeten aan onzen Schepper de glans en luister wedergeven, waar mede hy ons heeft verlicht: wy moeten ze onzen evennaasten mededeelen, en erkennen, dat al de voordeelen van de geboorte en grootheit, dewelke ons boven dezelve verheffen, ons niet van den hemel zyn gegeeven, als om 'er hen deelgenooten van te maaken, en door geschenken, en mildadigheeden te begunstigen.

De stalen van de zonne...
 D... op...
 is...
 de

XXVI. ZINNEBEELD.

Zyn achting komt hem van een ander.

OP Pirámiden hoog verheeven,
 Zo praalden 't oud Egiptenland.
 Maar hoord men niet meer lof te geeven,
 Aan 's bouwers onvermoeide hand?
 Vind gy iets groots in uwe werken,
 Wilt Godes hand daar in bemerkten.

WY leezen in de Historien, met verwondering,
 de gedenkwaardige daden van
 d'Aloude Helden, dewelke ons zoo groot

E ca

en treffelyk voorkoomen, dat wy ze nauwe-lyks kunnen gelooven. Alle de uitneemende dingen, die wy tegenwoordig in de menschen zien, veroorzaken ons zulken verwonderinge niet, om dat wy, er de oorzaak van ontdekkende, weeten dat het de Goddelyke macht is, daar we 't geluk dezer uitwerkingen aan moeten toefchryven: en, hoewel 't schynt dat ze van ons voortkomen, wy echter niet als de werktuigen zyn, waar van zich God bediend, om dezelve uit te voeren.

De geenen, die met aandacht de Heldendaden der doorlugtige mannen willen aanmerken, zullen bemerken, datze van hoger magt voortkomen, en die hooge Piramiden van Egipten gelyk zyn; dewelke, hoewel ze door hun gebouw de heele waereld doen verwonderen, het nochtans zeker is, dat hun achting van elders komt, en zy dezelve aan de hand, en 't ontwerp van den bouwmeester verschuldigt zyn. Van gelyke, wat voor treffelyke daden wy in den oorlog, en in de veldslagen doen, en hoe uitgestrekte kennisse ons verstand in alle wetenschappen heeft, wy moeten al deze voordeelen tot hun eerste oorsprong brengen, 't welk God is, zonder wiens mildadigheid wy 'ert'eenemaal van ontbloot, en berooft zouden zyn.

XXVII. ZINNEBEEELD.

Niet door zyn eige licht.

DE Maan is van zich zelve duister,
 Z' ontleent van 't Zonnenlicht haar luister.
 De misdaad heeft myn glans geschonden.
 ô Heer! verlicht, zo geef ik schyn.
 Verlaat gy my, 'k zal duister zyn,
 En sterven in den nacht der zonden.

't **I**S niet buiten reden, dat wy ons over de
 schoonheit van de Maan verwonderen;
 inzonderheit, wanneer ze vol is, en als wy
 den

den op en ondergang van dit hemelslicht beschouwen, 't welk zich onder de starren, als een Koninginne in 't midden van haar Hof vertoont. Ze voldoet zich niet met de duisterheit des nachts te verdryven; maar wyft ook al de tyden onderscheidentlyk aan; en geeft door haare invloeden de menschen, de dieren, en zelfs de levenlooze dingen, wonderlyke krachten. Maar, hoewel wy ons over deze glans verwonderen, zo weten wy nochtans datze dezelve t'eenemaal aan de zon verschuldigt is: dat deze blinkende helderheit niet anders is, als een ontleent licht; deze witheit, die ons beschynt, haar niet eigen is, maar van buiten aankomt; en, dat ze zonder het licht van de zon, welke haar duister lichaam bestraalt, alzo duister zou zyn, als ze zich nu licht ver-toond.

Wy zien een voorbeeld op der aarde van 't geen in den hemel geschiet: want al de groote Mannen, doorluchtig door zo veel uitnemende hoedanigheden, zouden zonder eer en luister weezen, indien deze voordeelen hen van geen hooger licht waren meêgedeeft: zonder 't welke zy buiten deugd en vermogen, en by gevolge ook zonder achting zouden blyven. Hierom is het dat wy den fakkel, die ons licht, moeten erkennen; en, met een toestemminge van onze natuurlyke zwakheit, voor de grootheid der verlichtende genade, en de goederen zoo overvloedig op ons neder gestort, onzen Schepper dankbaarheid en erkentnisse bewyzen. Dit is de plicht die hy van ons begeert,

waar

ZINNEBEELDEN. 69

waar van wy ons niet als tot ons voordeel kon-
nen kwyten : want hy is gelukkig die zich
door de kracht van zyn verstand en dapper-
heit, onder de menschen, doorluchtig maakt ;
hy is duizendmaal gelukkiger , die den oor-
spronk van al deze verheerlykingen erkend,
en dankbaarheid bewyft, aan den geenen, die
'er hem meê begunstigt heeft.

't Vermag door 't aangeroeerde.

W Ord 't vuur niet by 't Kanon gebragt,
 't Blyft roereeloos, en zonder kragt.
 Hoe groot een mensch in macht verheeven,
 Hy staat gelyk een roer'loos beeld,
 Zo God zyn kragt niet mededeelt;
 Zyn vuur alleen geeft kragt en leeven.

't K Anon, een zwaar beflag, en beeltenis
 van den donder, word door een kleine
 brandende Lont aangefteeken, waar door de
 Ko-

ZINNEBEELDEN. 71

Kogels, waar mede het gelaaden is, door 't brandende kruit uitgedreeven, niet zo haast zyn uitgeborsten, of de lucht word door een damp met vuur vermengt, betoogen; terwyl het woedend yzer alles ter neder slaat en verwoest, 't geen zyn geweld wil wederstaan. Dit kleine brandende lont is van gering belangen; maar echter bekwaam en noodzaakelyk: want zonder 't zelve zou de kracht van 't kruit verborgen blyven, en zyn geweld, waar mede het Wallen, Kasteelen, en Steeden overhoop werpt, en verschikkelyke slachtingen onder menschen en beesten doet, zig nooit be-
toonen.

Wy hebben maar een vonk van de godde-lyke macht van nooden, zo wel in onze groot-
ste als kleinste daden; en zonder dit vuur, waar mede hy de dapperheit der menschen ont-
steekt, zouden ze onbekwaam zyn om ietwes te doen, en van de eer en achtigberooft zyn, die z'er door verkrygen. Hoewel deze waar-
heit ons begrip te booven gaat, en wy deeze verborgentheden van de wille Godts niet kon-
nen doorgronden, zo moeten wy echter beken-
nen, dat 'er niet zekerder is, als dat zonder de bystant en hulpe van zyn gunst, 't geen ons
't lichtste schynt, oneindelyk onze krachten zou te boven gaan. 't Is de macht Gods daar alles door word begonnen en volbragt. Zy is 't die ons verplicht met onderwerpinge te erkennen, dat al 't geen hier leeft en bestaat, de uitwerkingen van 't vermogen, en de voor-
zienigheit van onzen Schepper is; en onze

zwakheit leert ons, dat, wat natuurlyke voordeelen wy ook hebben, wy echter door onze eige krachten niets vermoogen. Hy moet ons de hand bieden, zonder welke het onmogelyk zou zyn, om ons uit het stof te verheffen, en eenige pryswaardige daad te doen.

XXIX. ZINNEBEELD.

Hy is nergens zeker.

DEn hoogen Eik leid door 't Tempeest,
En blixemslaagen, 't aldermeest.

Die met haar trots den Hemel tergen,
En denken hier zo vast te staan,
Zal Godes wraak ter nederlaan;
Zyn blixem treft de hooge bergen.

Hoewel den blixem veeltys de grootste
boomen in de bosschen ter nederlaat, en
geweldiger als de kleinste treft, zoo doet ons

Es noch

nochtans de ondervinding zien, dat zeden Eikenboom 't meest aantast, die ze niet alleen ontwortelt en ter nederflaat, maar breekt, en in duizent stukken verbryzelt, en eindelyk tot afch verbrand. 't Schynt dat de hoogte van dezen boom, dewelke zyne takken als ten hemel verheft, de lucht en de elementen tergt: want, indien hy al eens by geluk voor 't woeden van den blixem en donder ongeschonden is gebleeven, zoo word hy door de Tempeesten, Winden, en Slagregenen aangetast, die hem zo geweldig doen schudden, dat hy dikwils moet bezwyken. Dus kan hy, als door een noodschikkelykheit, nergens zyn zekerheit vinden.

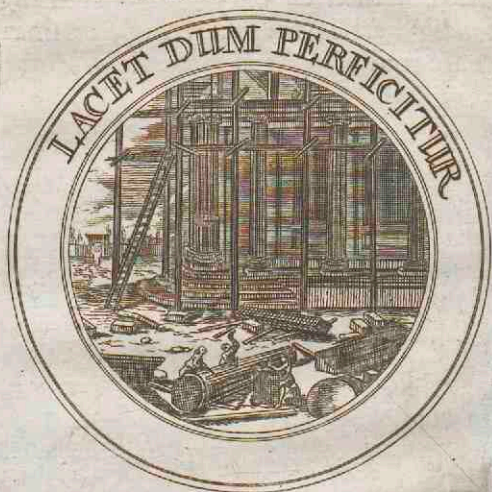
Dit Zinnebeeld moet de hovaardigen, die zich ten Hemel verheffen, leeren; dat de werelt niet groot genoeg is om hen een verzekerde vryplaats te geeven, wanneer ze door hunne misdaden de regtvaardige straffe van God hebben verdiend. Daar is geen wykplaats die hen voor de blixem- en donderflaagen van boven kan bewaaren: en, indien ze al niet met zulke voorbeeldelyke en openbaare straffen worden bezocht, zo zullen ze echter die inwendige pynigingen en knagingen niet vermyden, dewelke hen de ingewanden zullen verscheuren, zonder dat ze met al hun krachten die knaagende hertworm, dewelke hen nagt nog dag geen ruste laat, zullen kunnen doden. Wat rust is 'er te vinden als de Goddelyke gunst is geweeken, en in gramschap om uwe misdaden verkeert? Ze is in geen waereldze vermaakelyk-

ZINNEBEELDEN. 75

lykheeden beslooten. Al vlociden al de wel-
lusten en rykdommen toe, almoest de waereld
voor uw macht en Ryktaf beeven, al waar je
met starke wallen en talryke legers omringt,
een zondig hert is nergens veilig, en smaakt
geen ware rust.

ZEDERYKE
XXX. ZINNEBEELD.

Ze leit neder , terwyl ze word volmaakt.

GElyk een marmere zuil , in 't stof
Bereid , nu praalt in 't deftig Hof ;
Zo worden wy door ramp in 't leeven
Bereid , door de voorzienigheid ;
Om namaals met meer heerlykheit
In 's Hemels Hof te zyn verheeven.

MEn vind menschen die van de oeffening
der deugd afwyken , om datze door de
aanmerkingen der elenden , waar mede veel
recht-

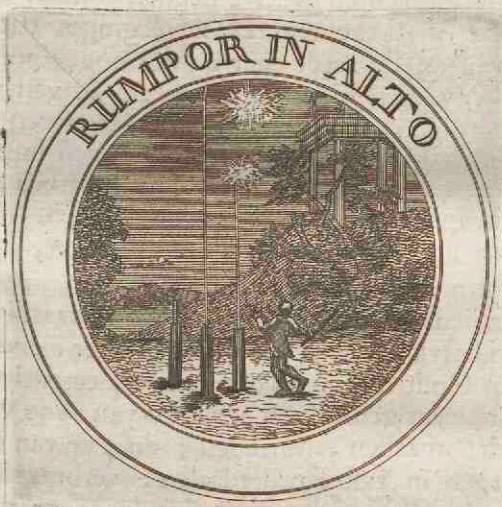
rechtvaardigen worden bezogt, en de rykdommen en vermaakelykheeden, die veeltyts het lot der Godloozen zyn, in hun oordeel bedroogen worden. Uit duizend voorbeelden kan hun misflag blyken; en enkelyk hier uit: dat de groote marmere pilaaren, geschikt tot cieraat der schoonste gebouwen, in 't stof der aarde nederleggen, terwyl men ze polyft, en uithoud, en 'er niet van opgeheft worden, om tot luifter en waardigheid van 't Paleis te dienen, als na dat het voltooit is.

God handelt ook insgelyks met ons, en laat toe dat de uitverkoorene met duizend elenden worden bezogt; op dat, hun geloove beproeft zynde, zy in 't Hemelsche Jeruzalem mogten opgeheeven worden, en deel aan de kroone verwerven, dewelke niet is beloofd als aan de geen en die wettelyk gestreeden hebben. Gelyk dan den konstenaar het ruwe steen in een schoone pilaar verandert, en na een der regulen van de bouwkunde schikt, zo zuivert en volmaakt ook God zyn uitverkoorenen, door de rampen en tegenspoeden des waerelds: en, wanneer hy door hun geduld en lydzaamheit is voldaan, trekt hy ze uit het stof der verdrukkinge, en vereerd ze met de glory, daar ze zo lang na hebben verlangt. Ach! wat is den loon der rechtvaardigen uitnemende! wat is ze groot en wenschelyk! En blinkt ze al niet uit in de waereld, ze zal dan met grooter glans praalen, wanneer
Godt

Godt hen met een gunstige dood tot zich trekkende, hen door een onvergelykelyke vreugde 't geheugen der aardze smerten zal doen vergeten, en in zalige eeuwigheit doen leeven.

XXXI. ZINNEBEELD.

Ik barst in de hoogte.

DE vuurpyl in de lucht gevloogen,
Die barst, en valt weër schielyk neêr.

ô Mensch! verheft u niet te zeer:

Hoe groot gy zyt van klein vermogen.

Den hoogmoed u bedriegen zal:

Ze komt gemeenlyk voor den val.

WY zien dat onder de vuurwerken de
vuurpyl een der verwonderlykste is.
Zo haast men ze door het vuur heeft aange-
steec-

steeken, verheft ze zich met een wonderlyke snelheit; maar, wanneer ze tot den hoogsten trap van de lucht is gekomen, waar toe de ingesloote krachten dezelve hebben kunnen verheffen, maakt ze een cirkelbeweeginge, barst, en valt op de aarde daar ze van opgevloogen is. Wy zien hier een voorbeeld in van die hovaardigen, die, opgeblaazen door een ingebeelde glory, gelooven verre boven hun evennaasten verheeven te zyn, en door een onverdraagelyke trotsheit zelfs verachten, die hen 't leven en weezen heeft gegeven, zonder zyn oppermacht te erkennen.

Indien de verheffinge deezer hovaardigen wonderlyk is, hun lot is niet minder elendig: want Godt eindelyk door hun vermeentheit, en 't kwaat gebruik, 't welk zy van zyne weldaaden maaken, vermoeit, doet ze van den Throon in 't stof nederdaalen, verbryzelt ze door zyn slagen, en straft alzo door deze strenge kastydinge de verachting, welke zy van een deugd hebben gedaan, die zoo veel overeenkomste met hun nederigheit had. 't Volk ziet met verwondering den val dezer Reuzen aan, en schryven door een groote onwetentheit aan de onbestendigheit van 't geluk toe, 't geen een uitwerking van de wraake Godts is. Willen wy dan dat hy ons verheffe, zoo moeten wy ons eerst vernederen, den Hemel met ootmoedigheit aanschouwen, en onzen wille aan de bevelen van de voorzienigheit onderwerpente, ons door deze zagtigheit des gemoeds voor Godt en de menschen aangenaam

maaken. Hoe dieper de pick in de aarde is gesteecken, te rechter en vaster blyft ze staan, en kan 'er niet als met groote moeiten uitgetrokken worden. Hier by konnen wy degeenen vergelyken, die zich ootmoedelyk voor God nederbuigen, en hem met onderdaanigheid eeren en dienen: want hier door van de hulpe Gods verzekert zynde, vreezen ze niet door de elenden verflaagen te worden.

XXXII. ZINNEBEELD.

Terwyl ik lyde , vloeit het weg.

AL maakt de finert ons 't leven zuur.
 Hoe harder vlaag, hoe minder duur.
 Verdraagt. De zon zal haast opdaagen
 Van Godes gunst: houd goede moed.
 Na 't bitter smaakt ons best het zoet.
 De zon schynt 't schoontst na harde vlaagen.

DE geenens die door de Goddelyke gunst
 de deugd van lydzaamheit hebben beko-
 men, en die stilheit des gemoeds, dewelke ons
 de

de verdrietelyke uitkomsten van 't geval doet verachten, hebben 't voordeel dat zy al de geleede ongevallen, die ze met bestendigheid hebben verdraagen, zien verdwynen. Dit Paleis, dat zig zo schoon aan 't oog vertoont, ontfangt de storting van het Hemels water met een onbeweegelyke stantvastigheid, zonder 'er op 't minste van beschadigt te zyn: want het zelve van de schuinte zachjes afvloeiende, ontfangt in een oogenblik al dat de wolken op het dak door een geweldige stortregen had doen neerkomen; en, zonder eenig merkteeken daarvan na te laten, vertoont het zig weder in zyn vorige luister.

Ons lot zou dat van 't zyne gelyk zyn, wanneer wy, zonder ons door de bezoeken aan de traanen, klagten, en zugten over te geeven, dezelve ontfingen en verdroegen met een eenparigheid des gemoeds, en een volkome onderwerpinge aan de bevelen van de voorzienigheid. 't is door dit middel, dat deze wateren van verdriet ons geen de minste schade zouden toebrengen, en wy dezelve by na zo haast van ons zouden voelen afvloeijen, als ze op ons waren nedergestort. Wy moeten dan in dezen staat onzen toevlugt tot geen laffe traanen, veel minder tot de klagten neemen, die in dit geval vergeefs zyn. Maar 't is van onze plicht, al ons vertrouwen op God te stellen, en te gelooven, dat hy ons niet boven onze krachten zal bezoeken: dat zyn barmhertigheid op zyn rechtvaardigheid zal volgen; en dat hy ons door de hulpe

van zyn gunst uit onze verdrukkingen en elenden zal verlossen: en kloekmoediglyk al de aanvechtingen, welke wy in dezen geestelyken stryd hebben te leiden, zal doen verduuren en te boven komen.

XXXIII. ZINNEBEELD.

Hy word verborgen om te voorschyn te komen.

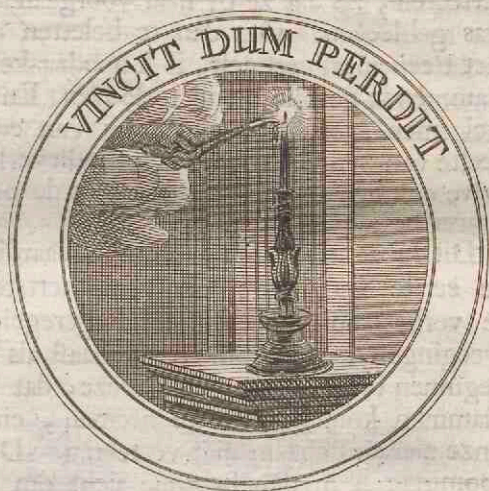
U It d'Eikels wassen hooge boomen.
 Die d'eere plant in nederigheid,
 Die schoone grond van vruchtbaarheid;
 Heeft voor geen kwaad gewas te schroomen;
 Haar vruchten geeven 't hoogste goed,
 Dat ons na 't sterven leven doet.

Gelyk den Eikel, een vrucht en zaat van
 een middelmatige groote, niet in de aar-
 de worden gelcid, als om metter tyt een ei-
 ken-

kenboom van uitneemende groote voort te brengen; die tot een schaduwe en lommer van veel dieren, en 't vercierfel der bosschen mag dienen. Zo verliest den mensch ook zyn cere en luister niet, wanneer hy ze t'eenemaal in de handen van God stelt. Maar de Goddelyke gunst doet deze plante, hen toebetrouwt, wonderlyk groeijen, en brengt ze tot een top van aanwas, die ons doet verwonderen!

Hy volgt deeze wyze betragtinge, die zich niet boven zyn moeyelyke hertstochten verheft, als om zich voor zyn Schepper te vernederen; met een volkome onderwerpinge aan al zyn beveelen te gehoorzamen; en, om uit deze vernederinge de voordeelen te trekken, welke dezelve onscheidelyk vergezelschappen. Daar is niet als deze overeenstemminge met den wille Gods, die onze rust, in de verscheidene uitkomsten van 't geval, kan bewaaren, of onze rechtmatige voornemens doen gelukken. Wy moeten ons dan vernederen, en zelfs onder d'aarde verbergen, indien we eens willen verheeven worden. Men moet met geduld de vernederingen en de verachtigen verdraagen, indien men deel aan de heerlykheit wil hebben; noch tegen de duisterheden morren, welke ons bedekken en omringen, vermits ze door zulke flonkerende lichten zullen verdreeven worden.

XXXIV. ZINNEBEELD.

Zy wint, terwyl ze verliest.

't **G**evalle pit men haast uit doet,
Om 't kaarslicht niet te doen verteeren.

ô Menschen! wilt de wellust weeren,
Zo haast z' ontsteekt in uw gemoed;
Al schynt z' een dubbele vlam te geeven,
Ze dood de ziel, en krenkt het leeven.

ONs gemoed is als een ontsteekte kaars,
waar van eenig brandend vezeltje van 't
pit gescheiden, en op 't was gevallen, inder-
daad

daad wel zyn glans vermeerderd, maar dezelve door een dubbele vlam ook veel eer doet verteeren, als dat ze by haar voorgaande licht was gebleeven. Om dan te beletten dat ze niet t'eenemaal versmelt, is 't noodzaakelyk dit vlammeende gevalle pit uitte dooven. En, hoewel men hier door de kaars van een gedeelte van zyn licht berooft, zo is dit verlies dezelve echter voordeelig, dewyl 't de oorzaak haarer behoudenisse is.

Dit moet ons leeren, om met vaardigheid, de eerste wanordere van onze hertstochten te verbeteren, met hunne ongeregelde bewegingen in te toomen, zo haast als wy ze beginnen te gevoelen; uit vreeze, dat hunne vlammen komende toe te neemen, eindelyk onze ziel en lichaam niet verteeren. Deze intoominge is in den beginne licht om doen: maar zyn nuttigheit is aanmerkelyk; dewyl ze verhinderd, dat ons gemoed zich door de wellusten niet laat t'onderbrengen; dat de vermaakelykheden ze niet verslaaven, en onze begerlykheeden dezelve niet in duizend misdaden verdrukken.

't Is alleen door dit middel, dat wy ons zelve kunnen overwinnen: want dan neemt God onze zaak ter hand. En, gelyk hy de rechtvaardigheit zelf is, zo laat hy niet toe, dat wy in de zonde vallen, die tegen hem strydig is. Zyn goederentheit weêrhoud ons zelfs in de grootste vervoeringen; en zyn goedheit ons met duizend gunsten belaadende, doet ons 't leven in eer en achtinge onder de menschen

door

ZINNEBEELDEN. 89

doorbrengen, en onze werken zyn hem aangenaam. Dit moet ons doen aanmerken, dat 'er niet onreedelyker als 't gedrag der geenen is, die niet de minste zoetigheid hunner vermaakelykheden willen affnyden, vermits 't hen een middel zou zyn, om eens duizendmaal grooter wellusten te smaaken, als de vermaakelykheden welke zy nu genieten.

De gunst des hemels is hem genoeg.

DE hooge bergkruin word verlicht
 Van 't zonnevuur, terwyl beneden
 De grond door onweér word bestreeden.
 Den vroomen voor geen rampen zwicht:
 Hy 's boven 't aards gewoel verheven,
 En lacht met al 't geval van 't leven.

MEn kan geen beter vergelyking van 't
 leven der Godzaligen, als met de hoog-
 ste bergen maaken, dewelke met de toppen
 door

ZINNEBEELDEN. 91

door de wolken fteekende, door de zonnefchyn worden verlicht, terwyl de blixemen en tempeeften van onderen woeden. Zo vreeft ook geen gemoed, ten hemel geheeven, voor de onheilen, welke de geenen verflaan, die in dit dal der elenden blyven. Het veracht al de beroerten, die onder hem zyn; en al de ontmoetende voorwerpen van droefheit, met beftendigheid verdraagende, lacht hy met het gene andere doet fchreijen; en zeit: *dat de gunfte des hemels hem genoeg is.*

Inderdaad, wanneer wy ons wel in de handen Gods ftellen, en met betrouwen gelooven dat hy ons onderfteund: de gefchillen, twiften, vyandschappen, en met een woord, al de tegenheeden van 't geluk doen ons niet fchudden, verre van ons neder te werpen. 't Is niet zodanig met de geenen, die zich niet als aan de aarde vaft maaken; de minfte flag werpt hen neêr; zy konnen den minften aanval niet verdraagen; en zonder zich de rechtvaardige ftraffen hunner misdaden te binnen te brengen, worden ze vergramt, zo haaft als ze met eenige ongemakken worden bezogt. In plaats van tot hem hun toevlugt te neemen, die alleen vertrooften kan, vlocken ze, raazen ze, en vermeerderen door verfchrikkelyke lafteringen de grootheit hunner misdaden; en ftorten zich eindelyk, wanhoopende, in de eeuwige finerte.

XXXVI. ZINNEBEELD.

Hy word evenwel bekend.

AL leg ik in de rampen neêr,
 En schyn verlaaten van myn Heer:
 Als ik de smert niet meer kan draagen,
 Dan maakt hy zich aan my bekend;
 Al red hy my niet uit 't elend,
 Zyn hand komt my dog onderschraagen.

HOewel de duistere wolken veelyts de
 zon bedekken, zo ontrekkenze de zelve
 nochtans niet t'eenemaal ons gezicht. Zelfs
 in

ZINNEBEELDEN. 93

in 't midden der tempeesten, doet ze zig nog wel door eenige straalen kennen. Even zo is 't ook met een gemoed, door een oprechte heiligheit bezielt: want door de grootste rampen verslagen, gevoeld ze van tyt tot tyt de vertroosting van boven; vermits God, de zonne der gerechtigheit en de bron van alle goed, nooit zyn gunst en genade zodanig de geenen ontrekt, die hem vreezen, of hy doet nochrans zyn vriendelyk gezicht op hen nederdaalen: en, hoewel hy op hen schynt vertoorent te zyn, *hy maakt zich evenwel bekend* voor hun beschermer, wanneer ze staan om door de elenden overstelpt te worden. Dus is het, dat dezelve hand die ons slaat weêr geneest, en te hulpe komt, na dat ze onze stantvastigheit heeft beproeft. Dit moet een groote voldoeninge weezen voor ons gemoed, altyt in de dikste duisternisse der verdrukkingen, die goddelyke zonne te kennen, zich door zyn licht en stralen verkwikt te zien, en, dat meer is, verzekert te zyn, dat hy onze smerten in onuitspreekelyke inwendige vreugde zal veranderen.

H
 Het water voor de loof bevald.
 Wanneer ze van ons heeft bescreven.
 Al myn gemoed Gods gunst verlicht.
 't Wordt hand die ze, en kan hi loven.
 Die hand loof die oogen en gemy heb.
 't Oogen, en licht en licht wylt.

D
 Van is niet rekender, of den hand is
 ons zoo heeft niet tegen, en heeft zyn
 van ons afgevolken, of wy lwy-
 nen

XLXXXVII

Zyn afweezen doet ons bevroezen.

HEt water door de kouw beviest,
Wanneer de zon ons heeft begeeven.

Als myn gemoed Gods gunst verliest,
't Word hard als ys, en zonder leven;
Maar lonkt dat oog weêr op my neêr,
't Ondooit, en krygt zyn leven weêr.

DAar is niet zekerder, of den hemel is
ons zoo haast niet tegen, en heeft zyn
gunst niet van ons afgetrokken, of wy kwy-
nen

ZINNEBEELDEN. 95

nen elendiglyk; en zyn de geenen gelyk, die een strenge kouw onbekwaam maakt om ietwes te doen. Indien het afwezen van de zon de fonteynen doet bevriezen, de groente van 't veld verdord, en 't aardryk met ys en sneeuw bedekt: eilaas! wat is den staat van een mensch, wanneer hy van God is verlaaten? Indien de natuur, geduurende de winter, als in de droefheit begraven leid, indien de boomen van al hun verciersel zyn berooft, en 't zoet geruis des waters zich niet meer laat hooren; wat vrucht zal onze ziel dan in 't afwezen van de zonne der gerechtigheit voortbrengen? dewyl 't zyn hetten is, die al de deugden opwekt, en de misdaden de kragt van dit Goddelyk vuur uitdooven. Zy bederven 't goede oordeel, en stellen ons eindelyk voor zo veel gevaaren bloot, dat ze ons onder hun gewigt doen bezwyken. 't Is te vergeefs, dat wy zo ieverig tot de verheffinge van onze eere arbeiden, de hoedanigheden van onzen naasten be-roemen. Wy moeten de hand erkennen, die ze ons heeft gegeven, en weeten, dat, indien hy ze niet staande houd, de hovaardy ons gemoed zal vermeersteren, de laf hertigheit, de glans onzer beste werken ontluisteren; endeze achting, die ons zo aangenaam vlyt, zonder de Goddelyke gunste zal vergaan.

XXXVIII. ZINNEBEEELD.

Om in 't kort weder te komen.

ALs God om uwe zondenschuld
 Zyn licht ontrekt, hebt doch geduld;
 Wilt u tot wanhoop niet begeeve;
 Maar bid, op dat je 't licht weêr ziet,
 God wil den dood des zondaars niet;
 Maar dat hy zich bekeerd, en leve.

DEze zyn de elendigste van alle zondaren,
 die zich, ter oorzaake hunner misdaden
 van God verlaaten ziende, nooit om hun be-
 kee-

keeringe denken; maar zich door de wanhoop laten vervocren, en alzo den ingang tot hun hert voor al de genaden sluiten, die 'er in zou hebben kunnen nederdaalen. Men ziet, dat de zon in de Noorder gedeelten van de waereld des zomers zich niet als voor eenige uuren des nagts verbergd, zoo dat 'er de duisterheit niet lang duurd; maar wel haast door dat hemelslicht verdreeven word, 't welk den dag weder brengt, om dat het niet was geweken, als *om in 't kort weder te komen.*

Wy kunnen hier van een billyke toepassing maaken tot het gedrag, en de handelingen Gods met ons. Onze misdaden zyn dikwils zo affchouwelyk dat ze hem noodzaken van ons af te wyken, en ons te gelyk met vreeze en verschrikkinge te vervullen. Maar, dewyl hy den dood des zondaars niet begeert, komt hy na dit vertrek weder, en ons met de oogen van barmhertigheit aanschouwende, brengt hy ons weêr tot onzen plicht, en stort het Goddelyk vuur, waar mede het voor deeze wanordere had gebrand, weder in ons hert. Men vind veelyts persoonen, die zich in deezen staat verbeelden, dat ze voor altyt verlaaten zyn; maar de tyt doet hen het tegendeel ondervinden. Zy zien hunne gebeden verhoord, en hun geloove, door de wederkomst van de genade daar ze om zuchten, gekroont. 't Is dan dat God vermaak scheidt zyn Goddelyke invloeden in overvloed neder te storten, en de geenen, die hy 'er meê begunstigt, al hun voorleede elenden te doen vergeeten.

't Is genoeg om te sterven.

DE zon verduistert. 't Licht verdwynt.
 Als Godes gunst my niet beschynt,
 En ik dat heilzaam licht moet derven,
 Zo word ik van myn kracht berooft;
 Myn geest en luister uitgedooft.
 Als gy niet licht, zo moet ik sterven.

't IS een onwiderspreekelyke waarheit, dat,
 hoe meer bekoorlykheden en verlokkin-
 gen de Goddelyke gunst voor de menschen
 heeft,

heeft, wanneer z' 'er deelgenooten van zyn, het afwyken der zelve hen des te meer verdriet en smerte veroorzaakt. Ons gemoed heeft dan geen kragt genoeg, om in de tegenwoordigheid van de gramfchap Gods te beftaan, die op zyn goedheit volgt. Zyn dapperheit word (om zo te fpreken) vóór de voeten van de getergde rechtvaardigheid, als aan een rots, verbreizelt.

Eenige Natuurkundigen verhalen, dat het gras in de weiden, daar de fchaapen zich meê voeden, een doodelyk vergift voor deze beeften is, wanneer z' 'er van eten, in de tyt dat de zon eclipseert, en de maan dezelve met deze duifterheit bedekt, die al de geenen verwondert dewelke ze aanschouwen. Wy kunnen dit op ons toepaffen; vermits wy eengelyk lot hebben, wanneer God, die heilige zonne, ons niet meer met zyn glans verlicht. Eilaas! al onze werken zyn ons nadeelig, al onze onderneemingen ydel, en den prikkel, die ons tot de oeffening der deugd aandreef, vermag niet op onze ongevoeligheit. Wy zyn dan in een duiftere nacht, en onze hertstochten, dewelke ons tot leidlieden dienen, ftorten ons eindelyk in ongelukken, daar ons lichaam en ziel zich te gelyk in verward vinden. Wy zyn in dien ftaat de dooden gelyk, wy voelen niet meer die levendige hette, dewelke ons aanmoedigde, en daar is niet als deze Goddelyke genade, die ons 't leven kan wedergeeven, dat wy hebben verlooren, en de kracht weêr inboezemen, dewelke ons bekwaam maakte zul-

ke treffelyke daaden uit te voeren. Wat isook de kracht van ons lichaam, wanneer onze ziel, van zyn Schepper verlaaten, bedroeft en kwynende is? Wat voordeel konnen wy uit het vermogen onzer zinnen trekken, als 't beginzel hunner beweginge in zwakheit is? 't Is zeker dat wy van 't leven zyn berooft, en in 't afweezen van 't licht van boven, onze lichamen en zielen, als in de duisterheit des doods begraaven zyn.

XL. ZINNEBEELD.

Hoewel by ver af is.

DE zon, hoe hoog, verwarmt het al,
Ontsteekt zelfs 't buskruid door 't cristal.

Des Hemels Oppermacht verheeven,
Hoe hoog, bestiert al wat 'er leeft.
Maar als zyn vuur het herte heeft
Ontfonkt, zal 't schooner viammen geeven.

HOewel de byzondere woonplaats van God
in den hemel is, en zyn gunst en genade
bygevolge verre van de aarde schynt verweidert

te zyn , zoo werkt hy nochtans met groote kracht op onze herten. En , gelyk de zon ons in zyn tuffchenwytte , door zyn warmte wonderlyk verkwikt , zoo verlicht ook de genade te gelyk ons verftand en wille.

't Is een wonderlyke zaak , dat dit hemels licht zoo hoog boven ons verheeven , ons zoo veel licht mededeeld , en zyn zoete invloeyingen zoo levendig doet gevoelen ! Maar 't is noch wonderlyker , dat , wanneer zyn ftraalen verzamelt , en in een criftal of ander brandglas vereenigt zyn , dezelve op het tegengeftelde kruut werken , hoewel 't 'er van verwyderd is ; en 't zodanig aan brand fteekt , dat het met al de brandbaare ftoffe , die 'er by zyn , verteert.

De kracht van de Goddelyke gunft is nog veel grooter ; vermits ze niet alleen 't uitwendige aanraakt ; maar 't binnenfte van ons herte doordringt , en tot de minfte van onze gedagten kend. Hy zit in de hoogte des hemels , over alle dingen die op der aarde gefchieden : zyn voorzienigheit beftierd ze : zyn rechtvaardigheit regeldze : en zyn almacht behouwdze. Door zyn byftand worden de mocijelykfte dingen licht , en de lichfte zyn ons onmogelyk , indien hy zich tegen onze voorneemens fteld , 't welk ons van zyn macht en onze zwakheit moet overtuigen , en een reden van volkome vertrooffinge zyn , dat wy weten , dat hy , hoewel oneindelyk boven ons verheven , nochtans op onze ziel en lichaam kan werken , en ons uit de elenden verlossen , waar in wy zoo dikwils door de zonden vallen.

XLI. ZINNEBEELD.

Zyn tegenwoordigheit doet herleeven.

DE zon, dit beeld hier zingen doet:
Myn God! als gy myn zwak gemoed,

Met uw genade komt doordringen,

En red van zonden duisterheit,

Een eeuwig lof van dankbaarheid,

Zal myne zielenstem u zingen.

MEn verhaald van dit beruchte beeld van
Memnon, dat het niet zo haast door de
straalen van de zon verwarmd was, of'tzong

met een wonderlyke bekoorlykheit, en zodanigen zoetigheid, dat het al de geenen verrukte, die 'er omtrent waren. De Heidenen wilden door deze zoete harmonie niet anders te kennen geeven, als de herstellinge van de gezondheid des lichaams, dewelke op een zware ziekte volgde, en de nieuwe dapperheit waar mede ons gemoed weêr word aangedaan, na dat het zich door een ongelukkig geval heeft laten verflaan.

Maar de Christenen maaken een beter toepassing van deze verbeeltenisse, wanneer zy dezelve met de gunste Gods vergelyken, welkers licht de kragt heeft om hen uit de elenden te verlossen, daar ze door de misdaden in gevallen zyn, en zich zoodanig doet gevoelen, dat ons gemoed, door zyn komst met blydschap vervult, al zyne werking met zodanigen beweeginge en overeenstemminge doet, dat het de kragt en zoetigheid van de werkende oorzaak te kennen geeft. 't Is door deze overeenstemming en zoet geluit, dat den Hemel door de Lof-zangen van ons hert weêrgalmt, en die vrede en inwendige ruste gebooren word, dewelke 't geluk der sterfelingen maakt. Want verre van een oprecht genoeg van onze hertstochten te kunnen ontfangen, zo leert ons de ondervindinge, dat het de geenen zyn die onze rust ontroeren; dat de eerezucht onze geeft bederft; dat de gierigheid ze verflaafte; dat de vreeze zyn dapperheit verflaafte; en den mensch zyn leven in een gestadige verwisseling van kwalen, moeyelykheden en elenden, doen doorbrengen.

XLII. ZINNEBEELD.

Zyn beweging verwarmt ons.

DEn Oliphant begroet de zon,
 Wanneer ze 's morgens op komt dagen.
 Wat eerbied moet den mensche draagen
 Aan God? haar eerste levensbron:
 Wanneer hy uit den slaap verreezen,
 In 't licht ontdekt dat Opperweezen.

Enige oude Historyschryvers verhaalen van
 den Oliphant, dat hy met het opgaan der
 zonne van vreugde huppelt, houdende zyn
 G s **s**nuit

fnuit tegen de straalen van dit hemels licht, 't welk hem de warmte weder geeft, waar van hy geduurende de nacht was berooft. Hoe groot en sterk van lichaam, of hoe hoog den mensch door 't geluk is verheven, zonder 't Goddelyk en hemels vuur, zou hy zonder kracht en vermogen zyn. 't Is hier door dat wy leven en ons beweegen: en 't zyn deze straalen, die ons door hun invloed pryffelyke daaden doen onderneemen en uitvoeren. 't Zyn dezelve straalen van Gods barmhertigheid, die ons de ontmoetende ongevallen des waerelds met geduld doen verdraagen, en in de hoope van een beloofde eeuwige gelukzaligheid houd.

Volgens 't zeggen van eenige Natuurkundigen, heeft den Oliphant een byzondere eerbiedigheid voor de zon, waar van hy de warmte gevoeld, en bewyft dezelve met zyn opgang door eerbiedige aanschouwingen zyn onderdanigheid. Indien dit dier zo veel dankbaarheid aan zyn weldoender bewyft, wat moet dan de erkentenis vanden mensch tot God zyn, waar van hy zo veel gunsten en weldaden ontfangt? Hy moet zich wel wachten, tot de ondankbaarheid te vervallen: want daar is geen schrikkelyker zonde voor God. Hy kan niet gedoogen, dat den zwakken mensch zich zelfs beroemd op voordeelen, die hy hem mededeeld, als of ze met hem gebooren waren. Hy trekt dan zyn mildadigheden van deze ondankbare voorwerpen af, en doet ze bevinden, dat de hovaardy hem zo hatelyk, als de nederigheid aangenaam is.

XLIII. ZINNEBEELD.

De warmte doet ze wederkomen.

DE Zwaluwe zingt by zomertyt;
 Maar vlucht en treurt by winter dagen.
 Schynt Godes gunst, wy zyn verbleid;
 Maar wykt ze af, wy moeten klaagen,
 't Komt alles van het eenig al.
 De waereld geeft ons niemendal.

WY zien alle jaar met verwondering de
 zwaluwen, die ons gedurende de Win-
 ter hadden begeeven, in 't beginzel van de
 Lente

Lente wederkomen. 't Schynt of ze uit een graf waaren opgestaan, waar in ze als dood hadden gelegen, en een nieuw leven ontfingen, wanneer de zon zich begint te laten gevoelen. Zy maken duizend zwieren door de lucht, ende zoetheit van 't klimaat, 't welk zy nu weêr genieten, doet hen de ongemakken van de koude vergeeten, dewelke hen uit onze landstreeke verdreeven, en genoodzaakt had zich in de holtens der boomen, en andere schuilplaatzen te verbergen, om hen tegen de strengheit van 't jaargety te beschutten.

Wy zyn deze vogelen gelyk, wanneer wy door de bystand van de Goddelyke genade van de elenden zyn verlost, daar wy door de zonden ingevallen waren. Dan zien wy ons van alle moeyelykheden, onrusten, en kwellingen bevryd. Hy wekt ons als uit het grafop, en doet ons in den loop van een gelukkig leven, zyn zoete invloeyingen gevoelen. Maar dit geluk, 't welk ons van de genade is medege-deeld, word veeltys door onze misdaaden ont-roerd: deze zomer duurd niet altyt, en wy bevinden dat de droefheit de plaats van onze blydschap komt inneemen, en onze kloekmoedigheid in lafhertigheid veranderd. Wy zyn krachteloos. En alzo van God verlaaten zyn-de, hebben wy geen toevlugt, als tot onze elende en ongeluk, waar in wy als in een graf der duisterheit zuchten.

't Afzyn van de Goddelyke genade brengt ons al deze rampen toe. Ze laat ons door de yreeze der verdiende straffe pynigen; verlicht
ons

ZINNEBEELDEN. 109

ons door geen de minste hoop ; stelt zich tegen al onze vermaakelykheeden ; en laat ons ontblood van alle hulp en raad. In 't tegendeel, wanneer onze ziel door dat Goddelyk vuur is verwarmt, zo gevoelen wy 'er heel andere uitwerkingen in. Deze hette die 't zelve doordringt, veroorzaakt het duizend vermaakelykheden. Het verwacht met verzekering de genietinge van 't beloofde hoogste goed, en smaakt ondertuffchen al de voldoeningen, dewelke het voor 't scheiden van zyn lichaam kan gevoelen.

XLIV. ZINNEBEELD.

Hy helpt het op.

AL valt zomtyts het moedig paard,
 Als 't by den toom word opgeheven,
 't Verheft zich weder op van de aard.

Al vallen wy in 't slibberig leven

Tot zonden, bid den Opper-Heer:
 Zyn hand verheft, en drukt niet neêr.

DAar is niet overeenkomstiger met de men-
 schelyke zwakheit, als in zonden te val-
 len: alle menschen hebben 'er neiging toe. En,
 hoe-

ZINNEBEELDEN. III

hoewel men 'er vind, die door de vergiffenisse van God, welke zy door hun gebeden verwerwen, eer als andere van den val opstaan, zoo blyven ze nochtans aan dezelve zwakheeden onderworpen. Wy hebben dit voordeel in ons ongeluk, dat, hoewel wy dikwils in de zonden vallen, de barmhertigheid Gods ons 'er niet lang in laat: en, gelyk een behendige hand, het struikelende paart tusschen de steenen opheft, zo trekt hy ons ook uit de kuil der zonden, daar wy gestruikelt waren, en laat niet af van ons te helpen, hoewel wy ons weër door de zelve zwakheit laten vervoeren: indien hy maar in ons de schikkingen en bereidwilligheid tot een waarachtige bekeeringe bespeurd. Maar, indien hy ons zonder berouw vind, en dat we een willige gewoonte van 't kwaad maaken, verlaat hy ons in de elende: zyn barmhertigheid verkeerd in gramschap; en de blixem- en donderslaagen van zyn grimmigheid zyn de kastydingen onzer verhardinge, die te strenger zullen weezen, na dat wy tyt hebben gehad, om ze te vermyden. Laaten wy dan onzen toevlucht tot de goedheit van onzen Schep- per neemen, zo haast wy in eenige zwakhe- den gevallen zyn, en smeeken zyn goedertier- rentheit, om onze misdaden te vergeeven, en ons de hand te reiken, niet alleen om ons weër op te heffen, maar ook door zyn genadige toezigt t'ondersteunen; op dat wy door geen do- delyken val in de uitterste en eeuwige elen- den storten.

XLV. ZINNEBEELD.

Ik moedig aan, als ik aangemoedigt word.

DE trommel moedigt 't hert niet aan,
 Voor dat ze word geroerd door 't slaan.
 Volgt nooit de driften van uw zinnen;
 Maar wacht tot God u 't herte roerd.
 't Word altyt loffelyk uitgevoerd,
 Dat wy met zyne wil beginnen.

NOoit geeft de trom de Soldaten dapper-
 heit, of prikkelt ze tot den ftryd, ten zy
 ze eerft door de hand word geroerd, en zelf
 op-

opgewekt : insgelyks zou ons verstand niets groots kunnen doen , of onderneemen , indien 't Goddelyk vermogen 't zelve de middelen niet indrukte , en de uitvoeringe bevorderde. Dit toont de mislag der genen aan , die , opgezet door hunne driften , de verwaandheit hebben om te gelooven , dat ze ten einde van al de ydele ontwerpen zullen komen , die door haar gedachten gesmeed worden. Men moet terstont onderzoeken , of deze voornemens van ons zelve , of van boven komen ; en , om 'er een goede onderscheidinge van te maaken , moet men zien of wy 'er alleen 't belangen Gods in beoogen , en zyn Goddelyke hand de onze bestierd ; wanneer wy door de gelukkige uitkomst volkomentlyk zullen zien , dat onzen wille de zyne gelykvormig is geweest. Anderzints is 't tegenstreven , zo wy hebben willen verheffen , 't geen zyn welbehaagen heeft willen ter neder werpen. Hy dringt door 't geheimste van ons binnenste , en verydelt de geweldige poogingen van onze eerezucht.

Myn God ! hierom smeek ik u , myn gedrag na uw welgevallen te regelen ; en te maaken , dat ik my altyt vaardig vinde , om al uwe beveelen uit te voeren ; en my de middelen te geeven , om uwe heilige naame te verheffen , gelyk ik schuldig ben : want gy zyt het , die my de noodige dapperheit geeft , om eenige pryfelyke daad te doen , en met stantvastigheit de ontmoetende tegenheeden te verdraagen.

Hy bestierd het alleen.

IK ben, ô God! als ik u derve,
 Een zonnewyzer zonder zon;
 Een water zonder vloed of bron;
 Myn leeven is een enkel sterve;
 'k Leg in een nagt van zielsverdriet:
 Al wat ik doe is min als niet.

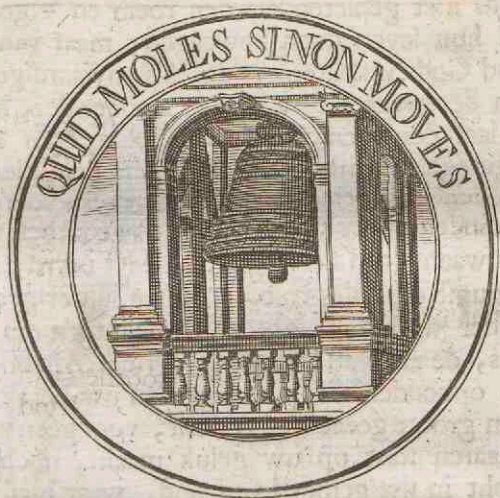
Die eens de sraalen van de Goddelyke
 gunst, in 't binnenste van hem heeft voe-
 len werken, zal bekennen, dat 'er in de wae-
 reld

reld geen vreugde is, dewelke dat vermaakelyke oogenblik van geluk te boven gaat. 't Gemoed met een heilige rust verblyd, wort door geen ongeregelde hertstochten gedrukt; noch tracht nergens na, als tot de bestendigheid van dit heil, waar aan 't zich alleen begeert over te geeven. Ja zelfs, wanneer de uitwendige dingen geen schyn van vreugde geeven, dan word dit Goddelyk vuur te meer in ons ontfteeken: zoo dat wy 't leven zat en moede, 't zelve gaarn met de dood zouden verwisselen; op dat wy na 't afleggen van dit sterffelyke lichaam, deze gunst en heerlykheit nader en volkomentlyk in den hemel mochten deelachtig worden. Dit geluk hangt alleen af van de Goddelyke tegenwoordigheid: als wy daar door worden bestraakt en omvangen, zo genieten wy die alleen volkome en volmaakste blydschap. In tegendeel, wanneer ze zich een weinig voor ons verbergt, worden wy door 't gevoelen van geweldige smerte en pyn zyn afweezen gewaar. Men kan dan de kracht van de tegenwoordigheid dezer zonne, by den zonnnewyzer vergelyken: want, even als zyn schynend licht alleenlyk maakt, dat ze de uren en stonden van den dag aanwyft, zo bestierd ons ook de tegenwoordigheid Gods, dat wy al de daaden en werken van ons leven geregelt, en metroem betoonen. De zonnnewyzer is van geen gebruik of nut, zonder de zon, die ze alleen bestierd. Wy elendigen zyn van geen vermogen, wanneer God ons zyn heilzaame kracht en genade ontrekt, die alleen on-

ze gemoederen bestieren, en bekwaam kan
maaken, om treffelyke werken te ondernee-
men, en gelukkig te volbrengen.

XLVII. ZINNEBEELD.

Wat is het groot beslag, als 't niet beweegt.

Wat helpt een groote klok van waarde?
 Beroerd ze niet; daar 's geen geluit.
 Wat helpt de macht en staat op aarde?
 De glans en 't leven is 'er uit;
 Wat luister dat het schynt te geeven,
 Als 't God niet roert, 't heeft kragt nog leeven!

Hoe groot en zwaar een klok mag we-
 zen, indien ze door geen hand word ge-
 roerd, ze zal nooit van zelf beweegen of ge-
 luit

luit geeven; maar eindelyk verroefsten en ver-
gaan, zonder eenig nut of voordeel te doen.
Veel minder zullen de flervelingen, de gunfte
Gods niet genietende, den roem en 't geluk
van hun leven doen beweegen; maar van de
hand Gods verlaaten zynde, als onwaardige la-
ften des waerelds kwynen. Zonder deze hul-
pe laat den mensch zich blindeling door zyn
ongeregelde driften bestieren, die hem allengs
van den weg der rechtvaardigheid verwyderen,
en eindelyk met al 't gewicht en grootheit van
zyn waan doen nederstorten. Het is zyn hand
en gunft die alles volbrengt, en luister geeft,
zonder welke alle goede bewegingen des le-
vens, de ziel van hun kragt verlooren hebben-
de, ophouden. Op dat gy dan uw hert met
geen groote gedachten vervult, voor geen vee-
le jaaren staat op uw geluk maakt, noch de
macht in uw gemoed verbeeld, waar meê gy
morgen denkt te praalen, zo gedenkt dat al
deze raadslaagen en overleggingen vruchteloos
zyn, wanneer Gods hand u niet beroerd, re-
geld, en bestiert. Al die zich echter op zyn
eigen krachten verlaatende, alle tegenhe-
den en moeyelykheden, in weêrwil des he-
mels, denkt te boven te komen, zal tot zyn
schade ondervinden, niet anders als een we-
relds last te zyn, 't welk door geen heiliger en
krachtdaadiger geeft bewogen, en gaande ge-
maakt, traag en bedorven word; en eindelyk,
door zyn eigen swaarte nederstort en verbreekt.

XLVIII. ZINNEBEELD.

Dit is haar voedzel en leven.

OF d'Oudheit stoft op 't eeuwig vuur,
 Door Heidenen vernuft gevonden;
 Haar vlam is door de tyt verflonden.
 Myn heil'ge vlam heeft langer duur;
 Als God haar voedzel komt te geeven,
 Zo straalt dat licht tot 't eeuw'ge leeven.

INdien men wil dat de lamp in den duister
 Een langduurig licht zal geeven, zoo moet
 men zyn vlam met Olie voeden, zonder 't
 H 4 welke

welke de vernuftige Oudheit, die eeuwigduurende brandende lampen dacht uitgevonden te hebben, onnut, en zonder uitwerkinge zouden geweest zyn. Hier by kunnen wy de Goddelyke gunst en genade vergelyken, die ons dagelyks met den Olie zyner goedertierentheit voed en verkwikt, op dat wy in al de dingen onzes levens, bekwaamer en vaardiger mogen worden, zoo om zyn dienst van gantscher herte te vervolgen, en te bevorderen, als in onze daden en handelingen, in kracht en deugd te vermogen, en uit te munten. Zoo voed hy ze met heerlyke stantvastigheid en sterkte, waar mede zy hunne kwaade begeerlykheden tegenstaande, altyt een roemwaardige overwinninge bekoomen, nooit door de te groote zwakheit onzer krachten te verhoopen. Anderen begaast, en houd hy in geen minder deugden staande; op dat ze door een ongeschonde rechtvaardigheid, waarheit, en liefde tot hun evennaasten, met volkome oprechtigheit des gemoeds, uitblinken, en door deze deugden, en heilig voedzel gevoed, geruft en godzalig leeven. Wat kan ons gemoed voortreffelyker en roemelyker verwerven, als dat het door deeze Goddelyke Olie word gevoed en onderhouden? Hier door worden deze gelukzaligen, de verwondering der menschen, en boven de nyd verheeven. Godt doet ons ook veelyts de moeyelykheeden en tegenheeden ontmoeten, om ons tot voedzel te dienen. Dit doet hy t'onzen beste, ten einde onze

ho-

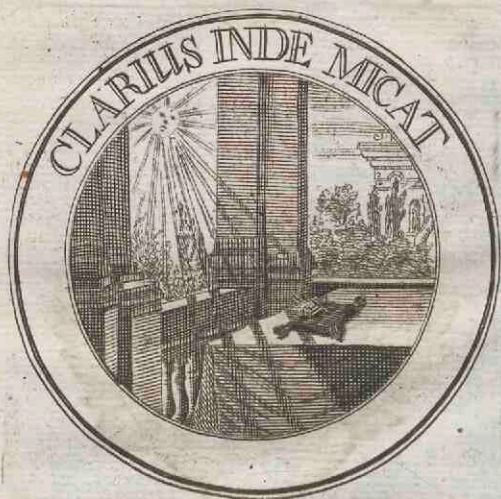
ZINNEBEELDEN. 121

hovaardye en 'grootsheit ter neder te werpen, en ons tot een rechte kennisse van ons zelve te brengen.

Zedige en weete dat
En Barmhertichheit is de
Dit is de rechte kennisse van ons zelve
De weete dat de heere is
En Gode dankt die ons op
En die heere is de heere
in alle tijden van
En Barmhertichheit die in
Dit is de rechte kennisse van ons zelve
H 5 XLIX

XLIX. ZINNEBEELD.

Ze heeft 'er meer luister door.

DEn Diamant, hoe schoon in 't oog,
 Blinkt schooner in de zonnestraalen.
 Des waerelds staat is niets, hoe hoog,
 Wil Godes gunst 'er niet op daalen.
 Een liev'ling Gods, hoe slegt van staat,
 In luister hem te boven gaat.

DEn Diamant, die in schoonheit en luister
 al de andere gesteenten verre overtreft,
 glinstert nooit helderder, als wanneer ze te-
 gen

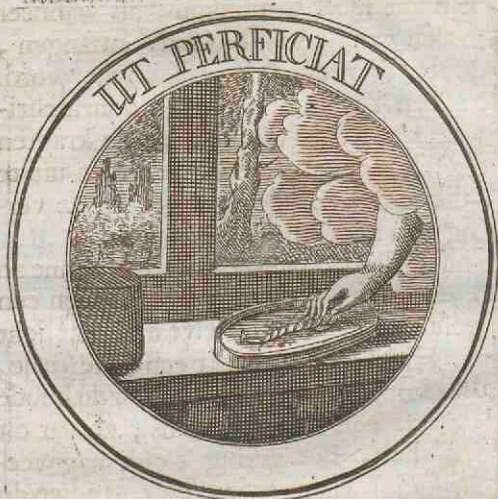
gen de zonne gesteld, door des zelfs stralen word aangeraakt. 't Is even zo met de groote mannen, met veel gaaven van de natuur verciert, die nooit meer uitblinken, als wanneer ze de stralen van de gunste Gods ontfangen, en hun luister door dezelve verheerlykt word. Dit is 't alleen 't geen den mensch doorluchtiger, en aanzienelyker maakt, en de kragten geeft, om met gevolg treffelyke daden uit te voeren, die zyn byzonder geluk, en de verwondering van anderen veroorzaaken.

't Is aanmerkelyk, dat de kragt der zonne zo groot is, dat ze zelfs de geringste dingen een luister geeft, zo haast ze dezelve met haar licht omringt. Hier door glinstert een zandstofje, als een Diamant; en de sneeuw, door de koude verhard, geeft een schoone glans; zo dat dit zonnenoog alles, hoe gering 't ook mag wezen, door zyn stralen verheerlykt. Indien dit hemels licht al deze veranderingen veroorzaakt, wat zal dan de gunste Gods niet doen, wanneer ze onze harten vervult? dewelk door zyn tegenwoordigheid zodanig in alles regeerd, dat ze ons, al lagen wy als het verworpe zant ter neder, met een helderheit kan verlichten, welke de glans der Diamanten verre overtreft.

De zonne is een beeld van den God, die alle dingen verlicht, en die de menschen met zijn gunst bezaait.

De zonne is een beeld van den God, die alle dingen verlicht, en die de menschen met zijn gunst bezaait. **L**

ZEDERYKE
L. ZINNEBEELD.

Op dat hy 't volbrengt.

Die ziel en lichaam heeft gevoegt;
Is met geen will'ge smert vernogt.
Geniet de spys en vreugt van 't leven,
Ze voeden 't lichaam en 't gemoed;
Maar denkt altyt op 't hoogste goed!
En houwd uw ziel tot God verheven.

DE Goddelyke goedheit die alles weet, en
de zwakheit van de menschelyke natuure
kent, heeft de menschen toegelaaten hun
geest

ZINNEBEELDEN. 125

geeft en lichaam, door eerlyke oefeningen, en vermaakelykheden, te verlustigen. 't Zyn deze verkwikkingen, welke de gezondheid van d'eene en de andere onderhouden: want, hoe-wel de ziel het edelfte deel is, niettemin, voor zo veel ze met het lichaam verbonden is, zo heeft ze deze verkwikkinge van nooden, en is zo wel een deelgenoot van 's lichaams vreugde, als van zyn smerte. Deze speelen en vermaakelykheden mishagen God geenzints, vermits hy ons al de dingen, welke tot onze verkwikkinge dienen, niet heeft gegeven, om'er ons door bygeloove van te onthouden, maar om ze met matigheid te gebruiken; en door dat middel te yveriger, en brandende tot zyn dienst, en nutter voor onze naasten te weezen. Want onze zwakheit voorziende, en dat de naauwe verbintenis, tusschen ons lichaam en ziel, ons aan veel zwakheden onderwerpelyk zou maken, zo heeft hy deze verkwikkinge aan ons toegelaten; uit vreeze, dat wy, berooft van alle vermakelykheden, ons lichaam met elenden overlaaden, gewis het verderf in de droefheit zou vinden. Daar is dan in deze dingen niet als de misdaad verboden, die't ongeregelt gebruik, 't welk wy'er van maaken, volgt: want in zich zelven hebben ze niets kwaats, verre van ons voor 't gevaar der zonden bloot te stellen, wanneer wy'er ons, als in de tegenwoordigheit, en in de vreeze Gods, ingedraagen.

Hierom zyn zoodanige menschen te veragten, die verdwaalt, en ingenoomen met een

ver-

verkeerde heiligheit , zonder onderscheit al de zuiverste vermaakelykheden des levens veroordeelen; en den mensch willen beweegen, om zyn tyt met traanen en zuchten te eindigen. Zy merken niet aan, dat men den Zeiworm frisse moerbeziebladeren tot zyn voedzel en vermaak moet geeven , indien men wil dat hy zyn werk volbrengende , en ons die zyde geeft, die de grootsheit der menschen zo waardig schat.

LI. ZINNEBEELD.

Ik was , terwyl ik bevochtigt word.

DE Fabeldigters mogen brallen,
 Op Daphnes bosch, en Hesp'res vrucht.
 d'Oranjeboom is 't schoontst van alle,
 Bekend in onze vrye lucht;
 Maar groeit, en waft zo wel door regen,
 Als 't minste grasjen aan de wegen.

DEn Oranjeboom met gulde appelen beladen,
 hoewel hy al de andere boomen in
 achtting en schoonheit verre overtreft, zou nog-
 tans

tans nooit deze aangename vrucht draagen; noch tot rypheit brengen, indien ze niet zo wel als de andere vruchten en planten, den regen van den hemel, als 't gemeene voedsel van al 't gewas, ontfing. Men kan zeggen, dat het insgelyks met de menschen is, die God met zo veel onderscheide hoedanigheeden heeft begaafd: men vind 'er eenige aanzienlyk door den Adeldom; anderen door de grootheid van hun verstand; en anderen pryffelyk door een middelmatige deugd; maar ze worden altemaal door eenen Schepper gevoed, daar ze hun leeven, staat, en alle deugd, en roem, aan verschuldigt zyn.

Wanneer hy ons met den hemelschen douw van zyn gunst bevochtigt, zo bekomen wy kracht, en dragen vruchten na zyn welbehagen. Wy hebben dan geen reden om vermeeten te roemen, wanneer wy door de geboorte, verstand, of geluk, andere te boven gaan. Want, wat zal ik my op een anders goederen verheffen, en op een anders geschenken grootertig zyn; dewyl ik ze nooit zou hebben konnen genieten, voor dat ik dezelve had ontfangen. Nu kan ik my veel minder de uitnemenheit van dit geschenk toeschryven, dewyl 't in een anders macht is, of hy ze my wil laten behouden, en met deze vruchten doen pralen, of 'er my eenslags, zyn mildadige barmhertigheid veranderende, van wil berooven, op dat ik als de dorre boomen in de onvruchtbaare landen van Libien vergaa.
 O God! wilt dan uwen hemelschen douw op
 my

ZINNEBEELDEN. 129

my nederstorten, op dat ik opgerecht worde;
 en verkwikt my door de tegenwoordigheid van
 uw vriendelyk aanschyn, op dat ik door 't bly-
 de voedzel van geloove toeneemen, en over-
 vloedige vruchten van stantvastigheid, heilig-
 heit, en zedigheit mag draagen.

I In Kooren, bloef, en overvloed,
 In wat gelyc u hier aenroep,
 Is 't niet genoege Gods macht te erkennen,
 Maar 't moet nu hier met dankbaarheid,
 Van de gante en den heere worden,
 En alkenhof van de overvloed.

At neem, wat eet, en macht hebben de
 heryllingen welke zy niet aan de God-
 ke genade schuldig zyn. Wat bezit dan
 mensche

LI,

Alles uwe gaave.

IN Kooten, Moft, en overvloed,
 En wat geluk u hier ontmoet,
 Is 't niet genoeg Gods macht te erkennen;
 Maar 't moet uw hert met dankbaarheid,
 Van d'aarde na den hemel wennen,
 En zingen lof aan d'eeuwigheit.

WAt roem, wat eer, en macht hebben de
 ftervelingen, welke zy niet aan de God-
 delyke genade fchuldig zyn? Wat bezit den
 mensch,

mensch, dat hy aan zyn verstand of kragten kan toeschryven? waarlyk niets. Dezen Hoo-
ren van overvloed is wel met verscheide vrug-
ten en bloemen verheerlykt; maar al deze ge-
schenken en gaven eigend zich de zonne toe.
Zo is 't ook voor den mensch niet genoeg, de
waare kennisse te hebben, dat den Almagti-
gen Schepper den roem van alle dingen toe-
komt; maar dit moet hy ook met een dankbaar
gemoed erkennen, en altyt met een oprechte
en Godsdienstige meeninge zeggen: *Alles uwe
gave.* Want wat is 'er verfocyclyker, als den
goedertieren God voor de eenige oorzaak van
't geluk en alle goed te kennen, en hem geen
dankbaarheid te willen bewyzen; met geen op-
recht gemoed dienen, of met geen dankbaar
herte erkennen, 't geen hy ons met een volle
hand heeft toegebracht? Die met een naauwe
vriendschap zyn vereenigt, neemen 't zeer hoog
en kwalyk, indien de weldaden, welke d'een
aan de ander bewyft, met een ondankbaar her-
te worden aangenomen. Maar God heeft meer
reden van gramschap, wanneer hy ons met on-
telbare weldaden begunstigt, en voor zo veel
geschenken en gaven niet anders als een op-
recht en dankbaar herte begeert, en wy ze
echter vergeetende, dezelve niet aan den he-
mel, maar aan onze krachten of verstand toe-
schryven. Grooten Schepper, en Bestierder
des waerelds, regeert my door uwen Heili-
gen Geest; op dat ik u altyt met een nederig
en oprecht gemoed mag dienen, en altyt uwe

onmeetelyke gunst gedachtig, van gantscher herte mach zeggen: myn leeven, eere, en wat ik bezit, myn God, dat is, *Alles uwe gaave.*

LIII. ZINNEBEELD.

't Neemt af, na dat het zich verheft.

W At poogen hier de stervelingen
 Gods heiligdommen in te dringen.
 Wy zyn te laag, en zy te hoog.
 Zoekt in Gods Wet uw plicht te leeren,
 Om hem te diene, en te verëeren.
 Door 't hemels dringt geen sterfelyk oog.

W Y zouden dat Almachtig en oneindig
 Weezen, 't welk door zyn gunst het
 menschelyk verftand verlicht, alles beweegt, en

bestierd, van nader by konnen beschouwen, indien dit oneindig Weezen, van de sterffelyke stoffe gescheiden, van de menschelyke zwakheit ergens in kon begreepen worden. Hier komt het van daan, dat wy de hemelsche verborgentheden, door ons oordeel poogende te doorgronden, onze reden zich verliest, op die hemelweg dwaalt, en een tooren gelyk word, *die afneemt, na dat ze zich verheft.*

't Is dan beter de oogen neder te slaan, en ons oordeel in de beschouwinge der heilige dingen in te toomen, als dezelve door een ydele en vermeete nieuwsgierigheid te willen doorgronden. 't Is ook gevaarelyk nauwkeurig tot de verborgentheden van zo grooten God te willen naderen, dien hy heeft goedgevonden, zo verre van ons te verwyderen. Deze menschen stellen zich voor de wraak bloot, waar mede de Goden (gelyk de oude Dichters verhaalen) de vermeetenheit der Reuzen straffen, die, met bergen op bergen te zetten, den hemel wilden bestryden; zy schieten pylen om hoog, die weêr op hen nedervallen; en worden door hun eigen verderfgewaar, dat het is, de Godheit te bestryden, wanneer men de diepe verborgentheden, hem alleen bekend, tracht te ontdekken.

Wy moeten de gaven, van God ontfangen, dan beter gebruiken, en alleenlyk aanleggen, om met onderwerpinge en zedigheid, de ondoorgrondelyke voorneemens van God te gelooven, als ze in 't naspeuren der zelve vruchteloos en ongelukkig aan te leggen; en met het pylen de-

ZINNEBEELDEN. 135

dezer grondelooze diepte de tyt te verkwiften, die wy tot beter en nutter bezigheeden konden befteden, en tot den dienst van God, en tot voordeel van onze naaften gebruiken. Laaten wy dan al onze gedachten bezig houden, dat wy God met een waaragtig geloove omhelzen, met een oprecht herte eeren, met nederigheit zyn hoogheit verheffen, zynen wille ons onderwerpen, en zyn geboden in 't be- minnen van ons evennaaften vervullen; op dat wy eindelyk, ons op deze nederigheit van ons verftand en onnoozelheit betrouwende, de ziele uit de banden des lichaams verlost, God beter mogen kennen, en ons met de eeuwige belooninge onzer gehoorzaamheit verblyden.

Wat doet dit klein by 't groote licht?

En kaars, by 't zonnelycht ontsteeken,
 Geeft meerder damp als heldere schyn.
 Uw licht, by 't Goddelyk licht geleeken,
 Zal t'eenemaal ontluifert zyn.
 Wilt dan met uw verstant niet pralen:
 't Is maar een vonkje van die straalen.

Wanneer wy dit hoogste, eeuwige, en
 onveranderlyke Weezen Gods aanmer-
 ken, wat willen wy elendigen dan ons ver-
 stand

ZINNEBEELDEN. 137

stand en krachten tegen den Hemel stellen! 't Is even als een kaars op den middag ontstee-ken, en tegen de zonne gestelt, welkers geringe vlamme naauwelyks word gezien, en meer damp als licht vertoont. Wanneer wy onze deugd met die van God willen vergelyken, zoo zien wy dat de schaduwe van onze nederigheid en gebrek zich te meer uitbreiden: want de tegenwoordigheid van de Godde-lyke zon, met zyn heldere stralen de duister-heit verdryvende, ontdekt de verborge ho-vaardigheid onzer zinnen, waar mede wy din- gen trachten uit te voeren, die God verre bo- ven 't menschelyk vermogen heeft gestelt.

Wat wilt gy elendig schepsel, door desmet der zonden bekleet, met uwen Schepper twis-ten? 't welk in de geringste onderneemingen veeltys van krachten word berooft, welkers sterkte zo dikmaals door een gering geval word verbroomen, of door zyn eigen verkeerd oor- deel te gronde gaat; en wiens grootste glory, wanneer ze zich op 't schoonst vertoond, als een waterblaas vergaat. Maar Godt, den be- stierder van alles, die de waereld met de grootste wysheit, onbegrypelyke macht, en onuitspreekelyke goedheit regeerd, zal nooit zyn glory derven, al verging de waereld met al wat 'er in is, om dat hy van deaardsche din- gen niet afhangt.

Alles wykt voor hem.

DEn blixem dringt door harde steen,
Zo wel als 't weeke water heen.

Wie zou niet voor Gods gramschap vreezen?

Wat mensch ontvlucht zyn wraak en straf?

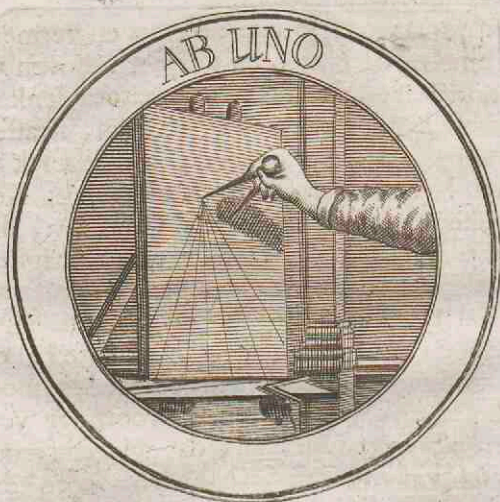
ô Heer! legt uwen blixem af,

'k Kan anders nergens veilig weezen.

LAat ons de uitwerking van de Goddelyke
macht op aarde noch een weinig aanmer-
ken. 't Is bekend, dat de blixemen des he-
mels,

mels, met een zelve kracht, zo wel door de steenen als de wateren dringen, zonder dat haar iets kan weêrhouden.

Waarom word je dan zo trots en vermeeten, om dat de Kroon en Scepter u boven uwe onderdaanen verheft? en waarom denk je uw gebied, door de geweldenaryen, straffen en tyrannyen, die g' oeffend, aanzienelyk te maaken? Gedenkt dat de Koningen en Koningryken te gelyk in de hand Gods zyn, die de gekroonde hoofden met dezelve lichtigheit ter neder slaat, als de elendigen, die niet als een hut tot hunne wooninge hebben. Dit vermoogen van de Goddelyke macht, al de schepselen zonder onderscheid gebiedende, moet ons herte met vreugde en vertroostingte vervullen, als wy aanmerken, dat wy geen grooter beschermer in onze tegenheden zouden kunnen hebben, als den geenen die alles weet, en voor wie niets verborgen is; de herten doorgrond, geen misdaad ongestraft laat, en ons alleencyk door zyn wil uit de elenden kan verlossen. Hy vrees't de tegenstant der menschen niet; dewyl hy 't alleen is die regeerd, en alles bestiert; de voorneemens, welke tegen hem worden genomen, verbreekt; met voorbeeldige straffen bezoekt, die hem onrecht doen; en met een oogwenk nederwerpt, verheft en vernederd, die 't hem belieft.

Van een.

IS God 't begin en eerste Weezen,
 Het middelpunt daar 't al van vloed,
 En 't door zyn kragt behoud en voed?
 Zo is 'er klaarlyk uit te leezen,
 Dat hy ook door een eeuw'ge wet,
 Der dingen paalsteen heeft gezet.

IK heb dikwils getwyffelt, of men zich meer
 over de boosheit en verkeertheit der geenen
 behoorde te vergrammen, of over hunne ver-
 blind-

blintheit medelyden moest hebben, die, van de eerste oorzaak, en 't beginzel aller dingen onbewust en onwetende, oordeelen dat alle menschelyke dingen maar by geval geschieden: want het is immers God, die alles ziet en beweegd, ende onveranderlyke ordere der menschelyke dingen met een eeuwige Wet heeft beslooten en vast gestelt. In de wiskunde worden oneindelyke linien van een stip getrokken. En men kan in deze konst niet waerdigs volbrengen, ten zy men *van* dat *een* begint. Welke eenheit, als 't waaragtige beginzel, inagt genomen wordende, zal nooit de dwaaling ons werk verwarren, of de grootachting van de konst gevaar loopen. Insgelyks, wanneer wy den grooten Godt in zyn macht, wysheit, en in de bestieringe aller dingen aanmerken, zo zullen wy bekennen, dat hy alleen het eenige en waarachtige beginzel aller dingen is; waar uit de waereld, en al wat 'er in is, zyn oorsprong getrokken heeft. Als nu de linien van ons leven, 't welk wy van hem ontfangen hebben, tot dat punt worden getrokken, en al onze werken, raadpleegingen, en poogingen, weêr derwaarts worden gebracht, zo is 't zeker dat wy in 't leeven nooit zullen dwaalen, dewyl we het zeekerste en volmaakste beginzel hebben aangetroffen. Laat dan de Godloozen, de wraakvlamme waardig, verkeerdelijk redentwisten, die alles zich zelve, en niet aan deezen Oppermacht toeschryven. Wy zyn door een heiliger geloove verzekert, dat al-

les

les van een God komt, die door een eeuwig besluit heeft geboden, dat ieder na zyn onveranderlyke wet zal werken, en onderscheide belooningen de goede en de kwaade zouden volgen.

LVII. ZINNEBEELD.

Wie zou 't anders beweegen.

Dit groot beslag bleef stille staan,
 Indien 't de wind niet ~~om~~ deê dryven.
 Myn hert, met 't zondenpak belaân,
 ô Heer! moet zonder leven blyven,
 Zo gy 't niet door de wind opwekt,
 Die uit de dood het leeven trekt.

't **I**S alleenlyk door de kracht van de wind,
 dat het rad van de moolen omgaat, en
 kooren tot het gebruik der menschen word ge-
 maald.

maald. Wie zou anders dit zwaar gewicht van wicken, door de wind opgeheeven, door de konst of hand kunnen doen omdrajen? Veel minder zou den mensch, zo zwak van natuure, iets pryswaardigs kunnen volbrengen, indien hy niet door 't aanblaazen van den heiligen Geest Gods tot den arbeid van de deugd wierd bewoogen. Daar is geen andere kragt, die den mensch, dat onbekwaame Schepsel van zich zelve, kan opwekken, om treffelyke dingen met een oprecht gemoed, en genoegzaame sterkte aan te grypen, en met een gelukkige uitkomst te volbrengen. Hierom bedriegen ze zich, die gelooven niets hunne krachten en verstand te boven te gaan; en bevinden eindelijk tot hun schade, dat hunne raadslaagen en onderneemingen elendig uitvallen, en niet door die heilige wind zyn bewoogen; waarom zy met een laat berouw en bekentenisse van hun zwakheit getroffen, hun toevlucht tot Godt moeten neemen, op dat hy hen met de onbegrypelyke macht, waar door hy de menschelyke dingen bestierd, en met zyn Goddelyke krachtdadige wind hunne gemoederen mag beweegen, die zonder dit geweldig vermogen onbeweegelyk, en onnut ter neder leggen.

LVIII. ZINNEBEELD.

Als den Hemel maar stryd.

HOe groot en machtig Oorlogsheld!

En heierkrachten in het veld,

Zich tegen uwe onmacht stellen.

Grypt moed: als God maar voor u is,

Uw' overwinning is gewis,

Hy zal ze met zyn blixem vellen:

DAar was by de laatste Romeinen een
Christen Legioen, 't welk zy het *Blixemende*
noemden; omdat het, ten tyde, wan-

K

neer

neer de Hunnen en Vandalen met een zeer magtig heir Italiën hadden vervult, door smeekingen en gebeden tot God uitgestort, verworven had, dat hy den Vyand door blixemen en zware slagregens had verslaagen, en uit het land gedreeven. Waar uit blykt, dat de stoutste handen der Krygslieden, en de sterkste en geoefenste Krygsbenden, zonder de hand Gods, en in weerwil des hemels niets konnen uitvoeren: niettegenstaande al 't geen tot het voeren des oorlogs behoord in overvloed tegenwoordig is, en zodanige schikkingen zyn genomen, dat men zig een zekere overwinninge belooft. 't Is Godt die alles bestierd: de machtigste Koningen, vermeeten op hun macht, ter neder werpt: Ryken omkeert: de zwakste en elendigste volkeren tot den hoogsten trap van eer verheft: op dat ze de krachten van de Goddelyke macht onderworpen, de vyanden tot schrik, en zich zelfs tot een waardigen roem zouden zyn. Laat dan de moed niet bezwyken, wanneer u, onbereid en van alle hulpe ontzet, een ontelbaare menigte vyandelyke troupen omringen, en u en de uwen te vuur en te zwaart met de uiterste verwoesting dreigen. Want dit woeden zal stil staan, en den gewapenden in zyn eigen verderf storten, als *den hemel maar met u sryd*. Godt zal u zaak gunstelyk aannemen. En gy, die uwe groote inbeelding verheft, en u in weerwil des hemels de overwinninge belooft, wacht een weinig, tot dat de kracht van dat Opper-Weezen, uw stoutheit en waan met den wreekenden blixem kastyt, en de hemelen zelfs tot u verderf zal gebieden te oorlogen.

LIX. ZINNEBEELD.

Wat helpen deeze in myn afweezen?

W At schrik dit vreeslyk werktuig maakt,
 Als 't met geen hand word aangeraakt,
 Zo is het zonder kragt en leven.

't Bewerken staat alleen aan Godt,
 Hy richt en stierd het oorlogs lot:
 Zyn hand moet d'overwinning geeven.

H Et Zinnebeeld, 't welk ik heb uitgeleid,
 was uit de Historien ontleent; maar om
 nader de zwakheit onzer krachten, in't afwee-

zen van Gods hand , aan te toonen , zo moet men deze wapenen en krygs-toerustingten beschouwen, die, hoewel van duurzaam yzer of metaal gesmeed en gegooten , nochtans onweegelyk leggen , en tot geen gebruik dienen , indien ze door de hulpe van 's menschen hand niet worden geregeert. Zodanig zyn wy, als de rechterhand Gods zich van onze raadslagen aftrekt: want dan helpt ons geen gewicht van sterkte, noch uitneementheit van verstand en oordeel. Het gebeurd immers dikwils, ja altyt , dat die deftige toerustingte , waar door de menschen hun voornemen met een gewenschte uitkomst verhoopen te verheerlyken , tot schande en verwarringe van de bouwers van hun eigen geluk , door een slydig en elendig gevolg, word verydelt. Deze ongelukken ervaaren de geenen in 'tbyzonder, die hunne zinnen door godloosheit latende vervoeren, den Godsdienst verachten, en zich boven hunne kragten verheffende, eindelyk tot zulken elende vervallen, dat zy niet kunnen volbrengen, 't geen reeds in haar vermogen was. En dit is de waarachtige oorzaak, waaromme veele hunne voornemens met een schandige en overwachte uitkomst besmetten. Want als God 'er de hand niet toereikt, ende menschelyke raadslagen en kragten veracht, zo worden door de verwarringe veel dingen verwaarlooft, die met kleinen arbeid hadden kunnen worden volbragt; en de wraake Gods doet de schichten van hen, na hunne vyanden geworpen, om dezelve te verslaan, te rug keeren, en hen zelfs verwonden.

LX. ZINNEBEELD.

Niet door zulken hulp.

GElyk een ſchip op woefte baaren,
 In zee geſlingert door de wind,
 Geen hoop in touw of anker vind;
 Maar hooger macht het moet bewaaren.
 Zo keert in uw rampſpoedig lot,
 Niet tot uw kracht; maar tot uw Godt:

HEt anker kan 't ſchip in de woefte zee niet
 helpen, wanneer den hemel met een dui-
 ſtere wolk betoogen, in een woedend Tem-
 peeft,

peest, blixemd, donderd, met veel verschrikkelijke stormwinden de zee beroerd, en 't schip zelf gints en herwaards geslingert, van spriet en zeilen berooft, het speeltuig van de winden is geworden. Wanneer de scheepslieden dan zien, dat ze *niet door zulken hulp* kunnen behouden worden, neemenze, beevende van schrik, hun toevlucht tot een andere macht, en verzoeken, met de handen na den hemel geheven, de Goddelyke bystand. Terwyl wy in dit leven, als in een open zee dryven, door veel gevallen van de fortuin ontroerd, zo laten wy onzen toevlucht niet tot het anker van onze deugd neemen, byzonderlyk niet als ons de straffe van de rechtvaardige gramschap Gods vervolgt. Wanneer hy zyn zekerheit best zal voorzien en bezorgen, die alle wereldsche hoope verworpen, en 't betrouwen op zyn krachten afgeleit hebbende, al zyn hoop in hem stelt, die niet onkundig van onze benauwdheeden, onze elenden, pynen, en krankheden, zo van ziel als lichaam, alleen kan wegneemen. Deze bystand, is hen de tegenwoordigste en de veiligste, die door de baaren der menschelyke ongevallen worden geslingert: de andere, welke van de menschen worden toegebracht, worden meest door 't geweld van deze baaren weggespoelt; en menigmaal tusschen de nyd en eigenbaat weêrhouden; waar door de elendigen meer worden beladen als onlast. Deze zyn ook niet beter, die wy van de kragten van ons lichaam en verstand bekoomen, vermits ze
van

Verlaat het niet.

MYn hert verheven door Gods hand,
 Door zuiv're liefdevlammen brand;
 Maar wykt die kracht en geest van 't leven,
 Door zondenschult; 't stort in een Meer
 Van schanden, en elenden neêr;
 Wat hert zou voor dien val niet beeven?

DEwyl God zo goed is, dat hy ons met
 zyn genade wil te hulpe komen, en door
 zyn onbegrypelyke macht bewaaren, zo heb-
 bes

ZINNEBEELDEN. 153

ben wy alleenlyk dit van hem te verzoeken, *dat hy ons niet verlaate.* Onze ziel van hem bewaard, is als een brandend hert, door een liefdadige hand in de wolken geheven en vast gehouden; maar daar zich beneden een woest Meer vertoont, 't welk het zou uitbluffen, indien 't nederviel. Wy branden door de gunste Gods en worden door zyn liefde ontfteeken; maar als hy ons verlaat, zo zal dit water en poel der elenden ons uitbluffen; het woeden van de nyt ons verdrukken, en de onstantvastigheid van het geval, de vlam van onze bestendigheid en geduld verminderen. Maar God bewaard onze herten en gemoederen, en voed die hette waar door ze branden, indien wy tot de deugd en heiligheit ontfteeken, 't leven zuiver en gematigt doorbrengen. Doch als wy tot die schandige hovaardye vervallen, dat wy op ons eige krachten steunende, de macht van de Opperhand verachten, zo vallen wy elendig en rampzalig neder; en 't oude vuur uitgebluscht zynde, veroorzaakt onzen val een reeks van ongemakken: vermits uit de voorgaande deugden verdervelyke misdaden, en uit de volmaakte dapperheit, of een onbezonne vermeetentheit, of een schandige vreeze word gebooren. Willen wy dan de bestendigheid van eer, en de onstervelykheit van onze naam zoeken, zo laat ons voor al bekommert zyn, den Bestierder en Regeerder van 's menschen leven te bidden, dat hy ons gemoed in een gestadige heiligheit laat branden, op dat hy 't niet door onze zonden verlate, en door een rampzalige val uitbluffe.

LXII. ZINNEBEELD.

Die mind, gevoeld, noch vreeft.

O! heilzaam uur en biyde stond,
 Dat ik door liefde Gods gewond,
 Geen andere wonden heb te vreezen.
 Hy schrikt voor ongeval noch nood,
 Wiens liefde sterker als de dood,
 Na 't leven zal verheerlykt weezen.

IS bekend, dat de Herten, de Hinden
 met zulken brandenden liefde vervolgen,
 dat ze geen wonden achten, noch door eenige

ge-

ZINNEBEELDEN. 155

gevaaren worden afgeschrikt, hoewel ze gestadig voor de list der Jaagers bloot gesteld, alle oogenblik in gevaar van 't leven zyn. Maar een geheel andere en grooter liefde gevoelen, de geenen, die, door een heilig vuur ontsteeken, God en onzen Verlosser alleenlyk volgen en omhelzen: want, hoewel ze dagelyks door veel gevaaren en rampen worden bestreeden, zo hangen ze nochtans, met het gemoed altyt ten hemel geheeven, hunnen Godt met zulken liefde aan, dat ze de grootste wonden der smerte, noch de verdrietelykste moeyelykheden des levens niet achten, maar door de Goddelyke tegenwoordigheid begenadigt, kloekmoediglyk den weg der Godtzaligheid vervolgen. Want de Goddelyke gunst beneemt al 't gevoelen der smerte, en boezemt zyn minnaars dat kragtadige vuuren vermogen in, waar door ze de elenden des lichaams, en alle aankomende gevaaren niet bezeffen, of kloekmoedelyk verachten. Dus kan ons niets kwaads, of eenige moeyelykheit overkomen, wanneer de Goddelyke liefde ons gemoed beweegt: want door deze liefdevlam worden de grootste pynen verlicht, en de gevaaren en stormen der ongelukken veracht. Maar de geenen, die door dit vuur niet zyn aangesteeken, gevoelen door de geringe tegenheden, en de moeyelykheden van de minste ziekten, zodanigen smerte, dat ze gelooven de grootste straffe te lyden. 't Is dan zeker, dat het de grootste pyne is, wanneer zich de Goddelyke liefde ontrekt: want zyn afweezen

ver-

veroorzaakt alle bitterheit en elenden, noch laat geen de minste rust in 't gemoed. Maar, ô gelukzaligen! door dit hemels vuur ontstee-ken, waar door ze 't leven onzondig, en met een volkome Godzaligheid doorbrengen; en liever alle smaadheden, verachtingen, ja zelfs de dood willen verdraagen, als te lyden dat deze zoete liefdensylam in hen zou worden uitgebluscht.

LXIII. ZINNEBEELD.

Ze bied zich eenen aan.

God wil uw hert en anders niet:

Maar dat je 't hem alleen aanbied,

't Geschenk is al te klein van waarde,

Voor 't loon der eeuw'ge zaligheid:

Te srydig met de Godd'lykheit,

Dat wy 't nog deelen zoude aan d'aarde.

Niets heeft een Christen meer te betrach-
ten, als dat hy zyn leven en werken al-
leenlyk voor Godt tracht aangenaam te maa-
ken:

ken : want die Godt en mensch te gelyk zoekt te behaagen , stelt veelyts den dienst der menschen , voor die van God. Eenen moeten wy ons herte aanbieden ; maar het met geen andere verdeelen ; vermits de Goddelyke liefde die verdeeltheit niet kan lyden , maar 't geheele herte begeerd. De Zonnebloem word boven de andere bloemen gepreezen , om dat ze zich alleenelyk na de Zonne keerd , en zulken liefde tot dit hemels licht heeft , dat ze , als 't aardfche verachtende , zich na de zelve omkeerd , en weggaande , volgt. Laat ons insgelyks ons herte ten Heemel richten , aan eenen Godt overgeeven , en zorgvuldig zyn , dat onze liefde alleen op hem mag zien ; dat wy al onze werken tot verbreidinge van zyn glory aanleggen , en al 't geene schuwen , dat maar tegen zyn macht en regtvaardigste wille schynt te stryden. Want het gemoed , door de liefde des waerelds afgetrokken , word gemeenlyk met een weêrzin tegen de hemelsche dingen ingenoomen , zoo dat het zich niet meer geduldig aan de Goddelyke wil onderwerpt ; en eindelyk door de begeerlykheden der ydelheden word vervoerd. Want deze aardfche liefde is onvertelyk , ongeduldig en vergramd , als een medevryer tegen den geene , die hem van haar en haare vermaakelykheden wil aftrekken , en beweegen zich geheel aan hem over te geeven. Deze bloem vermaand ons dan maar Eenen te dienen , en onder de
elen.

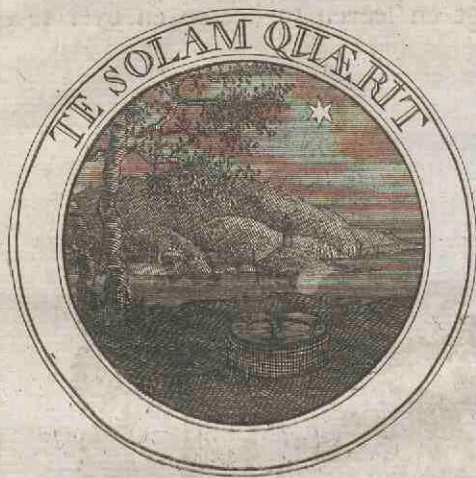
ZINNEBEELDEN. 159

elenden der duisternissen, stryd tegen ons
 vleesch, en de veelvuldige aanloezelen des
 waerelds, ons alleenlyk tot Godt, ons een-
 nig ligt en leeven te keeren en over te ge-
 ven.

E nrichenheit, het Noorden land
 Hoe zy te keert, te betwacht word
 Hoe woeft door 't waerheit toe gedreven
 Door wind van vreesheit of eend
 En hoe 't veld van eend of vreesheit
 God sijn de vreesheit van eend

Vreesheit heeft meer vreesheit, om 't vreesheit
 Van de begreepheit der vreesheit die
 Vreesheit vreesheit, of de vreesheit der vreesheit

Zy zoekt u alleen.

DE naaldkompas, het Noorden kend;
 Hoe gy ze keert, ze derwaards wend:
Hoe woest door 's waerelds zee gedreeven,
 Door wind van voorspoed of elend;
 En hoe 't geluk zich keerd of wend,
 God blyft de Noordstar van myn leven.

Niets heeft meer kracht, om 't gemoed
 van de begeerlykheden der aardfche din-
 gen af te trekken, of de wellusten des lichaams
 te

te beteugelen, als de Goddelyke liefde; die, eens in 't gemoed gedaalt zynde, zich 't zelve t'eenemaal toeëigent, en onscheidelyk verbind. Men weet dat de zeilsteen, aan een draad opgehangen, zich na 't Noorden wend, en weder derwaards keerd, al wierdze duizendmaal met de hand, na 't Oosten, Zuiden, of 't Westen gedraait. 't Is insgelyks met de Goddelyke liefde, indien wy 'er door ontsteeken zyn, zo doet ze ons in alle benauwtheden en elenden alleenlyk onzen toevlucht tot Godt neemen: in voorspoet op hem zien, alleen aanhangen, en in al onze werken enkelyk zyn cere betragten. En, hoewel wy van de eene kant door de rampen tot ongeduld worden aangedreeven, van de andere kant door de bespottingen der menschen, om onze Godzaligheid, worden belagt: van die tot de wellusten, van deze tot gramschap, haat, en begeerlykheit aangezet, nochtans word ons hert, door een heiliger vuur bewoogen, niet van God afgetrokken; op wien wy alleen onze gedachten en oogen slaan, en hem gewillig en met blydschap volgen. De verdervelyke schaamte, door de list en boosheit der godloozen voortgebracht, zal zodanig een gemoed niet van den oprechten Godsdienst en heiligkeit afwenden, geen schadelyke vreeze, veelyt met haar vriendienne de halfstarrigheit vergezelschap, zal 't 'er niet van verwyderen: noch de laster-benamingen van bygeloovigen, huichelaars, geveinsden, en zotten, welke de waereldlingen de vroomen gewoon zyn te geeven, zullen

zyn yver en Godsdienstigheid niet verhinderen.
Keert dit hert zo je wilt, 't zal altyt weêr tot
zyn God keeren ; en op dit heilzaam licht en
Noordstarre ziende , zal 't door de verlokze-
len des waerelds na den blinkenden rykdom ,
noch na de zondige wellusten der Godloozen ,
niet omzien.

LXV. ZINNEBEELD.

Ik zal gaan daar je my heenen sfiert,

MYn herte weest altyt bereid
Te gaan, daar God u heenen leid;

Zo heb je voor geen val te vreezen:

Al sfiert hy u door vreugd of pyn,

't Zal altyt t'uwen beste zyn,

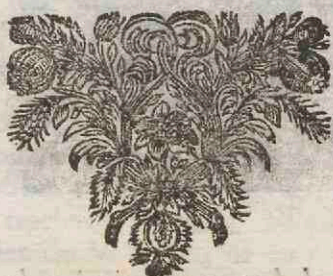
En 't eind' zal 's hemels vreugde weezen.

't **I**S zeker dat de geenen, die zich met een
volkome oprechtigheit des gemoeds aan
God hebben toegeheiligt, van alle verderf en

ondergang zyn bevryd: om dat Godt den
 mensch met zulken liefde, voorzienigheit, en
 zorge leid, dat hy hem, als by den toom
 gaande, bestierd, en gevallen zynde, de dood
 ontrukte. Zo dat een heilig gemoed weet, al-
 leenlyk te moeten betrachten, dat het enkelyk
 zyn Bestierder gewillig volge, en met geen te-
 genheit moet gaan, verwaards die Opperhand
 hen leid en stierd. Dit is de schoonste en hei-
 ligste gehoorzaamheit, waar door hy niets zal
 poogen te beginnen of uit te voeren, als na
 dat hy de Goddelyke goedkeuringe, derecht-
 vaardigste bestierster aller dingen, zal hebben
 onderzocht, en raad gevraagt. En, hoewel
 zich veel begeerten aanbieden, waar door de
 gezontheit des lichaams, en de blydschap des
 gemoeds kan behouden worden, zo zal hy 'er
 zich gewillig van onthouden, wanneer hy niet
 verneemt, dat hy 'er door de hand Gods toe
 getrokken word, en niet voortgaan, voor dat
 het die hoogste wil zal geboden hebben. Als
 deze bestemden tyt met onze neigingen te za-
 men komt, zo gaan we vrolyk en veilig, ver-
 heerlyken 't begonne werk met een gelukkige
 uitkomst, en uit de minste dingen, anderzints
 van de menschen verworpen, word onsgroote
 oorzaak van blydschap gebooren, welkers on-
 verwachttheit en vergenoegen ons als onbe-
 grypelyk is, en door de reden niet kan wor-
 den ontdekt. Doch, indien God, niet onkun-
 dig van de verdorventheit onzer hertstochten,
 ons niet toelaat, uit te voeren, en te volbren-
 gen, 't geen wy met zulken brandenden liefde

ZINNEBEEDEN. 163

najagen; maar in tegendeel heeft beslooten, om ons door rampen, elenden, en moeyelykheden te leiden; zo laten wy ons met geduld en gehoorzaamheit wapenen, op dat wy onzen Bestierder niet onwillig en zuchtende volgen.

LXVI. ZINNEBEELD.

Ik word door uwe wind gedreeven.

H Et schip komt nooit de haven uit,
 Als door de gunst der wind gedreeven.
 Wie twyffelt aan Gods vast besluit,
 In al 't bedryf van 's menschen leven?
 Geen macht verhaast, geen sterv'ling stuit
 Die Wet, van eeuwigheit gegeven.

V Eele hebben geloofd dat het besluit, eens
 van God vastgesteld, door den raad der
 menschen voorgekomen en vernietigt, of
 door

door onvoorzichtigheit verhaaft, en te ontydig kon worden voortgeftuwt. Maar my heeft altyt goed gedagt deze noodfchikkingsbeftuit by een fchip te vergelyken, 't welk in de haven een voorfpoedige wind verwacht; en, wanneer die begint te waajen, gewillig word bewoogen, en dan door geen oorzaak word verhinderd, om de voorgenome reize te voltrekken. Het kon immers zyn voorneemen niet werkftellig maaken, als door 't waajen van die gunftige en voorfpoedige wind, zodanig dat het de tyt van 't vertrek geen uur of ftond voor deze wind kon voorkoomen, noch het verlangen der reizigers voldoen. Zo zul je ook de noodfchikkinge van de Goddelyke voorzienigheit geen oogenblik voorkomen, hoewel je met uw voorzichtig en fchrander oordeel den Hemel zelf derft trotzen, of dat Opperbeftuit door onvoorzichtigheit en wanhoop tracht te fchenden. En, hoewel wy dikwils zien dat 'er veele, of door te grooten ftoutheit, of wanhoop, hun dood hebben veroorzaakt, zo kan men nochtans niet zeggen, dat ze dezelve door hun toedoen hebben konnen verhaaften, dewyl Godt hen van hunne zonden en misdaden eerft had verlaaten, op dat ze door de dood zouden worden weggenomen. Maar die God wil bewaaren, deeld hy de genade meê, dat ze in heiligheit en Chriftelyke vreeze de Goddelyke Majesteit volgende, door geen fchandelyke onbezonnenheit en ftoutheit zyn beftuit tergen, of door de uitterfte wanhoop beftryden. Maar wy zyn niet be-

vreesst voor onze dood of leven, dewyl wy gelooven, van alle eeuwigheit van God uitverkooren en geschikt te zyn, om door de gunst zyner genade onze levensreize te vervolgen, en gewillig en van zelfs te dryven, werwaarts die heilige wind ons zal voeren.

LXVII. ZINNEBEELD.

Ik zoek niet, dat ik vang.

HY zocht niet, dat hy vangt in 't net;
 Verkryg je niet door uw gebedt;
 De hoop en wensch van uw verlangen;
 Godt weet wat best voor uw gemoed
 Is: doet u voor het waerelds goed,
 Zomtyts een hemelchat ontfangen.

GOd, de goedheit zelfs, bemint den mensch;
 die zynen naame vreeft, zodanig, dat hy
 hem niet alleen de goederen mededeeld, welke

L 5

hy

hy door zyn gebeden begeert, maar die zyn wensch en verlangen verre te boven gaan. Dit Zinnebeeld van de vliegende Visschen in Indiën, uit de lucht in 't net vallende, drukt ons de kracht van dit onderwerp niet genoegzaam uit; maar toont ons nochtans overvloedig aan, hoe de stervelingen, voor de aardfche gelukken bekommert, veeltyts met een grooter geluk van den Hemel worden begunitigt. Ik zie een Visscher, begeerig na de gemeene vangst: doch terstont over een waardiger vangst verbleid, en door de ongewoone gedaante, en de uitnemende smaak dezer visschen, zich een grooter winst belooven. Maar wy'elendigen worden bedroeft, en verflaauwen in den Godsdienst, wanneer Godt niet terstond onze verlangens te hulpe komt, en als tot een loon onzer heiligheit toestaat, 't geen wy door menschelyke hoop en aardfche begerlykheden zogen. Doch als hy ons die zo zeer begeerde vermakelykheden weigert, zo geeft hy ons wel haast een veel grooter belooninge der hemelsche goederen, en oefend ons door rampen en elenden, op dat wy ons opgeblaze en hovaardige gemoed vernederen, en tot de kennisse van ons zelve zouden komen: hy verflaat ons ook door smerten en tegenspoeden, op dat hy ons, in 't stof nederleggende, na 't beproeven van onze stantvastigheit en betrouwen op hem, te hooger zou verheffen. Dus vangen wy gelukkig, 't geen wy niet zochten: en, terwyl wy door de waereldfche begerlykheden worden vermocid, zo verrykt ons Godt met hei-

ZINNEBEELDEN. 171

liger geschenken. Ondertusschen voegt hy door zyn onbegrypelyke barmhertigheid dikwils de hemelsche by de aardsche geschenken; byzonderlyk, wanneer wy, al 't geen we verzoeken, zynen wil en behaagen onderwerpen, en enkelyk betrachten, dat al onze werken alleen op de verbreidinge van zyn glorie zien.

Zy zullen den onvervaardden slaan.

GEen sterk Kasteel zo vast en pal,
 Voor 't oorlogsvuur en ongeval,
 'Als 't vroom gemoed, door God zal wezen,
 Die zich aan deze sterkte houdt,
 En op dien vasten Rotssteen bouwt,
 Heeft voor geweld, noch val, te vreezen.

DIt is de heerlykste Triumph der Godde-
 lyke liefde, dat het gemoed met de zelve
 ontsteeken, al de gevaaren des werlds ver-
 acht,

ZINNEBEELDEN. 173

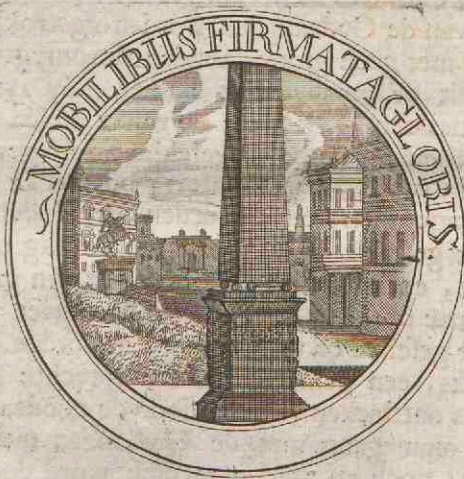
acht, en zo wel de vyanden van binnen als van buiten met een kloekmoedige bestendigheid wederstaat, zo dat hunne geweldigste aanvallen altyt den onvervaardden treffen. Even als een Kasteel, van de hardste steenen gebouwt, geenzints door de hevigste kanonschooten word verbrooken, en de gloejende kogels te vergeefs hun krachten op dit zwaar gebouw verspillen. Noch bestendiger wederstaat dit gemoed de openbaare en heimelyke aanvechtungen zyner vyanden; en, hoewel 't veeltyt door zwaare beweegingen met het verderf word gedreigt, zo vernieuwt dit nochtans zyn krachten, en 't word door deze heerlyke blydschap herstelt, dat het door de gestadige liefde tot God die treffelyke overwinninge des geloofs zal verwerven, dat het den haat, noch de bespringingen zyner vyanden, niet meer zal vreezen noch achten. Is dit niet de grootste troost voor een Christen, te leiden, en niet te bezwyken; verflaagen, en niet geschonden; aangetast, en niet overwonnen; gewond, en door geen pyne verflaagen te worden? En dat meer is, te weten, dat hem dit alles van de genadige God toekomt, die door zyn kracht-dadige hand, al 't geweld der smerte doet ophouden; al de bitterheit der rampen wegneemt? en de toegezonde straffe zodanig verzacht, dat hy al de hevigste stormen en bespringingen met een onvertzaagt gemoed wederstaat? Maar 't gemoed komt tot deze sterkte, en betrachtinge van deze treffelyke leerstukken van 't geduld, wanneer 't Godt door

ver-

verscheide soorten van elenden oeffent; gelyk een kunstenaar, die na 't voltoojen van zyn werk, 't zelve met ruwe handen aantast en schud, om te onderstaan of 't duurzaam tot zyn gebruik is, en dit bevonden hebbende, 't zelve te dierbaarder acht en bewaard. Ik zou hier gevoegelyk de Fabel van Jason kunnen aanhaalen, die met zo veel wreede dieren moest stryden, voor dat hy 't Gulde Vlies tot belooninge zynner overwinninge bekwam, en tot lof zynner uitneemende sterkte en dapperheit wegdroeg.

LXIX. ZINNEBEELD.

Op beweegelyke bollen gevest.

Hoewel dit Spits op bollen staat,
 Geen storm of wind het nederlaat.
 Noch vaster staan Gods lievelingen,
 Op 't slibb'rig pad der ydelheit,
 En heffen zich na d'eeuwigheit,
 Om eens ten Hemel in te dringen.

Onder al de uitnemende weldaden, wel-
 ke de Goddelyke liefde, 't menschelyk
 geslagt toebrengt, word deze onder de eerste

gesteld, dat de geenen, die 'er door ontfteeken worden, in deze gevaarlyke en slibberige waereld, bestendig blyven staan, en met zoo veel zwarmen van kwaad gezelschap omringt, niet van de Godzaligheid worden afgetrokken; noch met geen groove zonden van onregtvaardigheid of onzuiverheit besmet. Zy zyn de Grafnaalden gelyk, die op ronde bollen steunen, en op de beweegelykheit zelf geveest, niet bezwykt, of nederstort, hoewel ze voor de ongevallen, en 't woeden der winden, is bloot gesteld. Want ze is zo konstig opgericht, en steunt zo eenparig met zyn groote zwaarte op de bollen, dat ze door geen tempeest geschud of verbrooken kan worden. Insgelyks, een gemoed door een oprechte liefde Gods ontfteeken, word door de noodzakelyken ommeegang met de Godloozen niet besmet: noch zodanigen mensch word door de heerschende zonden niet verwonnen, of van den weg der rechtvaardigheid afgetrokken, al komen hem alderlei slag van Tempeesten overvallen. Want, terwyl alles word ontroerd, en de waereld, daar wy in leeven, zelf door zyn gedurige onbestendigheid afneemt, maakt hy zich, alleen onder de algemeene ontroeringe en wisselvalligheden der aardsche dingen, bestendig, en staat te vaster, hoe schielyker en geweldiger deze nietige aardsche dingen worden beroerd: want dit is de kragt der Goddelyke genade, dat hy de voettreden der Godzaligen bevestigt, wanneer alle dingen door een droevigen val in 't verderf storten.

Hies

ZINNEBEEDEN. 177

Hier door verheft God het werk van zyn Glorie, dewylhy onder zo veel sterfelingen, die door hunne verfoejelyke zonden verblind tot alle misdaden vervallen, nochtans de zynen heeft, dewelke met een oprecht geloove op hem betrouwende, en de misdaden verfoejende, vast en onbeweegelyk blyven, en niet door den ommevang met de zondaren, noch door de verlokzelen des waerelds besmet, van de Goddelyke liefde worden afgetrokken.

M LXX

Van een licht.

HEt schoone ligt van heiligheit,
 Dat doet alle andere deugden praalen;
 Maar dooft dit licht zyn heldere itraalen,
 Ze leggen in de duisterheit.
 ô Licht! wilt my dan niet begeeven,
 Je licht alleen na 't ceuwig leven.

NU kom ik tot de voortreffelykste van alle
 deugden, waar door de andere worden
 verheerlykt, en zich door hun heldere ligt pry-
 ze-

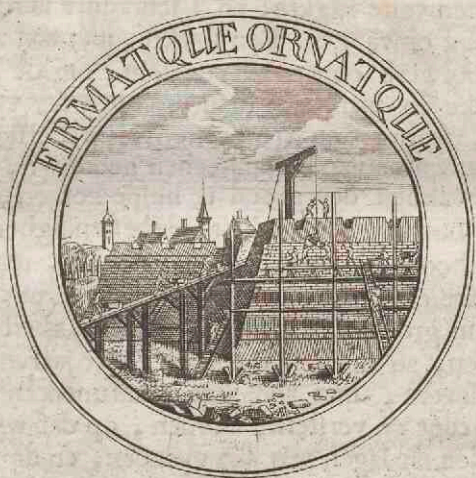
ZINNEBEELDEN. 179

zelyk maaken. Te weeten, de oprechte en ongeschonde heiligheit, de eerste en de waarachtige meestrefte aller deugden: want zy is 't, die dezelve altemaal beweegt en aanmoedigt, dat ze tot het uitvoeren van treffelyke dingen, met een heiligen yver bezielt, bekwaam zyn. Want gelyk een kaars, lichtende in een kamer met veel spiegels verciert, aan ieder der zelve zyn licht mededeeld, en door zyn licht schynende maakt; zo deeld ook de heiligheit al de andere deugden zyn schoonheit meê, op dat ze met meer luister zouden blinken. Want zonder deze is de stantvastigheit vernietigt, ontaard, en veranderd in dwaaze stoutheit, of verwarde halfstarrigheit: de vriendschap in een doodelyken haat, of dwaaze liefde: de mildadigheit, in verkwisting of schandelyke gierigheit: de rechtvaardigheit word door te veel toelaatinge bedorven, of maakt zich gehaat door de wreetheit. Want hoe zullen de geenen de rechtvaardigheit wel oefenen, die haaren oorsprong niet kennen, of onbeschaamdelyk verachten? Wat zullen ze zich met de waarachtige bestendigheit des gemoeds en dapperheit beroemen, die de hemelsche Oppermagt niet hebben aangedaan? Wat zouden ze hun evennaasten een oprechte liefde toedraagen, die de goedertierentheit Godts bespotten? Maar de waarachtige heiligheit bestaat in de oprechtigheit des herte, en verliest de uitneementheit hunner waardigheit, wanneer ze met de zorgvuldige bygeloovigheit, of het uitwendig momaanzicht van een

ydele Godsdienst word bedekt. Godt is medogend, en, niet onkundig van onze zwakheit zynde, eifcht hy niet van ons als een opregt herte, op dat wy in zyn dienst en 't geloove volhardende, met een vaste hoope den prys en loon zyner genade mogen verwachten, welke onzen Verlosser Jezus Christus ons door zyn dood heeft bereid en verworven, die, na dat hy met zyn bloed de rechtvaardige gramschap Gods heeft voldaan, onze ydele verdiensten heeft weg genomen, door dewelke wy, of door vasten, of plegtelyke pynigingen, en ander slag van kastydingen, tot quellinge des lichaams uitgevonden, het Koningryke der hemelen geenzints verwerven.

LXXI. ZINNEBEELD.

Ze bevestigt, en vergiert.

Bouwt uwe zwakke en teere jeugd
 Op 't vaste grondslag van de deugd.
 Gods kragt zal haar gemoed omringen:
 Geen storm van zond' en ydelheit,
 Die 't zwak gemoed hier meest bestreid,
 Kan door die sterke Vesten dringen.

MEn moet de Jeugd in hare tedere jaaren
 in de Deugd en Godzaligheid onderwy-
 zen, op dat ze, op dit onwrikbare fundament

steunende, het overige van hun leven in een bestendig geluk moogen doorbrengen, en de vruchten der Glorie draagen, dewelke hen met een vaste sterkte, en 't schoonste vergierfel mag omvangen. Een sterkte, met een zandig bolwerk omringt, vereischt, om de heimelyke en openbaare bespryingen der vyanden, stormen en tempeesten te wederstaan, fundamenten van harde steenen gebouwt, die de zwakheit der grond te hulpe komen, en door hun geduurzaamheit, de bestendigheid by de schoonheit voegen. Van gelyke, terwyl wy uit de kranke zamenstellinge van ons lichaam groot worden, en in onze zwakheit opwaffen, zo moeten wy in de eerste jaaren onzes levens, met zodanige fundamenten ondersteunt en versterkt worden, op dat wy de stryden en lagen van alle vyanden, en de wisselvalligheden van 't geluk, met een eenparig herte verduuren, en met die schoonste zielenrust versterkt, de smerte der rampen, noch de schrik der gevaaren mogen gevoelen. Ik heb gezegt, dat men de Jeugd in de eerste en tedere jaaren de deugd en Godzaligheid moet indrukken: want die gelooven het alleen de plicht der afgeleefde Ouden te zyn, hun toevlucht tot de Godzaligheid te neemen, om in die zwakken ouderdom, en uitterste levenstyt, met een te laat berouw, 't gemoed te parsiën, die schynen het noodloot niet te kennen, dat over alle jaaren hangt, en zo wel de jongelingen, als de afgeleefden, wegsleept. Men moet ook na de geenen niet hooren, die de oeffen-

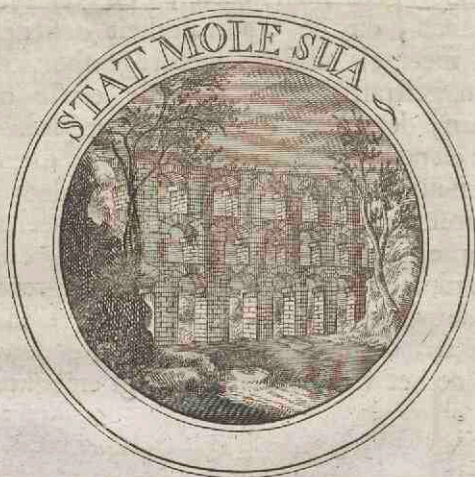
nin-

ZINNEBEELDEN. 183

ringe der Godtzaligheid te hard en moeyelyk denken te zyn , en vast stellen dat ze 't menschelyk gemoed niet als met droevige en vreezende gedachten voed ; en verwyten de geenen , die de Godtzaligheid oeffenen , dat ze meer als anderen met tegenspoeden worden gestraft. Maar (om de eerste over te slaan, dewyl 'er elders van is gesproken) zelf de elenden, hoe hard ze ook zyn , dienen, om de heiligheit te versterken , altyt door de uitkomst verheerlykt. Want het is geen zwaare straffe, dat den mensch door tydelyke elenden worden bezogt ; gelyk 't ook geen groot geluk is de waereldsche goederen in overvloed te genieten, en in wellusten te leeven ; dewyl het einde het werk alleen bevestigt en bekroont.

LXXII. ZINNEBEELD.

Het staat door zyn gewicht.

D It werk op Roomsche wys gestigt,
 Hoe vast het staat door zyn gewigt,
 Heeft door de tyt zyn val te vreezen.
 De deugd word starker door de tyt,
 Ze groeit door ongeval en sryd,
 En zal hier na verheerlykt weezen.

W Yders, die de eerste jaaren van hun le-
 ven aan de heilighcit opofferen, en, met
 deze eerste deugd gevoed, opwassen, zullen
 in

in 't vervolg van ryper jaaren in groote eere zyn, en hun leven met een onwrikbare bestendigheid en glans van Godzaligheid doorbrengen. Noch zien we, en verwonderen ons over de oude gebouwen der Romeinen, met groote steenen opgeregt, die noch heel en ongeschonden, door zo veel rampen en ongevalen der jaargetyden, niet geschud noch verbroken zyn. Gelyk die wonderlyke brugge, met drie boogen boven malkanderen verheerlykt, welke zy over 't Gardiaansche Meer hebben gemaakt, om tot een waterleidinge, tusschen twee vaneen gescheide bergen, te dienen. Doch deze, en al de overige werken der Romeinen, zullen eindelyk door de tyt verzwakt en vernietigt worden; maar een gemoed, aan de heiligkeit overgegeeven, zal door geen ongemakken der jaargetyden worden verbroken; maar door zyn gewicht blyven staan, en de tyt verduuren. Den Godzaaligen zal zyn leven, door 't uitvoeren van treffelyke werken, aanzienelyk maaken; en wat hy ter hand neemt, zal hy met een loffelyke uitkomst verheerlyken; dewyl hy zich niet door onbezonnenheit verheeven, maar zyn deugden op den vasten grondslag van heiligkeit heeft gebouwt. Doch hier word een Godzaligkeit vereischt, die heilig, zuiver van misdaden, en enkelyk op den dienst van God, en gevolgelyk op de liefde van zyn evennaasten ziet. Want de geveinsde Godzaligkeit, welke zich op de uitwendige beeltenis van opregtigheit en deugd verheft, en van binnen met hovaardye, haat

en nyd brand , stort lichtelyk neder, en ver-
gaat door de heimelyke raadslaagen van gierig-
heit, wreetheit, eerzucht, en wat deze in-
wendige verdorventheit hem kan inboezemen.
Dit zwaare gebouw der Romeinen bestaat,
door zyn gewigt en wel gewrogte werk, tot
in onze tyt. Maar 't geen deze vierkante stee-
nen in dit gebouw zyn, is de oprechtigheit
en zuiverheit in de Godzaligheit, welke dezelve
bestendig en schoon doet uitblinken.

LXXIII. ZINNEBEELD.

Hoe hooger , hoe verder.

HY ziet geen list of vuil van zonden,
 Die slegts aan de aard' is vast gebonden,
 En word 'er licht'lyk door verrast.
 Maar een gemoed , tot God geheven,
 Ontdekt der zonden slingze wegen,
 En houd zich aan zyn Schepper vast.

IK ben gewoon die menschen , dewelke
 God met een onderworpe en oprechte God-
 zaligheid aanhangen , by die spitzen of wacht-
 toor-

toornen te gelyken , welke op een verheeven berg gestelt , tot bewaaringe der landen dienen , die , hoe hooger opgeheeven , te verder voor het gezicht der bewaakers , het omgeleege land , en de aannaderende vyanden ontdekken. Want hoe meer een ziel , niet van den hemel verwyderd , zich tot God begeeft , des te beter en te verder ziet hy rondom over deze laage aarde , en kend het groot getal der in zwang gaande zonden , en laagen der vyanden , waar van deze aarde zo overvloedig is. Dan ziet en verfoeit hy , door de genade Gods verheeven , de menigte der misdaaden , welke de menschen op der aarde begaan : en kend zich 't veiligst en gelukkigst , dat hy door de gunste Gods van naby word bewaard. Tot dezen trap van heiligheit en geloove , zal den oprechten verheeven worden , waar door hy van Godt als ten hemel gevoerd , en met zyn liefdevlam de oogen geopent , de listen , bedrog en laagen der aarde , klaarlyk zal onderscheiden. Maar die door zyn eigen verstand en oordeel denkt bekwaam te zyn , om al de spitzen en toppen der bergen af te meeten , en de waerelds gevaaren te ontdekken , word altyd door zyn dwaaze inbeeldingen bespot , en in de diepte nedergestort , zonder 't minste gedeelte van zyn rampen te zien , waarin hy bedolven leid. Te vergeefs tracht hy hier van verre te ontdekken de strikken , die hem gespannen worden , dewyl hy , aan zyn ydelheit gebonden , ter aarde leid : want deze gevaaren worden niet bespeurd als van de geenen , die
hoo-

ZINNEBEELDEN. 189

hooger geplaatst, en haaren heemel naby, deze ondermaansche dingen, met een klaarder en heiliger gezicht beschouwen.

LXXIV. ZINNEBEELD.

Als dit maar alleen mag overblyven.

En opgezwolle Watervloed,
 Die kan den Landman, Vee, en goed,
 Ontrooven, en Godsdienst Tempels schenden.
 Al moest het altemaal vergaan,
 Laat God dit schoon gebouw maar staan,
 Zo troost ik my in deez' elenden.

Wanneer men de uitnemende nuttigheit
 en voordeelen der heiligheit van naby
 beschouwt, is 'er dan wel iets voortreffelyker
 om

om te hoopen of te begeeren , als dat ze *alleenlyk mag overblyven* , die ons in den Godsdienst onderhoud , en met Godt zelf vereenigt ? 't Verlies van alle andere dingen moet van ons licht , en met een eenpaarig gemoed gedraagen worden : deze alleen moeten wy , wanneer ze uit onze landstreeke is geweeken ; met een gestadige droefheit en traanen zoeken , dewyl wy 'er al onze kragt en cieraad door hebben verlooren . Heel schadelyk is de Rivier , welke , door veel toevloeden zich boven de stranden verheffende , de Landen en Steden verderft ; maar dan word de schade te recht met traanen der bewoonders beschreit , wanneer dit Tempel zelf de heilige Tempelen dreigt , en de Godgeweide muuren en plaatzen verwoest . Ik spreek niet van die uitwendige gedaante der Kerke , door 't steenen gebouw aanzienelyk , en door verscheide gewoonelyke plegtigheden ingeweid , welke 's menschen oogen tot zyn ydele muuren , of 't versierzel der Altaren trekt ; maar ik versta dien Tempel die in ons gemoed bestaat , en den mensch door 't geloove , oprechtigheid , en heilige offerhande , aan zyn God verbind ; op dat hy , in zyn dienst volhardende , eindelyk als een waardig gedeelte , de triumpherende Kerke in den hemel mag worden ingelyft . Dezen Tempel zal bestaan , wanneer de andere met al haar pomp en pragt in 't verderf nederstorten : want ze is inwendig en in de gemoederen der menschen bevestigd , die hy de waarheit van zyn woord heeft bekend gemaakt ; maar ze is niet zoo vast aan

eene

eene plaats gebonden, dat ze niet verbragt zou
kunnen worden: dewyl God, door onze mis-
daden en overtredingen vergramt, ons dik-
wils dit heilige Woord ontrekt, en andere de-
zen schat toebrengt en vertrouwt. Hierom
moeten wy hem met vuurige gebeden smeeken,
dat hy de zuiverheit zyner Kerke onder ons
wil bewaaren, en ons in een oprecht geloove
staande houden; dewyl 'er niets aan ons geluk
ontbreekt, zoo lang als dit alleen maar overig
blyft.

LXXV. ZINNEBEELD.

De inwendige behaagen.

PYnappels zyn van binnen ſchoon,
 Van buiten is geen glans of toon.
 Of vroomen niet veel luiſter geeven,
 Om dat de ſchyn het oog verleid;
 Zoo word de deugd, van nederigheid
 Beglanſt, ten heemel opgeheeven.

INdien 'er eenige ſmette word gevonden,
 welke de zuiverheit onzer heiligheit bevlekt,
 zo is 't dat uitwendige momaangezicht, waar
 N door

door den mensch, al 't geen hy omtrent den Godtsdienst doet, tot een enkele praal en Toneelvertooning tragt te brengen: want die zich alleen op den uitwendigen glans van heiligkeit beroemen, hebben 'er de inwendige kragt van verlooren. Veel menschen schynen uitneemende door de beeltenis van de uitwendige deugd en godsdienst; maar de inwendige deugd doorbreekende, blykt al 't geen ze zoo deftig voor de oogen hadden doen blinken, geblanket te zyn. Dit zal eens geschieden: want den wreekenden God, die alleen 't inwendige bemind, en een gruwel van alle geveinstheit heeft, zal eindelyk dit momgezicht afrukken, en deze werken der duifternisse voor 't oog des waerelds bloot stellen. En waarlyk, dien Koning, dewelke begeerde dat men hem zo veel Zopyres zou geven, als 'er grainen in een Pynappel waren, wenschten een heerlyke en waardige zaak, vermits hy den overvloed der goede dingen, met de schoonheit der inwendige deugd wilde vereenigen. Want hy zag het uitwendige van dezen Appel niet aan, als zynde een dikke en onaangenaame schors; maar alleen de zoetigheit van de inwendige kernen, veel meer als de andere Appelen te achten. Hierom is het, dat een voorzichtig man van niemant na 't gelaat en gedaante moet oordeelen, vermits het harde, en ongevallige in 't oog, veelyts iets dierbaars in zich besluit, en in tegendeel het bekoorlyke van buiten, van binnen vol gebreeken gevonden word, en den betrouwer schandelyk bedriegt; dewyl
hy

ZINNEBEELDEN. 193

hy 't heel anders bevind, als 't hem toefcheen.
 Dit moet men niet alleen in 't stuk van God-
 zaligheid, maar in alle andere dingen in acht
 neemen, in dewelke gemeenlyk de geenen,
 die zich door geen uitwendig ſchoon aange-
 naam gemaakt, en met een ſlegt begin, en on-
 bevallige ſchreeden, na de deugd hadden ge-
 ſtreeft, zich ten einde toe in de ongefchonden
 roem der zelve hebben ſtaande gehouden; ge-
 lyk in tegendeel de geenen eindelyk ſchande-
 lyk het momgewaad hebben verlooren, waar
 meê ze zich hadden gedekt, om de menſchen
 met valſche verdichtzelen en ſchyn te bedrie-
 gen. Maar my aangaande, indien dit bevallig
 en uitwendig bekoorlyk myner werken my
 niet aanzienelyk maaken, zo zullen my die in-
 wendige gaven, in de eenvoudigheid en op-
 rechtigheid myns gemoeds, beſtaande, alleen-
 lenlyk ſtrekken, om God met een zuivere eer-
 biedigheid, myn naaſten met een volkome lief-
 de te dienen, en myn waereldſche daaden
 en werken met een dapper herte te volbren-
 gen, zonder met de ſchaduwen der dingen, of
 de vermommingen des waerelds te ſpeelen.

LXXVI. ZINNEBEELD.

Zo vervallen de uitwendige dingen.

Paleize en Tempels deftigheit,
 Met al wat 't oog hier kan befchouwen;
 Vergaat door 't knaagen van de tyt.
 'k Moet dan een and'ren Tempel bouwen,
 Van vaster stand in myn gemoed,
 Op 't fundament van Jesus bloed.

Hoewel den grooten en goedertieren God
 dikwils lang toelaat dat de menschen met
 de fchyn van heiligkeit en deugd speelen, zo
 ver-

verbreekt hy eindelyk al deze vermommingen. Te vergeefs zoekt men lof en eer door een uitwendigen Godtsdienst, en door geveinsde vriendschap, voor oprecht en vroom gehouden te worden: want die 't binnenste van ons hert en gedachten doorgrond, wil niets verborgen laten blyven, en toont met zyn wrekende straffe, waar mede hy de zodanigen bezoekt, dat hem deze uitwendige bedriegeryen mishaaen. Hy houd op het onbestendige, welke steunt, en roemt, op de luister, en het sieraat der uitwendige dingen, waar meê een Godtsdienst word opgepronkt; dewyl zelf de Tempelen door de ongemakken van de lucht, 't woeden der vyanden, of door de tyt worden geschonden, en zo veel Altaren, met menigvuldige Kerkcieraden verheerlykt, met dezelve te gronde zyn nedergeworpen: want de Geest Gods bouwd zyn dienst niet op die uitwendige muuren, of groot getal van plegtelykheden; maar op de herten der menschen, en houd de geenen staande, die hem met heiligheit en onderweringe dienen, dat ze door geen zwaare tyden, noch 't geweld der Tempelsten, worden nedergeworpen. Maar al de uitwendige vervallen, gelyk de oude hoogverheve Tempelen en Paleizen, door de tyt in hun puin nederzinken, zodanig dat 'er dikwils voor de nakomelingen geen 't minste markteken van hunne standplaatzen overblyft. Laat ons dan geen Tempelen of gedenktekenen bouwen, die eindelyk voor de slag van 't noodlot moeten wyken, te gronde gaan, en door hun puin, en aarde bedekt, tot een deerlyk

schouwſpel van de broosheit der menſchelyke dingen verſtrekken; maar laat ons zodanige Tempelen in ons herte bouwen, die vervult van den heiligen Geest, Gode een aangename offerhande onzes gemoeds doen, en door een oprechten dienſt, zuiver geloove, met eeuwige en heilige cieraaden, hun beſtendigheid en ge-
duurzaamheit mogen beveſtigen.

LXXVII. ZINNEBEELD.

Ze is schadelijk en voordeelig.

HEt pit der Perzik is gezond;
Maar 't buitenst zoet behaagt de mond.

Het lichaam wil de lust najagen:

De ziel begeerd het eeuwig goed;

o Heer! versterkt myn zwak gemoed;

Zo leef ik na uw welbehaagen.

DE Perziken in dit land, van een aangename smaak, hebben verscheide eigenschappen: want, terwyl 't uitwendig gedeelte vol

koud zap de smaak behaagt, zo verzwakt het de maag; maar 't inwendige gedeelte komt de menschelyke zwakheeden te hulp, en verzagt inwendig, door zyn verborge kragt, het kwaat, 't welk het onmatig gebruik van 't uitwendige gedeelte aankleefde. Niet kwalyk kan men deze vrucht by 't lichaam en de ziel des menschelike vergelyken: want, terwyl ons vleesch, dat uitwendige, ons tot het najaagen der wellusten aanlokt, zo vallen wy, door de schadelyke zoechtigheeden der zelve verlokt zynde, in zwaare ongevallen en elenden, die ons door hun fenyn t'eenemaal zouden verderven, indien het inwendige, namentlyk de ziel, ons niet tot het geneesmiddel van een billyk berouw bragt, en, de smarte der misdaden te hulp komende, weder tot de voorige gezontheit herstelde. Hoewel nu deze twee deelen van den mensch met zulke naauwe banden zyn verbonden, zo dat de eene zonder de andere in dit leven niet zou kunnen bestaan, zo is de ziel nochtans den Bestierder en Gebieder, die, vermits ze onstervelyk, en by 't beeld Gods is te vergelyken, altyt de dartele natuur wederstaat, en zelf de smet verzacht en verzoet, welke ons van den beginne aankleeft. Wy moeten dan deze alleen gehoorzamen, en ons niet aan 't gebied des lichaams onderwerpen, want dat past de beesten, die niet als den buik en de begeerlykheden tot hun wet hebben; maar dewyl God, die zelf een Geest is, ook van ons met een onbesmet en volkome gemoed wil gediend zyn, en, wy in deze zwakheit levende,

deze

ZINNEBEELDEN. 201

deze volmaaktheit niet te verwachten hebben; zo moeten wy hem gestadig bidden, dat hy om de verdienste van Jezus Christus, dagelyks ons gemoed wil heiligen, waar door wy de zwakheit onzes lichaams zullen staande houden, en eindelyk, deszelfs vlekken door de dood uitgewist, de hemelsche volmaaktheit verwerven.

D
 In vroome is een Rots in zee;
 Geen vloed van zonden heeft hem mee;
 Geen hantgeweld doet van vroome
 Het rookt niet met ziele en geve
 En jaer met Goddelijk gelue
 De dachten wat en om rich vroome

L
 Het hier de wintertrekten Oceanus
 Van wateren wyd en breed verhebbende
 En welk en weinig, 't welk
 door

LXXVIII

LXXVIII. ZINNEBEELD.

Het loopt 'er te zuiverder door.

DEn vroomen is een Rots in zee;
 Geen vloed van zonden sleept hem mee;
 Geen stormgeweld belet zyn groejen;
 Maar steekt met praal ten golven uit;
 En laat met Goddelyk geluit
 Der deugden waat'ren om zich vloejen.

Ziet hier de wytuitgestrekten Oceaan
 zyn wateren wyd en breed verspreidende;
 maar 't water is gering en weinig, 't welk
 door

door de rots neder stort, en met zulken toevloed van baaren word vermengt; maar dit nochtans, door de aderen en de kragt der metaalen verbeterd en gezuivert zynde, munt te meer door zyn helderheit uit, in deze wyd uitgebreide wateren, die door hunne zoutigheid, en de vuiligheit en onzuiverheit van zo veel monsters, afschuwelyk zyn. Wy kunnen dit Zinnebeeld met een heilig gemoed vergelyken, 't welk in de woeste zee dezer waereld nederdaald, op zyn zuiverheit steunende, hoewel ze klein en gering schynt te weezen. Je behoest den vroomen het oneindige getal, het gebied en macht der godloozen niet voor te werpen: want onder hunne vuile misdaden en schelmstukken verwerft hy den roem van een volkomener Godzaligheid en zuiverheit. Wy kunnen ook, by de fontein uit deze Rots in den Oceaan nedervloeiende, de geenens gelyken, die Godt door een byzondere genade tot zyn dienst heeft verkozen: want, gelyk het water van deze fontein, door verborge en vervaarlyke hoolen der bergen, en metaalen loopende, word gezuivert; zo worden ook deeze door veele straffen en onheilen geoeffent, op dat ze, tot dat groote getalder stervelingen ingevoerd, met een vasten geloove uitblinken, en door een onbevlekt en onzondig leeven de eere Gods zouden verheffen. Dus word het gemoed zelf door de elenden gezuivert, en na zo veel ongemakken, waar door 't word beweegt, ziet het dat het deze treffelyke glory

verwerft; dat het in den uitneemende
grooten zamenvloed der godloozen te zui-
verder uitblinkt.

LXXIX. ZINNEBEELD:

Gebrooken ben ik noch beter.

DE schoone parel word vergruift,
 Om 's menschen kragt te doen ontvonken,
 Myn Jezus aan het hout geklonken,
 En om myn zonden schuld gekruift,
 Wat glans hy op der aard mocht geeven,
 Zyn dood was 't leve van myn leven.

't **I**S by ondervindinge bevonden, dat het
 poeder van een gestoote parel 't beste en
 geroedste hulpmiddel is, om de kragten der zie-
 ken

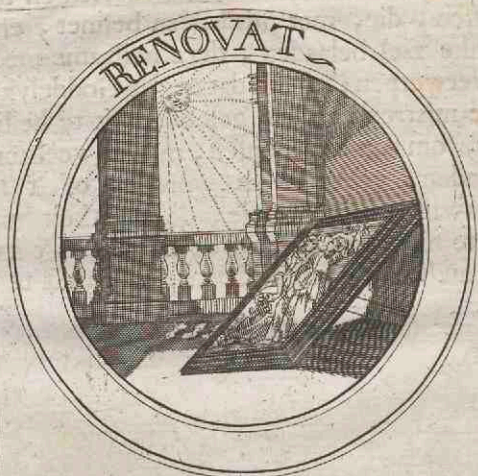
ken te herstellen, zodanig, dat het de stervende en zieltogende schynt te verkwikken. Dus gebeurt het dat de parel, die om zyn zuiverheit en schoone gedaante eerst onder de schatten en sieraden der Koningen geacht, nu gebroken zynde, waardiger en nutter word gehouden. Vind men wel iets kostelyker voor 't menschelyk geslagt, als onzen Verlosser Jezus Christus? wat is 'er schoonder en aangenamer, als die mond, met dewelke hy ons elendige stervelingen de verzoeninge met God heeft verkondigt? en nochtans is zyn lichaam, door de straffe des kruis verbrooken, het eenige hulpmiddel van al onze krankheden en smerten, waar door wy de volkome gezontheit onzer ziele, door verscheide misdaden en overtredingen verzwakt en ontroerd, weder bekomen.

Laat ons dan in 't Avondmaal deze offerhande met een oprecht geloove voltrekken, wanneer wy onze kwynende ziel met die hemelspyze verkwikken, en tot een heiliger blydschap, bestendig door een duurzaam geluk, worden gevoed. Want het is uit deze bron, dat onze eenige en waaragtige vreugde voortkomt: van deze oorsprong vloed de oprechte voorspoed, nergens anders te vinden: hier is 't dat die beroemde vrugten wassen; als 't schuwen en de verfoejinge der zonden, de oprechte liefde tot zyn naasten, onschendbaar voor de nyd; een goede en geruste conscientie, het beste 't welk wy zouden kunnen wenschen; en eindelyk, een zeer groote hoop,

pe, waar mede wy, ten heemel streevende, al de kwaaden des waerelds, die ons omringen en aanvechten, kloekmoediglyk wederstaan.

Zy zyn dan altyt te veroordeelen en te bestraffen, die, met misdaden besmet, en een kranke ziel belaadend, deze heilzame medicyne verwerpen; of om datze, de Goddelyke genade mistrouwende, gelooven dit te heilig te zyn, om van een mensch, met zo veel zonden belaadend, gebruikt te worden: of 't zelve moetwillig verachtende, de grootheid hunner ziekte niet verstaan, of de kragt van 't kwaat met andere geneesmiddelen denken uit te dryven.

Het vernieuwt.

DEn mensch, het pronkstuk van Gods hand,
Ontluistert door de smet der zonden,
Aan lichaam ende ziel geschonden,
Word door des Heilands liefdebrand,
Zyn vlees en bloed aan ons gegeven,
Vernieuwd, tot heerlyker leeven.

NAdemaal wy genoegzaam van onze zwak-
heit, en dagelykze genegentheit tot zondi-
gen, verzekert zyn, zo is 't voor al noodzakelyk,
dat

dat wy, 't gemoed van zonden gezuivert hebde, ons van dat hulpmiddel bedienen, door 't welke God heeft beloofd zyn gunst en genade aan de stervelingen weder te geeven. De beste schildery, van den beroemften konstenaar gemaakt, oud en bemorft geworden zynde, verliest veel van zyn schoonheit en luister; maar tegen de zonne gestelt, word ze door deszelfs uitnemende stralen vernieuwt, verliest zyn vulligheit en besmettinge; en van zyn ouderdom herstelt, ontfangt ze weder zyn oude glans en luister.

Wy, insgelyks door 't heilig Avondmaal gevoed, zyn door Jezus Christus, die zonne der gerechtigheit, vernieuwt; zo dat wy, den ouden mensch die in ons heerschte verworpen hebbende, en van al de besmettingen onzer zonden gewassen zynde, een nieuwen glans bekomen, en door onze heiligkeit, door 't licht des Heiligen Geestes van andere onderscheiden, een beroemd en waardig leven beginnen te leiden. Hierom is 't dat wy ons, met deze ouden smet bezoedeld, des te meer voor deze zonne moeten bloot stellen; en in deze onzuiverheit deszelfs heilzame stralen niet verachten, door welkers schynzel wy vernieuwt zynde, het licht der eeuwige gelukzaligheit zullen genieten. Want het is zeker, dat wy, door 't gebruik van dit Heilig Sacrament, een nieuw leven aannemen, 't welk in een heiligkeit des herte, onnozelheit des gemoeds, zachtmoedigheit, en oprechtigheit, bestaat, en ons, voorheen in zonden en vui-

ligheden bedolven, zodanig reinigt, dat wy Godt en Jezus Christus, 't hoogste goed, door een zuiver geloove in onze herten dragen. ô Gelukkigen! die dit Sacrament boven alle andere dingen stellen, en in de hoogste eere houden; maar, ô ongelukkigen! en waardig in hunne onzuiverheden en elenden te vergaan, die onbezonnen dit kenteken van de Goddelijke genade verwerpen en versmaaden.

LXXXI. ZINNEBEELD.

't Word in de zuiverheit bewaard.

Die naderd tot het zielbanket,
 Die reinigt eerst het hert van zonden;
 Hoe zuiver zyn de liefdewonden.
 Van Jezus, aan het kruis verplet?
 Zyn vlees en bloed, zo hoog van waarde;
 Vermengt zich met geen zondige aarde.

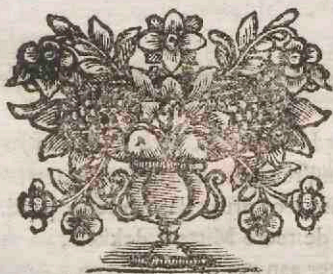
Maar men moet tot dit heiligste Sacrament,
 door 't welke wy van onze zonden ge-
 zuivert worden, niet toelaaten, die 't zelve

onwaardig houden, en hun leven dagelyks met openbaare zonden besmetten. Hier word een verbrooken hert vereifcht, 't welk een opregt berouw zyner misdaden betoond, niet als tot de dood van Christus zyn toevlugt neemt, en, weetende door dezelve behouden te zyn, schrikt en vrees de wonden van zulken grooten Verlosser te vernieuwen; maar in tegendeel al zyn vermogen aanwend om al den haat af te leggen, waar mede hy zyn evennaasten zou konnen beschadigen, om de verbode wellusten te verhinderen, en om, zich in't vervolg van de zonden onthoudende, Godt opregt en yverig te dienen. In zodanigen gemoed is dit hemels voedzel wel bewaard; gelyk de wyn in een zuivere flesse, daar ze hunne natuurlyke couleur in behoud, en door geen bederyng of onzuiverheit word besmet.

Maar de zondaren, altyt genegen om zich in hun onreinigheit te wentelen, bedienen zich verkeerdelyk van dit heilig Avondmaal: want zy vernietigen de vrucht van dit groote heiligdom, en trekken 'er geen glans of leeven uit, maar ze verhaasten, door 't rechtvaardige oordeel Gods, hunne eeuwige verdoemenisse: dewyl Godt niet toelaat, dat men met deeze heilige verborgentheden spot, die men met de grootste oprechtigheit en eerbiedigheit moct gebruiken, om de gedachtenisse van onzen stervenden Verlosser waardiglyk te houden. Maar wy tot dit Avondmaal naderende, zo laat ons ons leven en gemoed met vreeze en beven onderzoeken: zonder dat de zwakheit, hoe
groot

ZINNEBEELDEN. 213

groot wy dezelve in ons bevinden, ons moet verhinderen, met een verbrooken en verflaagen herte voor 't aangezichte Godts te verschynen: als weetende dat dit Avondmaal ook in 't byzonder voor de elendigste en grootste zondaren is bereid. En hoewel wy dikwils onder de uitwerkingen van ons berouw, door onze zwakheit overwonnen, weder de geboden Gods overtreden, zo keeren we terstont weêr tot den goedertieren en ontfermenden Godt, die geen slaafachtige vreeze begeerende, met een kinderlyke eerbiedigheit wil gediend zyn, dewelke voornamentlyk in de gehoorzaamheit en de oprechtigheit van ons herte bestaat.

LXXXII

Ik bewaar de tedere Myrten voor de koude.

DE jeugd te nauwen perk te zetten,
 Te kluif'tren aan te strenge wetten,
 Verhard, of drukt dat schoone pand.
 Men moet de teere Mirten dekken,
 Om tot meer aanwas op te wekken,
 En buigen met een zachte hand.

IK stel u hier de tedere opwassende Mirten
 voor, door een zorgvuldige hand gedekt,
 op dat ze door de strengheit der koude, en
 't ge-

't geblaas van de sterke wind, niet mochten gelchonden worden of sterven; maar door 't behulp van dit zachte schutzel te veiliger opwaffen, en sterker en dieper wortelen mochten schieten. Dit 's een Zinnebeeld van de tedere jeugd, die, gelyk ze door te grooten strengheit, en onaangename strafheit der beftierders word verflaagen, zo ook door zachtigheit word opgewekt en aangemoedigt, om zich tot eerlyke en pryzelyke daden te begeeven.

Altyt heeft deze wrange strengheit fchadelyk geweest, die zonder eenig onderscheid, zoo wel de grootfte als de kleinste misdaaden der jeugd, met dezelve bitterheit straft, en door een ontydige hardigheit, die tedere spruiten krenkt, dewelke met een zachter voorzorge moesten worden aangekweekt. Want deze jonge jeugd, met te grooten strengheit gehandeld, word wederfpanning, of vervalt tot een dwaaze onnoozelheit; dewyl 't verftand, door deze wreetheit verftompt, zonder zich van de reeden te konnen bedienen, zo licht tot de ondeugd als tot de deugd word gebragt. Hier van komen eindelyk deze kwaade vrugten voort; dat de eene, zo in woorden, werken, als zeden, een vreeze en onbestendigheit vertoonen; en de andere, gefladig door een erbarmelyke droefgeestigheit kwynen, met geen geld, werlds goed, of eenig middel te herftellen; andere, alle eeren deugd vergeeten hebbende, verflyten hun levenstyt, in de wellusten verdronken: de overige geeven zich door

een booze halfstarrigheid, ten deele tot de wreedheit, ten deele tot de wellust, en andere zonden over. Want het gemoed, door een ontydige hardigheid zich de weg tot alle vermaakelykheeden en waereldsche lusten ziende toegeslooten, en ongeduldig over dit ongelyk, daar na tot de jaaren van meer vryheit gekomen zynde, jaagt zyn wellusten zo haastig en met zulke verwarde zinnen na, dat hy, de eer van zyn naam of familie weinig achtende, veel oneerlyke dingen begaat, die hy niet zou hebben gedaan, indien hy met meer vryheit was opgevoed. Dezen nu uit zyn strenge voogdyschap vry geraakt, en 't veld der vermakelykheden geopend ziende, word met een haastige en snellen loop tot de wellusten gevoerd; en een vyand van ernstige zaaken zynde, tragt hy zich met deze dingen te verzaadigen, van welkers gebruik men hem allen door strengheit eenigen tyt had afgetrokken; by na de geenen gelyk, die, door ongeruft waaken den nacht hebbende doorgebracht, met een vaster en langduuriger morgenilaap dat verlies vergoeden. En hoewel 'er van de eene of de andere kant iets word verbeeterd, zo zullen ze nochtans, het gemoed met de vreeze van de eerste strengheit en verwarringen ingenomen, nooit tot die heerlyken roem des levens koomen, als de geenen die, door een mildaadige en vriendelyke zachtmoedigheid tot de deugd geleid, een vryer geest genieten. 't Is dan beter de brandende begeerten van de jeugd te beteugelen, als dezelve met eene slag uit te bluf-

ZINNEBEEDEN. 217

blussen : 't is raadzamer deze teere boontjes,
met zachtigheid, als met hevigheit te handelen,
op dat ze te beter mogen wortelen. Een eer-
lyke goedheit is de moeder der liefde; maar
een ontydige strengheit, de bron van een on-
verzoenelyken haat, en verflaat veel meer het
herte, als dat ze 't zelve oprecht,

LXXXIII. ZINNEBEELD.

Den hemel schikt voor my.

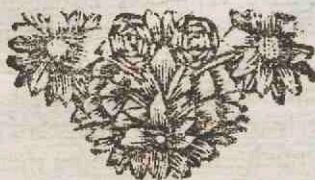
DRukt in de jeugd Godzaligheid,
 Die't pad tot alle deugden leid,
 Zy zullen in 't vervolg van jaaren,
 Haar buigen na de wil van Godt:
 In voor- of tegenspoedig lot,
 Geruft des waerelds zee bevaaren.

MAar de opvoedinge van de jeugd gelukt
 veel beter, wanneer men ze in den be-
 ginne de Godtzaligheid inboezemd, die, eens
 in 't

ZINNEBEELDEN. 219

in 't gemoed opgewaffen zynde , de schoone vruchten draagt, welke den mensch waarlyk voorspoedig en gelukkig maaken. Hy verwacht al de vergierfelen des levens van den hemel, en poogt 'er niet door ontydige driften na, dewyl hy niet volkomentlyk van zyn roeping kan oordeelen , ten zy ze reeds werkzaam is, en verstaat dat ze God behaagt: want het is zeker, dat den onsterffelyken God uit alle geslagten van menschen, die tot deze, en andere weder tot onderscheide bedieningen en bezigheeden heeft geschikt; waar van den mensch , wanneer hy door de hette zyner begeerlykheden brand, kwalyk oordeeld; vermits God dikwils de onvoorzichtige, en de heel niet anders denkende, onverwagt tot een edelmoedige daad verwekt, zodat de uitkomst zelf doet zien dat 'er zyn hand alleen by is geweest. 't Is ons nochtans geoorloft eenige dingen van hem te verzoeken , welke ons hert door een eerlyke eerezucht begeerd; op die voorwaarde nochtans, indien ze met zyn glory en wille overeenkomen. In dezen zin is de zucht en 't verlangen der geenen niet te mispryzen, die de glory hunner Voorvaderen tragten na te volgen , en door krygslof willen uitmunten; dewyl 't blykt, en zeker is, dat men een rechtvaardigen oorlog kan voeren , wanneer de Religie, Godsdiensft, en Vryheit zyn te verdedigen. 't Is dan dat men de wapenen heilig aanneemt, wanneer 't God begeert: die, vermits hy uit al zyne werken glory verwagt, ons niet beeter en raadzamer heeft na-

gelaaten, als dat wy ons zelve en onze begeerten aan zynen wille onderwerpen, en verzoeken dat hy ons maar alleen laat uitvoeren, waar toe hy ons door zyn hoogste wysheit en raad heeft geschikt; maar alle andere bestieringen van elders genomen, hebben altyt een ongelukkig einde. Dit alleen is 't zekerste en 't heiligste, niet te poogen ofte onderneemen, als 't geene God zal gebieden.

LXXXIV. ZINNEBEELD.

Alles is heerlyk in zyn rang.

IS u iets groots van God gegeven,
 Veracht daarom uw naasten niet,
 Daar gy veel minder glans in ziet:
 God roept ze meê ten eeuw'gen leven,
 Om in zyn Ryk der heerlykheit
 Te dienen, tot in eeuwigheit.

GOD heeft de liefde byna voor alle men-
 schelyke deugden geplaatst, op dat wy
 malkander met een goede verëeniging en op-
 rechte

rechte vriendschap zouden handelen en onderhouden, en den wederzydzen haat en tweedragt veroordeelen; om dat wy al tezamen zyn geroepen om de Kerke en 't Ryke Gods te verheerlyken. Wy zien hier verscheide pilaaren, door de Ionische, Dorische, en Corintische konsten van malkander verschillende, die nochtans te gelyk, met eenparige vercierzelen, een Paleis verheerlyken; dewyl ieder der zelve op zyn plaats gestelt, en tot zyn gebruik geschikt, de deftigheit van 't gebouw met te meer uitneementheit vermeerderen. Wy insgelyks, die niet alleen door 't geval onzer geboorte verschillen, maar ook door 't verstand en weetenschappen onderscheide gaaven bezitten, moeten niemand verachten, en de gaven versmaden, welke onze naaften van God hebben ontfangen, hoewel ze niet zo uitnemende als de onze zyn, dewyl ze zo wel dienen als wy tot het gebruik, waar toe God ze heeft geschikt.

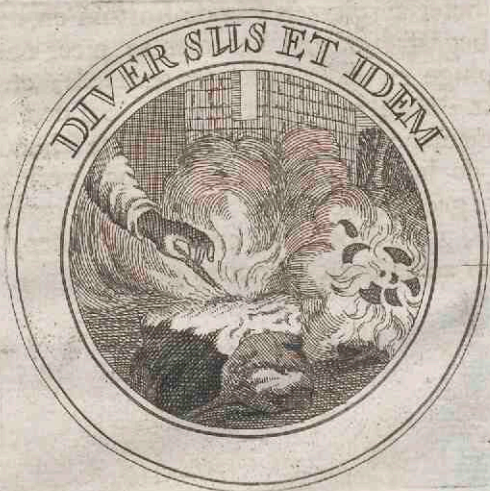
Dezelve reden vereischt ook dat wy een anders gaven niet moeten benyden, en daar door met een haat kwynen, die onze ingewanden knaagt: want al hebben wy minder gaaven, we zullen nochtans op onze plaats schoon en heerlyk staan. Wanneer ik myn zelve aanmerke, zo zie ik my met eenige deugden uitmunten, die andere niet zyn gegeeven; maar ik bevind ter zelve tyt, dat ik aan eenige gebreeken ben onderworpen, waar van andere zyn bevryd. Dus bezit ieder zyn deugden en gebreeken, en, met onze zwakheden worstelende,

ZINNEBEELDEN. 223

lende, hebben wy altyt iets om malkander te verwyten. Maar heeft u de Goddelyke goedertierentheit al van andere onderscheiden, en met beter verçierzels van de Fortuin en deugden begaast, erkend het met te meer onderwerpinge en nederigheit des gemoeds; en gedenkt des te verpligter te zyn, om den band der menschelyke gemeenschap niet te schenden, met de liefde te verwerpen; noch verbreekt door geen vuilen haat die heilige gemeenschap, waardoor God, onzer aller Vader, ons op der aarde heeft te zamen gevoegt.

LXXXV. ZINNEBEELD.

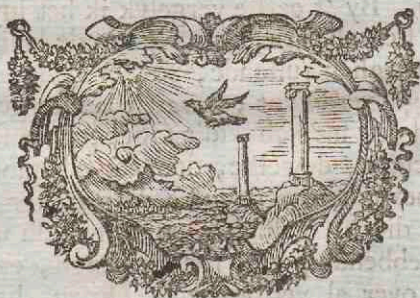
Verscheiden en de zelve.

Het kruid, in d'ope lucht gesteld;
 Vervliegt, en toont niet 't minst geweld;
 Maar in de tromp of bus gedreeven,
 Dan woed het met een felle kragt.
 Een enk'le rook is onze macht,
 Als God de schikking niet wil geeven.

't **G**een 't buskruid gebeurd, 't welk zyn
 kragten door onderscheide uitwerkin-
 gen betoond, 't zelve zien wy ook in 't men-
 sche-

schelyk geslagt, in 't welk de geenen dikwils andere en verscheide schynen, die nochtans de zelve zyn. Het buskruit op een bloote steen geleid, en niet gedrukt of beslooten, in brand gesteecken zynde, veranderd zonder eenig geluit te geeven, of schade te doen, in een vuilen rook, en verdwynt terstond; maar in 't geschut beslooten, en met kogels belaadend, bootst het den donder en blixem na, verspreit allerwegen de schrik en de dood, en overstelpt het veld met de puinhoopen der neêrgeworpe sterkten. By 't eerste vergelyk ik het luye leven 'der stervelingen, 't welk op de ledigheid en lafhertigheid rustende, zonder eenige roem van deugd verdwynt; maar 't laatste geweld verbeeld den mensch, die Godt tot treffelyke daden schikt, dewelke, door een edelmoedige geest bewoogen, dappere dingen ter hand neemt, die hy gelukkig en met roem uitgevoerd hebbende, zyn naam, deugd, en vermogen over al verspreiden. Dezen, hoewel dezelve met de vordere menschen, erkend zig nochtans voor een ander; dewyl hy door zyn daaden ten top van eer is gesteegeen, terwyl de andere in hunne luiheit vergaan. Ik zal nochtans de geenen niet onder 't getal dezer verachte stellen, die zich door een natuurelyken weerzin van eenige dingen onthouden, door welkers oeffeninge andere zich verheffen: want die kunnen na andere deugden staan, die geen minder lof verdienen. Maar deze luiheit is eigentlyk te veroordeelen, die den mensch, als door een heimelyk doodelyk ver-

gift, dwingt zyn dagen in verbode wellusten door te brengen, en alleen aan de slaap, en den buik overgegeeven, als een beest, roemeloos veroud, en sterft.

LXXXVI. ZINNEBEELD.

Zy worden tot hun gebruik bewaart.

BEwaar de pylen van uw kragten,
 Bedwing 't begeerelyk gemoed,
 Zo yverig na de eer en 't goed.
 Je moet de wil van God verwagten,
 Zo tref je 't doel van eeuwigheit,
 Door zyne hand eens toebereid.

MEn moet ook de ontydige heerschende
 begeerlykheden der menschen inteuge-
 len, hoewel ze met een starken drift worden

bewoogen, om een eerlyke en pryswaardige daad te bevorderen, op dat ze daar na ter bekwaamer tyt, voordeeliger aangeleid, en met eere mogen bekroont worden. Een voorzigtig boogfchutter, met doodelyke pylen gewaapend, fchiet, nog verfpild dezelve nooit vrugteloos in de lucht; maar bewaard ze tot beter gebruik tegen zyne vyanden, of de ontmoetende wilde dieren, en houd ze zorgvuldig in zyn pylkoker, op dat ze door geen roeft of aanrakinge mogen bedorven worden. Al die met een eerlyke eerzucht zyn ingenomen, om de achting van zyn naam te verbreiden, en nochtans ziet dat de tyd, van God beftemt, nog niet verfcheenen is, die wagt te recht met een geduldig en vreedzaam gemoed, en bewaart zyn brandende begeerten en kragten tot dat oogenblik, in 't welke dien Opperftierder hem zal gebieden, dezelve tot zyn glorie te gebruiken. Gebeurd het dan dikwils, dat de dingen niet na onzen wensch vervorderen, zo zal nochtans de als nog agterblyvende gunfte Gods, wanneer ze zal hebben gezien, dat de rechte tyd gebooren is, die vertraaginge met te grooter mildadigheit vergoeden, en eindelyk door een gelukkiger uitwerking volbrengen, 't geen wy door een verhaattende begeerte in ons gemoed zo werkzaam hadden bevonden. Maar, indien hy nooit toelaat, dat wy 't einde onzer begeerten erlangen, zo moeten wy gelooven, dat ze tegen den wille Gods zyn geweest, en dat wy ze uit de liefde onzer begerlykheden en ydele inbeeldingen hadden

ZINNEBEELDEN. 229

gesmeed : zo als het dan Godt behaagt , of vroeg of laat , of nimmermeer onze begeerten toe te staan , waar door wy eerlyke daaden , en een goede naam tot ons doelwit hebben ; 't is altyt noodzakelyk dat wy zyn gunst met een nederig en geduldig herte verwachten , en niet betoonen onwillig bewaard te worden tot het gebruik , waar toe de Goddelyke wille ons , en ons leeven heeft geschikt.

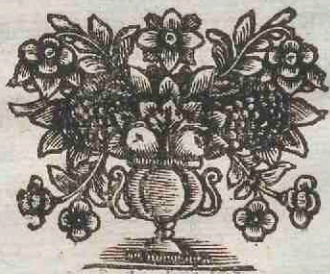
Tot dat ze 't zal hebbe geraakt.

IK voel myn hert door God genaaken,
 En dryf myn pyl door d'ope lucht,
 Geen fel Tempeest fluit zyne vlugt:
 Ik zal het eeuwig doelwit raaken:
 Myn hoop gebouwd op Jezus bloedt,
 't Gebrek van myne kragt voldoet.

't **L**Uft my nochmaal, het leeven by een
 pyl te gelyken; maar een zodanige, die
 tot zyn doel gericht, zoo lang door de lucht
 vliegt,

vliegt, tot dat ze ter gewenschter plaatze is gekomen. Wanneer ze van een starken boog word geschooten, dringt ze lichtelyk door de winden en slagregens, welke zich tegen zyn doortocht stellen, en rust noch vertoeft niet, na 't doel snellende, waar na ze door de schutters hand is gericht en geschooten. Wy, die de Goddelyke glorie tot ons doelwit hebben, moet niets in de weeg zyn of verhinderen, hoewel de waereld, en al de inweezende boosheit, zich tegen dit loffelyk voorneemen stellen, maar met allen ernst en wakkerheit het voorneemen vervolgen, waar door wy na dit heilig doelwit streeven. Indien wy door tegenheden worden verhinderd, indien de haat en laster, altyt de vyanden der geenen die de Godzaligheid zoeken te betragten, zich tegen ons stellen, en zelf onze eige zwakheit, ons voorneemen schynt te verydelen, zoo moeten wy 't nochtans vervolgen, tot dat wy dit heil-doel hebben getroffen. Geen tegenheden zullen onzen yver uitbluffchen, dewyl onze gebeden veel machtiger als de pylen, 't geweld der ontmoetende Tempeesten doordringen, en zelf sterker, door de tegenheeden aangemoedigt, tot hun doel snellen. Wat glorie zal 't weezen, dit schoone voorneemen, van God in ons herte geleid, met een voortreffelyke daad te bekroonen; maar, indien 't gebeurd, dat wy niet t'eenemaal gelukkig na dit doel schieten, zo is God met de inwendige begeerte van ons gemoed voldaan, en komt onze zwakheit te hulp, dewelke, op de voorbid-

dinge, en de verdienften van Jezus Chriftus
fteunende, eindelyk het uitterfte einde, het
onfterffelyk doelwit verworven hebbende, tot
de eeuwige glorie zal verheeven worden.

LXXXVIII. ZINNEBEELD.

Hy volgt geen kromme paden.

DAar bygeloof, en eigen waan,
 Ons kromme wegen in doen slaan,
 En 't hoogste zielengoed doen derven:
 Zet ik op 't rechte pad myn voet,
 Om, door geloof en hoop gevoed,
 Des hemels vreugde te beërven.

't **I**S een oud spreekwoord, dat de Deugd
 zich in 't midden bevind; waarom de Wy-
 zen altyt hebben geleerd, dat men 'er door een
 P 5 rechte

rechte weg na toe moet gaan, zonder ter rechter of ter linker hand afte wyken. Wy dwaalen door deze waereld als in een dicht woud; wyken lichtelyk van de rechte weg, en volgen de misleidende omwegen; wanneer we, ons te veel op onze zekerheit betrouwende, den Godsdienst veronachtzamen, of door een al te grooten schroom, en vreeze ontroerd, de genade Gods mistrouwen. Wy vervallen ligtelyk tot de eerste dwaalinge, wanneer wy, onze natuurlyke neiginge te veel toegeevende, de grootheid van onze macht en goederen aanschouwen: want het herte door de zoetigheit dezer vermaakelykheden overwonnen, geeft zich t'eenemaal aan zyn begeerlykheden over, en door de onmaatelyken drift, om goederen te bekomen en te vermeerderen, aangeprikkelt, en heel verward, mengt ze stoutelyk het heilige en waereldsche onder malkander. Het is dan dat het zich lichtelyk op de aardfche dingen verlaat, en met wyde schreeden na de omweegen, en dwaalpaden der ongerechtigheit gaan, en door de liefde tot zyn goederen verleid, de bron van alle geluk, en 't beginzel van alle rust en blydschap veracht. De tweede is niet beter als de eerste, waar toe men door den weg van bygeloove komt, wanneer we, door een eerezuchtige heiligheit ontroerd, van den vasten en oprechten weg der zaligheit afwyken, en liever door afgebrooke wegen, en gevaarlyke dieptens willen gaan. Men vind twee voornaame oorzaken dezer dwalinge; de eerste is de kragt der droefgeestigheit,

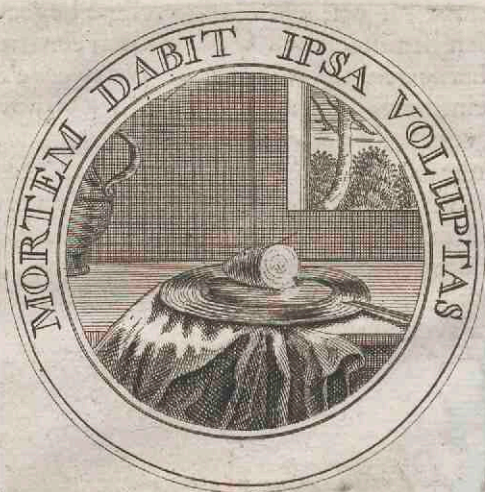
des

ZINNEBEELDEN. 235

des menschen oordeel, door een meenigte van ongegronde gedachten en inbeeldingen verleidende, tot dat ze bevreesd en beangst, zich redeloos tot een schroomige religie begeeven, en den beminnelyken Godsdienst in een strenge en harde religie veranderen. De tweede is de geveinstheit, die, door de stoutheit en hovaardye voortgebracht, een valsche, geveinsde, en strenge heiligheit van buiten vertoont, terwyl ze van binnen met veel godloosheden is vervult. Maar ons behaagt de rechte weg, die ons door zyn opregtigheit en bestendige heiligheit, tot de volmaakte gelukzaligheit geleid: nooit door geen tyt te schenden.

LXXXIX. ZINNEBEELD.

De wellust geeft de dood.

Als wellust 't hert heeft ingenomen,
 Veroorzaakt zy niet als ellend,
 En smart, en weêdom, waar z' 'er wend:
 Men moet haar als die bladen schroomen,
 Waar onder dat een adder schuilt,
 Die 't dood'lyk vuur uit d'ooogen puilt.

Hoe groot de elenden der geenen zyn, die
 zich aan de wellusten overgeeven, en doen
 't geen den buik en 't vleesch begeert, is ons
 hier

ZINNEBEELDEN. 237

hier door de vlieg, een der kleinste beesjes, voorgestelt, 't welk de boter inzuigende, door dit zoet fenyn zyn dood veroorzaakt. Want de verfoejelyke begeerlykheden der menschen, wanneer zy hunne gemoederen ten dienste van 't lichaam en den overdaad hebben overgegeeven, doen de kragt van deze twee te gelyk vergaan, en met een aangenaam fenyn gevoed, de eeuwige dood lyden. Want de wellustigen met te veel spys en drank overlaaden, of door andere wellusten afgemat, verliezen de kragt van de gezondheid en 't oordeel des verstands; en onaangenaam by God en de menschen, en nergens meer toe bekwaam, verkrygen alleenlyk door dit kwaade voedzel, dat de kragten voor de tyt verflauwende en verzwakkende, zy eindelyk door zulken elendigen dood omkomen, daar alle menschen een affchrik van moeten hebben. Deze dan t'eenemaal tot de wellusten des lichaams overgegeeven, en als de beesten levende, betoonen de ziel hen tot een last te zyn; dewyl ze dezelve door den overdaad en luiheit verderven, traag en lusteloos maaken. Hun staat zou dragelyker weezen, indien ze even als de beesten, hun leven in stilzwygentheit doorbragten, en een zelve dood erlangden; maar nu, na dat het lichaam door de wellust is gedood, word hunne ziel met de eeuwige dood en pynen gestraft.

ZEDERYKE
 XC. ZINNEBEELD.

Wat helpt het.

GEen schat verzadigt 't wreck gemoed,
 Ô Bron van 't kwaat! na 't daag'lyks kwynen,
 En armoede in den overvloed,
 Stort gy de ziel in eeuw'ge pynen.
 Gelukkig is hy, die bemind
 Het goed, waar door hy ruste vind.

ONder de gebreken, die 't gemoed van den
 rechten weg des deugds afleiden, munt
 de gierigheid in 't byzonder uit, die eens 't
 hert

hert ingenomen hebbende, 't zelve als met banden gebonden, en gekluiftert houd. Want ze laat haren slaaf niet toe, by dag of nacht met andere gedagten bezig te zyn, als waar mede hy zyn onverzadelyke gouddorft zal voldoen; om dit te erlangen pynigt hy 't gemoed wonderlyk, en zonder ergens voor te vreezen, brengt ze hem dikwils tot de grootste bedriegeryen, en verleid hem schandelyk tot mynscedigheid, wreedheit, en andere zwaare zonden.

Deze zonde is te schadelyker en schandiger, om dat ze, daar de andere voor 't meerendeel met het afgaan der jaaren verminderen, deze met het verloop der zelve toeneemt, en zelfs in de oude herten tot een uitneemende hoogte uitwast. Indien 'er dan een zonde word gevonden, welke wy van der jeugt af uit onze herten moeten verdryven, zo is 't zekerlyk de gierigheid, om dat ze, eens het gemoed ingenomen hebbende, niet kan worden uitgeroeit; 't welk licht zal konnen geschieden, wanneer wy by ons zelve den elendigen staat der geenen aanmerken, die, met deze geldzucht ingenomen, in 't midden van de schatten en overvloed, gebrek leiden; en hoe meer ze bezitten, des te ongeduldiger begeeren. Met een woord, wat helpt het alles te bezitten, wanneer men 'er door 't gebrek van Gods zegen, geen goed gebruik van kan maaken? Tantalus wierd te strenger gestraft, om dat hy met het heele lichaam, tot de mond toe in 't water staande, met het zelve zyn dorst, noch met de

de appelen, tot aan zyn lippen nederhangende, zyn honger niet kon verzadigen. Maar hy is waarlyk ryk, die, in den toevloed der uitwendige rykdommen, zyn gemoed niet aan dezelve verflaast; maar in 't binnenste van hem iets gevoeld en kend, dat den mensch alleenlyk ryk en gelukkig maakt. Zodanigen hert vind in al de zichtbaare dingen, geen 't minste, 't welk reden van blydschap of rust kan geeven; maar walgt van hun bedriegelyke schynwaarde, en zoekt andere goederen die hem eeuwig gelukkig maken.

XCI. ZINNEBEELD.

Wy zoeken de vrugten , en niet de stam.

DE vleijers zyn als 't pluimgediert,
Dat in, en om uw boomgaard zwiert,

En die om 't zap de vrugten eeren;

Maar zo 't geluk u tegengaat,

Uw' boontje dor en vrugteloos staat,

Dan zal 't gevley in haat verkeeren.

DAt wy ons niet lichtelyk op eene uitwen-
dige schyn moeten betrouwen, leerd ons
zelf de onbestendigheid en de begeerlykheit

Q

der

der menschen; die, alles tot hun voordeel rigtende, voor deze verdervelyken grondregel van eige belangen, zoo wel de schuldige gehoorzaamheit aan God, als de liefde tot hun evennaasten, doet wyken. Even als de vogelen, die met menigte om een karffeboom vliegen, en de stam of den boom schynen te beminnen, daar ze niet als de vrugten zoeken. Veele geeven zich geheel aan Godt over, op dat hy deeze hunne heiligheit met tydelyke gaven zou beloonen, iets aanmerkelyks voor hunne Godsdienstigheit geeven, en in magt en vermogen boven andere verheffen. Weinige onderwerpen zich ter liefde van de heiligheit aan deze wetten. Dat ze alleenlyk, God betrachtende, 't gemoed van de vermaakelykheeden des waerelds aftrekken, en den ruwen weg vol ongemakken en elenden inslaan.

Men vind ook veel menschen, die zich met den heiligen band van vriendschap met andere verbinden; maar enkelyk om 'er hunne eigene belangens in te zoeken, en, wanneer z' 'er die eens in hebben gevonden, ondankbaar verlaten en versmaaden, die ze met een geveinsde vriendschap hadden geëerd. De voornaamste van deeze zyn de vleyers, die niets met hunne vrienden doen, of 't dient tot hun eigen gemak en voordeel. Zy verbeeldten in den ommeegang en gemeenzaamheit de opregte nederigheit, om te veiliger te bedriegen. Zy zweeren als slaaven dat het waar is, al 't geen een ander zeid, om hun gebrek of eerzucht te verzadigen; maar met het veranderen van hun
lot-

lotgeval, veranderen ze ook van gedaante: want ze hadden zich niet aan 't ongelukkige, maar aan 't gelukkige geval overgegeeven. Hier in die vogelen weder gelyk, dewelke den boom, van zyne vrugten berooft, en door de strengheit des winters verdord, met een scheef gezigt aanzien, en minder komen bezoeken, als toen ze met bladeren en vrugten beladen was.

ZEDERYKE
XII. ZINNEBEELD.

Maar 't was geen lichaam.

DE schaduw' van de vriendschap leeft,
 Zo lang ze baat en voordeel geeft;
 Maar 't lichaam is 'er van geweeken,
 Zo haast de voorspoed loopt op 't end:
 Straks is de vriendschap omgewend
 In haat, en vlugtig weg geweeken.

't **L**Uft my nochmaal de oprechte en de
 valsche vriendschap in dit Zinnebeeld te
 aanschouwen, en deze met het beeld zelf, en
 de

de andere met deszelfs schaduwe te vergelyken. Deze, gierlyk en van duurzaam metaal gemaakt, dient al de geenen die ze aanschouwen, door zyn duurzame schoonheit, tot verwondering; maar de andere, hoewel ze zich dikwils veel langer als 't beeld zelf over de vlakke der aarde verspreid, word niet meer als den rook of damp geacht, en, zich zonder lichchaam vindende, vergaatze in korten tyt. Veele zyn 'er door een geveinsde vriendschap bedroogen, om dat ze dezelve, met het schynkleed van oprechtheit omvangen, voor de waaragtige hadden gehouden: want deze zich eindelyk door 't gebrek van stantvastigheit bekend gemaakt, en de ydele schaduwe weggenomen zynde, heeft de konst van zyn bedrog doen zien. De waare vriendschap kend geen bedrog, en neemt zyn woonplaats in een oprecht herte: ze komt haare vrienden t allen tyde, zo met heilzamen raad als andere middelen, te hulpe; ze is dezelve in voor- en tegenspoed, als oordeelende, dat het lot der vrienden gemeen is; ze vereischt een gelykheit in de onderhandelingen, en de oprechtheit in de gemeenzaamheit, en vereischt niet anders voor al 't geen ze geeft of doet, als in een bestendige wederzydsche liefde te volharden. Maar de geveinsde vriendschap ziet niet als op eigen belangen, en pralt met treffelyke uitwendige vertooningen van een uitneemende liefde, die nochtans in de nood, en by ongelukkige veranderinge van zaaken haast ophouden, en de ongelukkigen veeltys met zoo veel haat ver-

volgt, als zy ze te vooren had geveinst te beminnen. Dit is die schoone vriendschap, dewelke tegenwoordig onder 't meerendeel der menschen regeerd: want die deze ware vriendschap omhelzen, worden by de waereld voor slechte eenvoudige menschen gehouden; maar pryft in tegendeel de geenen, die, zich listig van de tyt bedienende, heel anders spreken, als ze denken, en de naam van vriendschap door list en bedrog tot hun voordeel gebruiken. Maar hoe verfoejelyk is deze levenswyze? en wat lichtvaardigheid is 't in de menschelyke gemeenschap, dat men een uitwendige vriendschap vertoont, en van binnen van haat brand? Wat my belangt, ik wou liever myn leeven onder de Lceuwen en Beeren, als onder zulke menschen doorbrengen, dewyl ik lichter hun openbaar woeden, als de heimelyke bedriegeryen, de vleyenden haat, en 't valsch gelag der zelve, zou kunnen vermyden.

XIII. ZINNEBEELD.

Overtogen, licht ze.

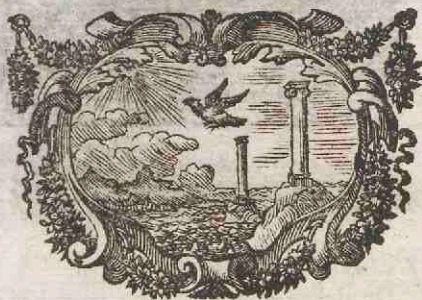
GEen waerelds list, of menschen magt,
 Benecmt des waarheits glans en kragt:
 Hoe vinnig dat ze word bestreeden,
 En voor een tyt haar licht gestuit,
 Ze brengt op 't laattst de leugen uit,
 En dringt door 't zwerk der duisterheden.

DE waarheit, by 't alderhelderste licht te
 vergelyken, word nooit uitgebluscht,
 noch als 't gemeene licht verteert: want het
 Q4 is

is een duurzaam licht, 't welk met geen dekzel kan verborgen worden; maar alles doordringt; vermits ze, de kragt der zonne te boven gaande, met haar verlichtende straalen door alle tegengeftelde beletzelen fchynt. Deze waarachtige ziel der heiligheit, dezelve met zyn onwankelbare deugd bevestigende, word als de waardigfte van alle ook billyk in de eerfte plaats gefteit. Ze is ook de aangenaamfte by God, die van ons in geest en waarheit wil gediend en aangebeeden zyn. Dewyl ze dan door haar zuiverheit en kragt alle andere deugden voortbrengt, en de grootfte vyandinne der ondeugd is, zoo word ze ook altyt op 't hevigitte van hare vyanden vervolgt, die, zich in haare duifterheit verbleyende, al hunne pogingen aanwenden om dezelve uit te bliffen. Maar ze zullen nooit, noch door openbaar geweld noch lift, dit heldere licht der waarheit uitdooven of verdrukken: want gelyk 't kaarslicht, achter een laken gezet, nooit zodanig verduifert is, of men ziet zyn straalen, zo zal ook de glans der waarheit, die veel kragtiger is, door al de wolken dringen, waar meê de Godloozen dezelve tragten te bedekken. 't Is deze hemelsche deugd, die zo lichtelyk de verborge en heimelyke liften der onrechtvaardigen ontdekt, en zodanig verftoord, dat hunne booze werken der duifterniffe, eenslags in 't licht gebragt zynde, een ieder de verfoejelykheit der zelve doet aanschouwen, hoewel zy ze zo zorgvuldig onder 't momgewaad van rechtvaardigheit hadden verborgen: want
het

ZINNEBEELDEN. 249

het heeft de Goddelyke rechtvaardigheid be-
lieft, dat de kwaade raadslagen der Godloozen
geopenbaart, en de werken der ongerechtig-
heit beschaamt zouden worden. Dit doet God,
op dat andere menschen, door 't schandelyke
einde der godloozen, de oogen geopent zyn-
de, zich van de leugen en bedrog mogen
wachten, en in oprechtheid en heiligheit
voor God zouden wandelen.

XCIV. ZINNEBEELD.

Al de schaduwen zyn geweeken

VErwekt de heldere zonneschyn
 De zieken geen vermaak ; maar pyn :
 Wat leid de kranke ziel , gefchonden ,
 Dan smerte , door zyne ydelheit ?
 Als 't licht van Gods rechtvaardigheid
 Ontdekt zyn heimelyke zonden.

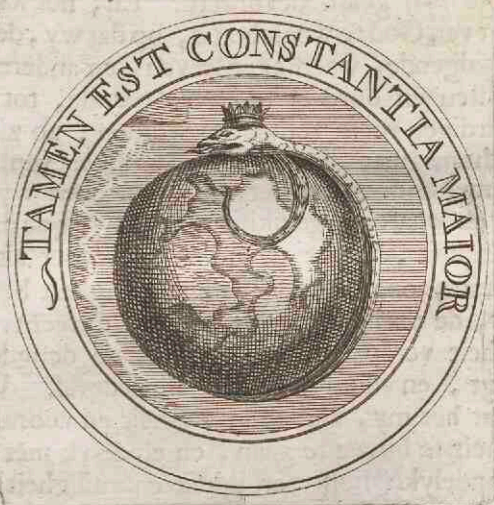
Niemant moet dan deze valsche meeninge
 aanneemen , dat zyn zonden door de nagt
 en de schaduwen zullen verborgen blyven , en
 nooit

nooit uit de duisterheit te voorschyn komen, met dewelke hy zyn gemoed jammerlyk heeft besmet. De misdaden der menschen hebben den almachtigen God tot hun aanschouwer en wreeker, die niet gedooft dat ze verborgen en ongestraft zouden blyven; maar ze alle aan 't licht doet komen, op dat onze begeerlykheden, boosheden, ongeregtigheden, en andere zonden, voor de waereld mogen blyken. Niets is zo bedekt of verborgen, dat hy niet ziet, aanmerkt en straft. Wie zal de schaduw en de nacht zodanig bedekken, dat ze niet door deze schynende zonne bekend worden? En, vermits wy zien, dat de natuurlyke zonne, welke wy dagelyks aanschouwen, zulken kragt heeft, dat ze tot de duisterste plaatsen indringt, en al de schaduwen doet verdwynen: wat reden is 'er dan om te gelooven, dat men den Schepper, Bestierder, en Rechter der aarde, en wat 'er in is, zou kunnen bedriegen. Laat ons dan de dag beminnen, dewyl wy kinderen des lichts zyn; laat ons dan de waarheit beminnen, dewelke van Godt is; en de bedriegery, en onrechtvaardigheden, en alle werken der duisternisse haaten en vlieden, dewyl ze ons de straffen veroorzaaken. Och wat is dit leven ellendig! 't welk, door ziekten afgemat, geen leevendmakende zoete lucht tragt te scheppen, geen aangenaame glans der zonne, of 't licht kan verdraagen! maar ze worden met veel meer ongelukken gedrukt, die in de duisternissen van meenedigheid, bedrog en ongerechtigheit leggende, door verschrik-

schrikkelyke vreeze voor het licht der waarheit vlieden, en 'er niet voor derven verschynen, om dat ze door haar tegenwoordigheid de verborgenste misdaden ontdekt, die zy te vooren zo zorgvuldig en zeker dachten verborgen te hebben.

XCV. ZINNEBEELD.

De stantvastigheid is nog grooter.

DE Slang verbeeld voorzichtigheit:
 Ze houd de waereld in zyn weezen.
 Maar deze deugd, hoe zeer gepreezen,
 Moet zwichten voor stantvastigheid.
 Die zuil en kragt van alle deugden,
 Bekroond het eind' met hemels vreugden.

DEn aardkloot, met een slang omringt,
 geeft de menschelyke wysheit en voorzigtigheit
 te kennen, dewelke uit een scherpzinnig

nig oordeel en doordringend verftand voortkomende, het leven regeld, de ongelukkige gevallen afwend, en met voorzienigheid en voorzorge zyn geluk bevorderd. En, hoewel ze altyt van God te wenschen is, op dat wy, dezelve volgende, wel mogen leeven, en andere, in konften en oordeel te boven gaande, tot een waardigen roem verheeven worden; zo zie ik nochtans niet dat wy iets waardiger van den heemel kunnen verwerven, waar door wy ons leeven waarelyk gelukkig maaken, als de ftantvastigheid, welke deugd veel grooter als de andere, ons in een gestadige heiligkeit bevestigt, de onthoudinge verzekert, de rechtvaardigheid verdedigt, en de vordere deugden, kragt, en duurzaamheit mededeeld. Wat helpt het my, andere in wysheit en voorzichtigheit te boven te gaan, en eindelyk met een schandelyke lichtvaardigheid en vuiligkeit van zonden en misdaden myn laatste levenstyt te besmetten? Indien ik, door een kleine smerte of ongeluk gedrukt, van de oeffeninge der rechtveerdigheid en godsdienst word afgetrokken; in 't werk der gerechtigheit en heiligkeit vertraage, welkers volftandigheid ons gelukkig maakt, en ten hemel voerd? 't zal my beter zyn, alleen door de bestendigheid van myn geloove, na de eeuwige ruste te streeven, als door waereldsche daden verheerlykt te worden, die in de uure des doods geen de minste troost geeven, vermits ze alleenlyk, door de eerzucht gesterkt, de nakomelingen niet als een ydele naam nalaat. In andere dingen, word

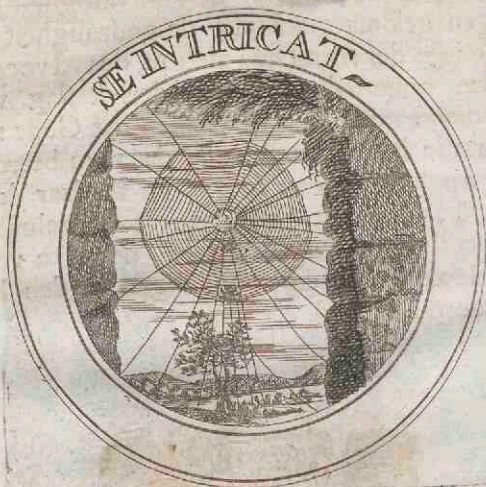
de onbestendigheid door de menschelyke zwakheit verschoont, die dikwils doet struikelen; maar deze lichtvaardigheid is altyt verachtelyk en strafbaar, waar door de stantvastigheid des heiligen geloofs geschud, de godzaligheid en de Religie der menschen zich na de tyd voegt, en een ongestadig en veranderlyk slag van Godsdienst invoerd. Ik wensch dat Godt my alleen die lof mag toestaan, dat myn betrouwen op hem duurzaam zy, en ik daar door verblyd zynde, uit dit leeven tot die gelukzalige heerlykheit mag overgaan, dewelke voor de geloovigen en de volstandigen in den hemel word bewaard.

De doot van Christus
 De hoop, en de
 Verward, en hiet de doot ten dode
 De wil my in de hagen hoven
 De op den God, wenschel betrouwen
 De haged vord, in een schouwroed

De onvoorzichtigheit der vlieten, want
 door ze niet in de dainweden
 den altyt doeklyk i want in die vliet

ZEDERYKE
XCVI. ZINNEBEELD.

Ze verward zich.

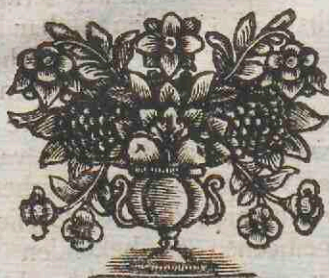
De door zyn yd'le herzen schimmen
Te hoog, en styl, in top wil klimmen,
Verward, en krygt de dood ten deel.
Ik wil my in de laagten houwen,
En op myn God, myn heil betrouwen:
De deugd vereifcht geen Schouwtoneel.

DE onvoorzichtigheit der vliegen, waar
door ze zich in de Spinnewebben wer-
pen, is hen altyt doodelyk: want in dit fyne
rag

rag verward, dragenze de straffe hunner nieuwsgierigheid, en worden van de bespiedende spin aangegreepen, en tot zyn voedzel gedood. Hier door leeren ze zelf de menschen, hoe schielyk de geenen in hun verderfstorten, die, uit enkele dartelheit en moetwilligheid des herte, zich in moeyelyke en gevaarlyke dingen steeken, die niet alleen onnut, en geen roem toebrenge; maar in tegendeel een zeker verderf na zich sleepen. Onder welk getal eerstelyk de geenen zyn, die door hun oordeelen verstand de verborgentheden Gods poogen te doorgronden, en dezelve aan hunne rede willen onderwerpen; waardig dat ze in hunne verkeerde bezigheeden en aanmerkingen door de granschap Gods worden te schande gemaakt. Hoe veel heeft 'er deze hoog verheeve weetzucht in de diepte nedergeworpen, en door dezelve middelen verward, en te gelyk bedorven, waar door ze den roem van hun wysheit hadden voorgenoomen te verheffen? maar deze verwarren zich ook als de vliegen, die, van den gemeenen en bekenden weg in 't borgerlyke een afkeer hebbende, niet als de diepten en de afgronden beminne, die in den beginne moeyelyk, en in 't vervolg gevaarlyk hunne uitvinders een ongelukkig einde doen zien.

Och hoe veel Seianen heeft deze eerezucht overhoop geworpen, en volkeren ten spot gemaakt! die gelukkig den slibberigen weg der borgerlyke bestieringe zouden betreedden heb-

ben, indien ze de veilige, tegenwoordige, en gevoegelyke, voor de harde en twyffelachtige hadden verkoozen! want het is altyt fchadelyk geweest, zich moeyelyke dingen, het bereik van zyn verftand en kragten te boven gaande, onderwonden te hebben; daar een verftandig man zich lichtelyk van kan onthouden, dewyl hy een genoegzaam open veld tot eerlyke daaden en werken heeft, waar in hy zyn verftand en deugd kan oeffenen.

XCVII. ZINNEBEELD.

Het nederdalen is gemakkelyk.

DE put der zonden is tefchroomen;
 Haar fchyn-fchoon lokt ons licht om laag;
 Maar om 'er weder uit te komen
 Is onze kracht te zwak en traag.
 Door ons gebed, gesmeek, en traanen;
 Moet God de weg eerft komen baanen.

DAt het nederdaalen tot het verderf gemakkelyk is, is het zeggen van Virgilius, in 't zesde boek van zyn Æneiden. 't

R 2

Welk

Welk wy waarlyk van die menschen kunnen zeggen, die, de gedachtenisse der godzaligheid t'eenemaal vergeeten hebbende, in allerlei zonden en misdaden vallen. Deze nederdalende weg is wel gemakkelyk om af te gaan, maar ze is altyt heel moeyelyk geweest, om weêr op te klimmen. De wolf laat zich ligtelyk vangen door lokaas van een eendvogel, vast gemaakt aan een plank, een diepe kuil bedekkende, 't welk hy aangrypende, hem met een haastigen val in de kuil doet nederstorten, dewelke hy met een te laat gehuil, en vergeeffsche sprongen tragt te herstellen. Veel menschen heeft de brandende begeerlykheit des herte in groote gevaaren gebragt, en te gelyk nedergeworpen; God en de menschen te hulp roepende, en zich over hun vermeetenheit en betrouwen beklagende, waar door ze ter plaatze waren gekomen, daar ze zich niet konden ontwarren of uithelpen. Hoe licht vallen ze, die, met de liefde der aardfche goederen bevangen, en door de gierigheit verblind, met een onverzaadelyke begeerlykheit zyn ingenoomen, en zich tot alle ongerechtigheeden overgeeven? Hoe licht en gemakkelyk vergaan ze, die, aan de wellusten overgegeeven, hun leven in de ydele vermakelykheden des waerelds doorbrengen, en gelooven dat de ziel te gelyk met het lichaam iterft! Met wat groote schreeden, of liever met hoe haastigen loop snellen ze na 't verderf, die den heiligen Godsdienst met voeten treden, en, alle vreeze Godts uit het herte verdreeven hebbende, den hemel verachten, en hunne

hunne hulpe alleen van hun eige vermoogen verwachten! Maar de dood dezer godloozen doet eindelyk zien, hoe licht zy in den afgrond der elenden zyn neder gevallen, terwyl ze ge- waar worden, dat ze door een heelandere weg als de onze tot de eeuwige en hoopeloze staat van verloffinge gekomen zyn. Men zeid van de Hermelyn, dat ze liever wil sterven, als zich met de vuiligheit besmetten, met welke zy is omringt. Wy moeten dit kleine dier hier in navolgen, en liever 't leven verliezen, als onze ziel met de aardfche onreinigheden te besmetten; Godt gestadig biddende, dat hy ons niet aan onze zonden en misdaden wil overgeeven, en ons voor de eeuwige pynen be- waaren.

Hy groend, al moet hy sterven.

DEn boom in d'oude muur of wal,
Wagt met 't gebouw ook zynen val.
Hoewel de zondaars weeld' rig groejen,
Ze sterven in de schyn van vreugd.
Dat groeit uit vaste grond van deugd,
Zal in der eeuwigheit staan bloejen.

HOewel wy veelyts zien dat de goederen
des waerlds de godloozen toevloejen,
dat ze schatten verzamelen, en alles hen na
wensch

wensch gelukt, zo bevinden wy nochtans eindelyk, wanneer de langzaame wraake Gods hen achterhaald, dat dit geluk verderffelyk is, straffende de geenen, die 't hebben genooten, met een haastige veranderinge van een eeuwige smerte. Want dit geluk, op misdaden en ongerechtigheeden gebouwd, en niet steunende op den vasten grondslag van heiligkeit, alleen voor de eeuwigheit bestendig, kan niet duurzaam zyn.

De godloozen bloeyen niet als om te vergaan, even als de boomen die in de muuren en 't puin der oude huizen groeyen, die alle oogenblik staan te vallen, wanneer deze muuren, door ouderdom en bouwvalligheit los geworden, zullen nederstorten. Maar de boomen, in een vaste grond geplant, groejen bestendiger, schieten dieper met de wortel in de grond, en verzekeren zich beter tegen 't onweer. Zo zyn ook de vroomen, die hun betrouwen alleen op Godt stellen, en in hem begeeren te leeven en te bloeyen, de liefde der aardische dingen verlaatende, die 't gemoed met de aange-naame beeltenisse van de Fortuin vleyen, om t'haastiger te verdrukken.

En gelyk het naauwelyks kan gebeuren, dat de geenen, die hun leven in 't voeden hunner wellusten hebben doorgebracht, het overige niet op die zelve wyze ten einde brengen; zo is 't ook in tegendeel zeker, dat de geenen, die een godzalig en onberispelyk leven op der aarde hebben geleid, den dood der godzaligen sterven, en tot het gelukzalig lee-

ven overgaan. Wanneer dan de gedagtenisse der godloozen onder de verwoestingen van de eeuwige verdoemenisse begraaven leid, en zy dezelve leiden, zoo zullen de kinderen Gods, met de andere gelukzaligen, in der eeuwigheit leven en bloejen, zonder ooit haar groen of schoon te verliezen.

XCIX. ZINNEBEELD.

Zy zullen te zamen vergaan.

G Een klankelooze Faamtrompet,
 By Tombenpragt ten toon gezet;
 Kan uwe naam hier lang doen leeven:
 Uw lyk vergaat met al die pragt.
 De schoone deugd alleen betragt,
 Die zal een eeuw'ge luister geeven.

't **I** S een wondere en beschreyelyke zaak;
 dat men zo veel menschen vind, die, hoe-
 wel ze niets zo deftig of sterk in de waereld

R 5

zien

zien of aanmerken, dat de dood niet verbreekt, of de tyt en de ongemakken van de lucht niet vernield, en nochtans zo zorgvuldig tragten, om door vergankelyke gedenktekenen hun glorie te vereeuwigen, en den roem van hun naam te verbreiden. Onze ziel is alleen met de onsterffelykheit begaaft, en blyft onbedervelyk: die zich door oprechtheit, zuiverheit, en onnozelheit pryzelyk gemaakt hebbende, een voortreffelyk gedenkteken in de gemoederen der nakomelingen opregt, 't welk, tegen al de eeuwen bestendig, door geen geweld des doods geschud of vernietigt kan worden. In tegendeel, die, door een hovaardige eierzucht onsteeken, door de Faam tragten verheeven te worden, en al hun verstand en zorge aanleggen, om door 't vermeerderen van hun magt en vermoogen een eeuwigen roem te verwerven, en gelooven de regtvaardigheit en trouw, om te heerschen, onstraffelyk te mogen schenden, hebben zich nooit een geduurzaam gedenkteken opgereg. 't Geluk van deze is niet ongelyk met de geenen, die, aan de wellust overgegeeven, genoeg tot het verwerven van een onstervelyke naam denken bygebragt te hebben, wanneer ze in een heerlyk marber gedenkgraf worden begraven en verrotten; even eens als of men de steenen niet dagelyks met de beenen zelf zag vergaan. Maar God is alleen het leven van alle dingen, die, wanneer hy onze onderneemingen niet begunstigt, hemel en aarde, en al wat 'er is, zamenspannen om onze goede naam uit te

ZINNEBEELDEN. 267.

roejen: hy werkt tevergeefs die dezen werker van zyn eer en geluk niet te hulpe heeft, en echter de geduurzaamheit van zyn naam be-
tragt.

Laat dan 't gedenkteken van onze glorie,
het betrouwen op God, een onzondig leven,
en een gemoed zyn, met hemelsche liefde in-
genomen, waar op wy betrouwende, zelf
door de volständigkeit een eeuwige naam zul-
len verwerven, en, de praalsteen der begraaf-
plaatzen verachtende, een grooter roem en
goed bekomen, als die, in 't midden van hun
magt en rykdommen, dien uitwendigen glans
al zuchtende verlaaten.

ZEDERYKE
C. ZINNEBEELD.

Dit bleef my na de dood.

DE dood verschrikt myn zwak gemoed;
Maar als ik denk op 't dierbaar bloed
Van Christus, tot ons heil gegeven:
Dan zie ik haar gedaanten aan,
Als 't middel om eens in te gaan,
In 't Hemelhof van 't eeuwig leven.

WY zien hier wel de droevige en jam-
merlyke beeltenisse des doods, door
haar lelyke gedaante verschrikkelyk, en zoo
door

door haar opgesparde mond, als holle oogplaatzen te vreezen; maar als wy dit droevig schouwspel in Christenen, en menschen van een oprechte Godzaligheid aanmerken, zo verlaat ons terstont deze verschrikkinge, en wy gedenken, dat 'er ons het beginzel van een gelukkiger leven door word te kennen gegeven. En, hoewel descheidinge van lichaam en ziel ons hard, en een geweldig verlies der zinnen schynt te zyn, zo verwekt ons de reden dezer veranderinge en verhuizinge meer tot blydschap, als dat ze ons in de laffe vreeze zou houden, die de liefde van 't aardse leven, en de ingeboore zwakheit gemcenelyk verwekken. 't Is dan dat wy niet alleen door onze gedachten, maar zelf door de oogen begrypen, dat dit ons lichaam, zo van ons gediend en bemind, niet anders als een stinkend slyk en elendig stof is, 't welk ons ook te gelyk de grootheit van de misdaad en de hardnekkige ongehoorzaamheit onzer eerste voorouderen te binnen brengt, door dewelke wy, als door een ervelyke zonden, met onze eige misdaden vermeerderd, de straffe des doods overvloedig hebben verdiend. Maar de liefde van Gods genade, en onbegrypelyke barmhertigheit zy eeuwig gepreezen, die ons met de zonden onzer eerste ouden, en onze eige overtreedingen besmet, en derhalven de minste gunste onwaardig, om Jezus Christus onze grootste misdaden heeft vergeeven; en, dat 'er niet als 't kleinste gedeelte der zo wel verdienende straffe overgebleeven zynde, wy van dezel-

ve door de geringe pynen des doods worden verlost; en te gelyk door dezelve tot het gelukzalige leven overgaan. Zo dat de dood der geloovigen niet meer een straffe der zonde, maar alleen een gelukkigen doorgang tot het hemels leven is: dewyl de ziel, van de banden des lichaams ontbonden, vry, en vol blydschap na zyn God gaat.

Hierom is 't, dat, terwyl ze onder de smerten des lichaams word los gemaakt, en zich bereid om te vertrekken, reeds door een heilige hoope die bestendige blydschap gevoeld, en zich verheugt uit dit elendige tot het gelukkige leven te verhuizen. Ik spreek nog van de geloovigen, die zekerlyk weten dat den mensch niet geheel door de dood word vernietigt; maar dat de ziel, het waardigste deel, regelrecht na God vertrekt, om den loon van zyn onnozelheit en opregtigheit te genieten. 't Welk weinig van de geenen in acht word genoomen, die de dood als een verschrikkelyke zaak vreezen, en de waereldsche vermakelykheeden voor de hemelsche stellen. Want de menschelyke zwakheit is altyt met deze dwaasheit vergezelschapt, dat ze, zich in een vermaakelyken staat bevindende, altyt de vermeerdering van de tegenwoordige wellust begeert, en God zelfs dikwils verkeerdelyk smeeken, om hun levenstyt te verlengen, als wenschende altyt op der aarde te mogen leven. Maar de zekerste schuld van de natuur is de dood, dewelke wy nochtans zodanig door den Middelaar Christus kunnen verzoeten, dat wy onberispelyk,

lyk, en zonder eenige zonden voor 't aangezichte Gods verschynen, in volkome blydschap over onze kwytscheldinge, wanneer hy al onze smetten weggenomen, en onze zielen met zyn dierbaar bloed zal hebben afgewassen.

De regelen om wel en godzalig te sterven, zyn door veel heilige mannen beschreeven, welke wy door deze twee middelen gelukkig zullen nakomen: eerstelyk, indien wy onze elenden en zwakheit aanmerken; en ten anderen, wanneer wy door yverige gebeden de gelukzaligheid van het hemelsche leven van God begeeren. Waarlyk de elenden en onbestendigheid van dit leven te kennen, geeft de eerste beweging, om geen hoop op deze wisselvallige onbestendigheid te stellen, die alle oogenblik de verandering en vernietiging onderworpen is. In wat ouderdom kan den mensch niet sterven? Wat plaats zo woest of ontoegankelijk, daar de dood geen toegang heeft? Wat waardigheid of staat, welke de dood niet t'allen tyde heeft te vreezen? Hierom zal hy best doen, die zyn broosheit kennende, de gedagtenisse des doods nooit uit zyn herte keerd, maar dezelve dagelyks zodanig vreeft als of ze tegenwoordig was.

Door deze aanmerkinge neemt den vroomen zyn toevlucht tot de ruste van een heiliger leven, 't welk ons waarelyk gelukkig maakt. Want als de stervelingen zich zelf in 't midden der voorspoeden, in een onbestendig oordeel, twyffelachtige gezondheid, en ongelykheit van zinnen en oordeel zien gellingert, zich

in dit oogenblik verblyden, in 't andere be-
droeven: nu beminnen, dan weêr haaten en
verachten; zo begrypen ze genoeg ongeluk-
kig te zyn, en dat ze geen bestendigheit in
goede en pryzelyke werken hebben te verwag-
ten, ten zy ze door een hooger oorzaak, na-
mentlyk de gunste Gods, worden beziëld.

Ik weet wel, dat volkeren, onkundig van
den waaren God, zich door dappere daaden
hebben doen uitmunten, en derhalven t'onregt
alleen den zegen Gods tot het doen gelukken
onzer daden en werken schyn te vereischen;
maar zodanig is de barmhertigheit Gods over
het menschelyk geslagt, dat hy ook de uitnee-
mende gaaven de ongelovigen mededeelt, de-
welke nochtans met een veel grooter kragt en
luisfer in de Godzaligen en de uitverkoorenen
Gods uitblinken. 't Is dan zeker, dat zo
wel de geloovigen, als de ongeloovigen, voor-
treffelyke hoedanigheden des gemoeds en deug-
den van God ontfangen, en hem 'er delof van
komt, wanneer 't gebeurd dat de Godzaligen,
door zyn byzondere gunst, van de Godloozen
worden onderscheiden: want wy alle van na-
tuure tot het kwaade geneegen, zouden even
als de andere tot alle misdaden vervallen: in-
dien wy niet, door den Heiligen Geest weêr-
houden, tot een heilig berouw wierden ge-
bragt, 't welk God altyt behaagelyk is. Wan-
neer wy deze Goddelyke straalen in ons voelen
werken, zo verbeteren wy onze ingeboore
zwakheit, en leeren de verlokkingen der zon-
den vermyden, waar door wy zyn verstrikt,

en arbeiden om tot een heiliger, en Godé be-
 haagelyk leven te komen. Maar al 't goede,
 't welk wy door deze genade doen, bestaat in
 geen waereldfchen roem of ydele eerzucht:
 want wy staan na geen vergankelyke blydschap,
 maar verwachten uit onzen dagelykzen ftryd,
 tegen de verzoekingén en onze begeerlykhee-
 den, zodanigen overwinninge, waar door wy
 met de lauweren der eeuwige glorie verheer-
 lykt, tot het eeuwigduurende geluk van de
 bestendigfte rust en blydschap zullen verheven
 worden. Met deze hoope ondersteund zynde,
 zullen wy de dood niet vreezen, als een straffe,
 en door de vrede Godts verheugt, voor de
 dreigende ongevallen der tyden niet verschrik-
 ken; en, hoewel wynoch dagelyks door moe-
 jelykheden en rampspoeden worden bezogt,
 zo zullen wy 'er nochtans niet door bezwyken,
 maar hoopen, dat deze geringe smerte des le-
 vens, eindelyk in een zeer groote blydschap
 zullen veranderen, waar door onze ziel zal
 worden vervult, niet door de wellusten, nu zo
 hoog van onze begeerlykheden geacht, maar
 door een oprechte liefde in God, een gestadi-
 ge ruste van de ziel, en een onophoudelyke
 blydschap, die ons in alle eeuwigheit zal ver-
 gezelschappen.

Om dit geluk te verwerven, is 'er geen na-
 der of beter middel, als dat wy God dagelyks
 met hertgrondige gebeden aanroepen, dat hy
 ons met zyn kragtadige hulpe wil bystaan,
 op dat wy niet door de zwakheit van ons vlees
 mogen bezwyken, en met geen traag gemoed

274 Z E D E R Y K E, enz.

langs dien gelukzaligen weg voortgaan, die volgestadige rust en zoet geluk ons tot God doet naderen. En dewyl onze zwakheit zo groot is, dat ons lichaam alle gewallen onderworpen is, en voor duizend gevaaren blood staat, met wat zekerder hoede zullen wy ons dan omringen, als met de gene, welke wy met brandende gebeden, en innige aanroepinge des herte van God verwerven? want een Christen kan niet met grooter verlangen van God begeeren, als den dood der geloovigen te mogen sterven: te weten, dat hy met een vast geloove op God zyn onnozelheit en deugdzaam leeven betrouwende, uit dit leven als uit een herberge vertrekt. De achtbaarheid van andere, hoewel door treffelyke begraafplaatzen, en lofdichten allerwegen verspreid, zal eindelyk met de dood en 't verval van deze ook vernietigt worden; maar de glorie van een mensch, op deze wyze gestorven, en de heerlyke kroone op zyn hoofd gezet, zal bloejen, terwyl al de waereldsche grootheden vervallen en vergaan.

E I N D E.